

LUKA

EMYANZI Y'AKALEMBE YAYANDIKAGWA NA MUTAGATĪFU LUKA

Enshokolezi

¹ Bulya banji bacihânganyire okushûbûza emyanzi y'ebyarhuyishîre,

² nk'oku rhwayimanyisibagwa na balya bayi-bonaga bônene kurhenga emurhondêro, bo bâli rhurhonzi na barhumisi b'ezo nderho,

³ nâni nie nahumbaga eyo myanzi yoshi n'obushiru kurhenga aha murhondêro gwâyo, nalonz'ikuyandikirayo bwinjinjà, yâga Teofili mukengwa,

⁴ ly'omanya bwinjà oku ebinwa wayigîrizi-bagwa binali by'okunali.

I. Okuburhwa n'oburhò bwa Yowane Mubatiza na Yezu

Malahika alêba okuburhwa kwa Yowane Mubatiza

⁵ Oku ngoma ya Herodi, mwâmi w'e Buyahudi, hàli mudâhwa muguma, ye wali Zakariya, w'ecihe* c'Abiya, na mukâge ye wali Luzabeti, w'obûko bw'Aroni.

⁶ Bombi bâli bashinganyanya embere za Nyamuzinda, banakâg'ishimba kwinjà amarhegeko

* **1:5 1, 5** Abadâhwa bâli bagabirwe omu mirhwe, na ngasi murhwe gwagwêrhe ecihe cago c'okukola omu ka-Nyamuzinda. Zakariya àli wa murhwe gw'Abiya.

ga Nnâmahanga goshi na ngasi byoshi biyandisirwe.

⁷ Ci barhàjiraga mwâna, bulya Luzabeti yali ngumba, bombi erhi banakola bashosi.

⁸ Byanacibà ntyo! Erhi Zakariya adwîrhe akola omu ka-Nyamuzinda oku cihe c'omurhwe† gwâge,

⁹ nk'oku abadâhwa banakomerera, acîshogwa okujà omu ka-Nyamuzinda n'okugend'igashâniza n'enshangî‡.

¹⁰ Nayo engabo y'abantu erhi edwîrhe yashenga embuga amango g'okugashâniza.

¹¹ Okubundi ayagânwa na malahika wa Nyakasane, erhi ayîmanzire oluhande lw'ekulyo kw'olutare lw'okugashâniza.

¹² Zakariya erhi amubona afuduka, agwârhwà n'obwôba.

¹³ Ci olya malahika amubwîra, erhi: «Orhayôbohaga. Zakariya, bulya amahûne gâwe gayumvikîne: mukâwe Luzabeti âkuburhira omwâna-rhabana, wanayish'imuyîrika izîno lya Yowane.

¹⁴ Ayish'ikulêrhera obusîme n'obushagaluke, na banji bayish'icîshinga oku kuburhwa kwâge.

¹⁵ Bulya ayish'ibà mukulu embere za Nyakasane; arhakanywa mamvu na ngasi cinyôbwa cijakwo engezo: ayunjula Mûka Mutagatîfu kurhenga omu nda ya nnina;

¹⁶ na banji omu bene-Israheli abagalula emwa Nyakasane Nyamuzinda wâbo.

† 1:8 1, 8 cihe c'omurhwe: Ngasi murhwe gwakâg'ikola mugobe muguma. ‡ 1:9 1, 9 Ogwo mukolo gwâli gwa kulanga omuliro n'omugavu byâli embere z'ahatagatîfu.

17 Yênene amushokolera n'omurhima n'obuzibu bw'Eliya, agalulire abâna emirhima ya b'îshe, n'abagomi âbagalule omu bumanye bw'abashinganyanya, ârheganyize Nyakasane ishanja limâna».

18 Zakariya anacishuza Malahika, erhi: «cimanyîso cici namanyirakwo? Bulya nkola mushosi na mukânie mugikulu».

19 Malahika amushuza, erhi: «Nie Gabriyeli, oyimanga embere za Nyamuzinda. Narhumagwa okuyish'ikubwîra n'okukulerhera ogu mwanzi mwinjâ.

20 Okolaga wâbà kaduma, oyâbirwe n'okuderha kuhika olusiku okwo kwâbà, bulya orhayêmîre akanwa kâni n'obwo kayish'ibà omu mango gâko».

21 Abantu erhi badwîrhe balindira Zakariya embuga, banasomîrwe n'oku alegerîre omu ka-Nyamuzinda.

22 Erhi ahuluka, arhacihashag'ibadesa, bamanya oku ayagânirwe omu ka-Nyamuzinda. Naye akabakema, anayôrha kaduma.

23 Erhi ensiku z'okugashâniza z'ecihe câge zihwa, ashubira emwâge.

24 Erhi kugera nsiku, mukâge Luzabeti ayalala izîmi, acîfulika myêzi isharhu, erhi:

25 «Ntyo kwo Nyakasane anjirire omu nsiku al'intengeza ecindêrhera enshonyi§ omu bantu!»

Mariya abwîrwa emyanzi oku abâ nnina w'Omuyôkozi

§ 1:25 1, 25 Emwa Abayahudi, obugumba bwakag'ilolwa nka nshonyi na ciru nka buhane bwa Nnâmahanga.

26 Omu mwêzi gwa ndarhu*, malahika Gabriyeli arhumwa na Nnâmahanga omu cishagala ciguma c'e Galileya, ciderhwa Nazareti,

27 emwa omubikira wali oshebirwe n'omulume, izîno lyâge ye Yozefu, w'omu mulala gwa Daudi; n'oyo mubikira izîno lyâge ye Mariya.

28 Erhi ahika omu mwâge, amubwîra, erhi: «Nkuhîre omusingo, we oyunjwîre inêma, Nyakasane ali haguma nâwe»†.

29 Erhi ayumva ntyo, afuduka, acîdôsa gwo musingo mucu ogwo.

30 Malahika anacimubwîra, erhi: «Orhayôbohaga, Mariya, bulya orhonyire emwa Nnâmahanga.

31 Wâyalala enda, wâburha omwâna-rhabana, wanayish'imuyîrika izîno lya Yezu.

32 Ayish'ibà mukulu, anayish'iderhwa Mugala w'Ow'enyanya; ayish'ihâbwa na Nyakasane Nyamuzinda entebe y'obwâmi bw'ishe Daudi;

33 âyîma omu nyumpa ya Yakôbo emyâka n'emyâka, n'obwâmi bwâge burhakayûrha».

34 Mariya anacibwîra malahika, erhi: «Kurhi okwo kwankabà ntanayishi mulume?»

35 Malahika amushuza, erhi: «Mûka Mutagatîfu akuyandagalira, n'obuzibu bw'Ow'enyanya bwakubwîka ecîhôho‡. Co carhuma omwâna wâburha âbà Mutagatîfu anaderhwe Mugala wa

* 1:26 1, 26 Mwêzi gwa ndarhu kurhenga okuyâlwa kwa Yowane Mubatiza. † 1:28 1, 28 Omu bakazi we mugishe (Lolà omulongo gwa 42). ‡ 1:35 1, 35 Okuyâlwa kwa Mwâmi Yezu guli mukolo gwa Nnâmahanga. Ecîhôho c'Ow'enyanya, kuli kuderha oku Bikira Mariya âyunjula obuzibu bwa Nyamuzinda, n'oku izîmi lyâge lyâbà mukolo gwa Nyamubâho yênene.

Nyamuzinda.

³⁶ Mwene winyu Luzabeti naye ali nda y'omwâna-rhabana muli bula bugikulu bwâge; guno mwêzi gwo mwêzi gwa ndarhu gw'owakâg'iderhwa ngumba.

³⁷ Bulya ntâco cirhankahashikana emwa Nyamuzinda».

³⁸ Mariya anaciderha, erhi: «Nie mwambalikazi wa Nyakasane; mbone nka okwo odesire!» Malahika anacimuleka.

Bikira Mariya aj'irhangula Luzabeti

³⁹ Muli ezo nsiku, Mariya ayimuka, akanya, aj'ebwa bishagala by'omu ntondo, omu murhundu gwa Yûda.

⁴⁰ Ajà omu mwa Zakariya, alamusa Luzabeti.

⁴¹ Luzabeti erhi ayumva omusingo gwa Mariya, omwâna ashabire omu nda yâge; Luzabeti ayunjula Mûka Mutagatîfu.

⁴² Anaciyâkûza n'izû linene, aderha, erhi: «Oli mugishe omu bakazi, n'omwâna w'enda yâwe naye mugishe!

⁴³ “Iragi lici nabwîne ene nnina wa Nnâhamwîrhu ajà aha mwâni?”

⁴⁴ “Bulya ene izû ly'omusingo gwâwe linampika omu marhwiri, omwâna anshabira omu nda n'omwîshingo”.

⁴⁵ “Iragi lyâwe we wayêmîre oku ebi wabwîragwa na Nyakasane byâbà!”»

Bikira Mariya akuza Nyakasane

⁴⁶ Mariya naye anaciderha, erhi: Omurhima gwâni gukuzize Nyakasane,

- 47 n'omûka gwâni gucishinzire bwenêne muli
Nnâmahanga, Muyôkozi wâni,
48 bulya alolêrize obunyi bwa mwambali-kazi
wâge. Nêci kurhenga ene amashanja goshi
ganderha muny'iragi,
49 bulya Ogala-byoshi anjirire ebirhangâzo, Izîno
lyâge liri litagatifu,
50 n'obwonjo bwâge buyorha bulumîre ensiku
zoshi oku bantu bamurhînya.
51 Alambwîre emisî y'okuboko kwâge,
ashandazamwo abacîbonyi n'enkengêro
zâbo mbî.
52 Akûzire ngasi bacîbonyi oku ntebe zâbo, ahi-
rakwo abîrhôhye.
53 Ayunjuza abakenyi birugu, n'abagale abali-
birhakwo maboko mûmu.
54 Ashîbirira omurhumisi wâge Israheli, obwonjo
bwâge burhuma,
55 nka kulya alaganyagya ababusi bîrhu,
Ibrahîmu n'omulala gwâge ensiku
n'amango!
56 Mariya abêra bo na Luzabeti nka myêzi
isharhu, agal'ishubira emwâge.

Okuburhwa n'okukembûlwa kwa Yowane

- 57 Erhi ensiku zâge z'okuburha ziyunjula, Luz-
abeti ahiraho mugala.
58 Abalungu na bene wâbo bayumva oku
Nyakasane omufire bwonjo, banacîshinga bo
naye.
59 Erhi kugera nsiku munâni, bayisha
bal'ikembûla omwâna, balonz'imuyîrika izîno
ly'îshe Zakariya.

⁶⁰ Ci nnina anacilahira, erhi: «Nanga, ayîrikwe erya Yowane».

⁶¹ Bamubwîra, mpu: «Ci ntâye omu Bûko bwinyu ojira ery'izîno»,

⁶² Banacikema îshe mpu aderhe izîno lihi alonzize bamuyirike.

⁶³ Naye anacihûna ehipaho, ayandika, erhi: «Yowane ly'izîno lyâge». Boshi banacirhangâla.

⁶⁴ Ho na halya, akanwa kâge kayiguka n'olulimi lwâge lwashwêkûka, arhondêra aderha n'okukuza Nnâmahanga.

⁶⁵ Abâlungwè bâbo boshi bayôboha, n'ogo mwanzi gwalumîra omurhundu goshi gw'e Yudeya.

⁶⁶ Ngasi bayumvagya ogo mwanzi boshi bagubika emurhima, mpu: «Oyu mwâna âbà mwâna mucî?» Bulya okuboko kwa Nyakasane kwâli haguma naye§.

Zakariya avuga omunkwa analêba

⁶⁷ Naye îshe Zakariya ayunjula Mûka Mutagatîfu, arhondêra okulêba, erhi:

⁶⁸ «Ayâgirwe Nyakasane, Nyamuzinda w'Israheli, bulya ayishir'irhangula n'okulîkûza olubaga lwâge.

⁶⁹ Arhumereza ihembe* ly'obucire omu nyumpa y'omwambali Daudi.

⁷⁰ Nka kulya aderhaga omu kanwa k'abalêbi bâge batagatîfu ba mîra:

§ 1:66 1, 66 Kwo kuderha oku Nyakasane akâg'imulanga.

* 1:69 1, 69 Ihembe, co cimanyîso c'obukulu n'obuzibu.

- ⁷¹ Lyo arhuciza oku babisha n'omu maboko g'abashombanyi bîrhu.
- ⁷² Ntyo afirîre balarha obwonjo, anakengêra endagâno yâge ntagatîfu,
- ⁷³ endahiro alahiriraga larha Abrahamu,
- ⁷⁴ oku hano rhubà rhwamâlikûzibwa omu maboko g'abashombanyi bîrhu,
- ⁷⁵ rhwamukolera buzira bwôba omu butagatîfu n'omu bushinganyanya, embere zâge ensiku zoshi z'obuzîne bwîrhu.
- ⁷⁶ Nâwe, we hyâna, wâderhwa mulêbi w'Ow'enyanya, bulya washokolera Nyakasane, orheganye enjira zâge;
- ⁷⁷ ly'omanyîsa olubaga lwâge obuyôkoke, lyo lubabalirwa ebyâha byâlwo;
- ⁷⁸ omu lukogo lw'omurhima gwa Nyamuzinda wîrhu lwarhulerhera Izûba† lyarhenga enyanya,
- ⁷⁹ oku kumolekera abâli omu mwizimya n'omu mpehema y'olufû, n'okuyêrekeza amagulu gîrhu omu njira y'omurhûla».

Yowane Mubatiza omu irungu

⁸⁰ Omwâna akula, ayûshûka omu buzibu bw'omurhima, ajîbêra omu irungu kuhika olusiku aciyêrekanaga omu Israheli.

2

Okuburhwa kwa Yezu

† 1:78 1, 78 Eryo Izûba lyarhenga enyanya, ye Masiha.

¹ Byanacibà ntyo! Sezari Ogusti* anacirhegeka mpu abantu b'igulu lyoshi baganjwe.

² Ogwo gwo muganjo murhanzi gwajiragwa na Kwiriniyusi erhi ali murhegesi w'e Sîriya.

³ Banacigenda boshi okuyandikwa ngasi muntu omu cishagala câbo.

⁴ Yozefu naye arhenga e Galileya omu cishagala c'e Nazareti, ayinamukira e Yudeya omu murhundu gwa Daudi, guderhwa Betelehemu, kulya kubà àli muntu w'omu nyumpa n'omu bûko bwa Daudi.

⁵ Ajaga eyo munda mpu ayandikwe bo na mukâge Mariya, wali izîmi.

⁶ Oku bakola bali eyo munda, ensiku zâge z'okuburha zahika.

⁷ Anaciburha omwâna-rhabana lubere† lwâge, amubwîka n'orhushangi, anamugwîshiza omu ciranga, bulya barhabonaga cirâlo omu nyumpa y'ebigolo.

⁸ Omu kabadu mwâli abangere badwîrhe balâlîra amasò gâbo budufu.

⁹ Malahika wa Nyakasane anacibayagâna, n'irenge Iya Nyakasane lyabalangashanira hoshi hoshi: barhungwa n'obwôba.

¹⁰ Malahika anacibabwîra, erhi: «Murhayôbohe, bulya mmudwîrhîre omwanzi mwinjà gw'obushagaluke bunene bwayish'ibà oku lubaga lwoshi:

* **2:1 2, 1** Sezari Ogusti, mwâmi w'e Roma kurhenga omwâka gwa 30 embere z'okuburhwa kwa Kristu kuhika omwâka gwa 14 kurhenga okuburhwa kwa Kristu. Abantu b'igulu lyoshi, kwo kuderha abâli idako ly'obuhashe bw'e Roma. † **2:7 2, 7** Barhadesiri oku alondirwe, bulya omwâna cûsha anaderhwa nfula erhi lubere.

¹¹ ene, omu cishagala ca Daudi, Omuyôkozi ammuburhîrwe, ye Kristu Nyakasane.

¹² Ecimanyîso mwamumanyirakwo c'eci: mwâbugâna akabonjo kabwisirwe orhushangi kanagwishizîbwe omu ciranga».

¹³ Ho na halya, omwandu gw'engabo z'empingu gwayankana n'olya malahika, bakakuza Nyamuzinda, banaderha, mpu:

¹⁴ «Irengenyanya kuli Nnâmahanga, n'en'igulu omurhûla oku bantu balonza aminjà!»

¹⁵ Erhi bamalahika babarhengaho bashubira empingu, balya bangere bajanamwo bône na nnene, mpu: «Rhugende nîrhu e Betelehemu, rhulole bici byabîreyo, n'oku Nyakasane anal'irhumanyisa».

¹⁶ Banacigenda bulibirha, bashimâna Mariya bona Yozefu n'omwâna w'akabonjo agwishizîbwe omu ciranga.

¹⁷ Erhi bamubona, bagend'imanyîsa kalya kanwa babwîragwa kuli oyo mwâna.

¹⁸ Nabo ngasi babayumvagya barhangâla bwenêne n'ebi babwîragwa n'abangere.

¹⁹ Mariya yêhe abîkirira ebyo binwa, anakabirhimanya emurhima gwâge.

²⁰ Abangere bagaluka, bajà bakuza n'okusîma Nnâmahanga oku ebi bayumvîrhe n'ebi babwîne byoshi, n'oku banabwîragwa.

Yezu akembûlwa

²¹ Erhi nsiku munâni zigera, go mango omwâna akembûlagwa, bamuyîrika izîno lya Yezu, nka kulya malahika anaderhaga embere ayâlâlwe omu nda ya nnina.

Yezu ahânwa omu ka-Nyamuzinda

²² Erhi ensiku z'okushukûlwa kwâbo zihika, nka kulya irhegeko lya Mûsa linadesire, bamuhêka e Yeruzalemu mpu bamuhè Nyakasane,

²³ nka okuyandisirwe omu irhegeko lya Nyakasane: Ngasi mwâna-rhabana yêshi w'olubere ahânwe nterekêro ya Nyakasane,

²⁴ bahâne n'enterékêro nk'oku bidesirwe omu irhegeko lya Nyakasane, mahali abiri ga ngûkù[‡] erhi banangoko babiri ba ngûkù.

²⁵ Obwo erhi e Yeruzalemu eli omuntu, ye wali Simeoni. Oyo muntu ali mushinganyanya anarhînyaga Nyamuzinda. Akâg'ilinga cînamula w'Israheli, na Mûka Mutagatîfu erhi abà muli ye.

²⁶ Mûka Mutagatîfu ali erhi amuyêresire oku arhashub'ifâ arhanaj'ibonakwo Kristu wa Nyakasane§.

²⁷ Anaciyisha adwîrhe na Mûka Mutagatîfu, ajà omu ka-Nyamuzinda, n'erhi akabonjo Yezu kalêrhwa n'ababusi bâko mpu bakajirire nk'oku binayandisirwe omu irhegeko,

²⁸ amubagalira, akuza Nnâmahanga, erhi:

Simeoni akuza Nnâmahanga

²⁹ «Yâgirwa wankalekaga mwambali wâwe, nka kulya waderhaga wênene, acigendere n'omurhûla;

³⁰ bulya amasù gâni galozire oku buyôkozi bwâwe,

[‡] **2:24 2, 24** Yozefu na Bikira Mariya bâli bakenyi, n'eyo nterekêro yâbo yali ya bukenyi. § **2:26 2, 26** Kristu wa Nyakasane, ye Masiha, owashizirwe amavurha gw'obwâmi, lyo agalulira Nnâmahanga irenge lyâge

³¹ warheganyizagya amashanja goshi,
³² bulangashane bw'okumolekera amashanja
goshi
n'irenge ly'olubaga lwâni lw'Israheli».

Obulêbi bwa Simeoni

³³ Obwo îshe na nnina erhi badwîrhe bazânwa
n'ebyo byaderhagwa kuli ye.

³⁴ Simeoni anacibagisha, abwîra nnina Mariya,
erhi: «Omanyè oku oyu mwâna ayishire mpu
abè iherero n'iciriro lya banji omu Israheli, abè
cishombanya;

³⁵ nâwe wêne engôrho yayish'ikubera
omurhima, lyo enkengêro za mirhima minji
zimanyîkana».

Obulêbi bwa Ana

³⁶ Hàli n'omulêbi-kazi, Ana, mwâli wa Fanuweli,
w'omu bûko bw'Aseri. Ali akola mugikulu.
Kurahenga obulamba bwâge, alamire n'ibà myâka
nda,

³⁷ ayôrha mukana kuhika myâka makumi gali
munâni n'ini; arhàrhengaga omu ka-Nyamuzinda,
akakolera Nnâmahanga buca buyira omu
kucîshalisa n'omu kushenga.

³⁸ Muli ako kasanzi, naye ashoshôka, arhondêra
akuza Nnâmahanga n'okubwîra ngasi boshi
bakâg'ilinga obucunguzi bwa Yeruzalemu olwa
oyo mwâna.

³⁹ Erhi bayûs'iyûkiriza ebirhegesirwe
n'irhegeko lya Nyakasane, bashub'igaluka e
Galileya, omu cishagala câbo c'e Nazareti.

⁴⁰ Omwâna akula, ayûshûka, anayunjula bu-
manyè, n'inêma lya Nyamuzinda lyabà muli ye.

Yezu ekarhî k'abayigîriza

⁴¹ Ngasi mwâka ababusi bâge bakâg'ijà e Yeruzalemu oku lusiku lukulu lwa Basâka.

⁴² Erhi ayunjuza myâka ikumi n'ibiri, bayirheremera nka oku banali bakomîre oku lusiku lukulu.

⁴³ Erhi olusiku lukulu luhwa, bashubira eka, yêhe omwâna Yezu asigala e Yeruzalemu n'ababusi bâge barhamanyiri.

⁴⁴ Obwo bacîkebwa mpu ali omu katundo k'abandi, bagenda lugendo lwa lusiku bamulongeza omu bene wâbo n'omu bâbo.

⁴⁵ Erhi bamubula, banacigaluka e Yeruzalemu, baj'imulongezayo.

⁴⁶ Erhi kugera nsiku isharhu, bamushanga omu ka-Nyamuzinda abwârhire ekarhî k'abayigîriza, adwîrhe abayumvirhiza anabadôsa.

⁴⁷ Ngasi bamuyumvirhizagya, basômerwa n'obumanye n'amashuzo gâge.

⁴⁸ Erhi bamubona, barhangâla. Nnina anacimubwîra, erhi: «Mwâna wâni, carhumire warhujira ntya? Lolà oku sho nâni rhwarhindibusire rhwajà rhwakulonza».

⁴⁹ Naye abashuza, erhi: «Ci mwanongezagya? Ka murhâl'imumanyire oku kukwânîne nshimbe* ebya Larha?»

* **2:49 2, 49** Kuli kwinjà okuyumva ababusi, ciru liri irhegeko lya Nnâmahanga. Ci hali amango omwâna arhegesirwe okurhayumva ababusi, nka Nnâmahanga yêne akulonza. Nyamuzinda arhajisibwa kadali: akarhegeka, ntà wundi wankaciderha mpu atwa omu kanwa kâge. Kukwânîne ababusi bayumve okwo, lyo barhacihira enyanya lya Nnâmahanga omu kurhegeka abâna bâbo.

50 Ci bôhe barhayumvagya eco cinwa ababwîraga.

Yezu ashubira e Nazareti

51 Anacibunguluka bo na bo, ajà e Nazareti, akabayumva. Nnina abîkirira ebyo binwa byoshi cmurhima gwâge.

52 Naye Yezu akula omu bumanye, omu bushûke n'omu nshôkano embere za Nyamuzinda n'embere z'abantu.

II. Amarheganyo g'enyigîrizo za Yezu

3

Enyigîrizo za Yowane Mubatiza

(Mat 3, 1-12; Mrk 1, 1-8)

1 Erhi Tiberi Sezari ashinga myâka ikumi n'irhanu oku ntebe y'obwâmi, Ponsiyo Bilato erhi ali murhegesi w'Obuyahudi, Herodi erhi ali murhambo w'e Galileya, Filipo mwene wâbo erhi ali murhambo w'Ituriya n'e Trakoniti, naye Lusaniya erhi ali murhambo w'Abilena;

2 Ana na Kayifa erhi bo badâhwa bakulu: Yowane mwene Zakariya ayumva oluderho lwa Nyamuzinda omu irungu*.

3 Anacirhondêra ageragera omu cihugo ca Yordani, ajà ahanûla obubatizo bw'okucîyunjuza, lyo bababalirwa ebyâha,

4 nka kulya biyandisirwe omu citabu c'ebinwa by'omulêbi Izaya: «*Itzù ly'odwîrhe ayakûliza omu*

* 3:2 3, 2 Omu mwâka gwa 28 erhi 29.

irungu: Rheganyagi enjira ya Nyakasane, yu-manyagi bwinjâ ah'agera.

⁵ *Ngasi lubanda lyunjuzibwe, na ngasi ntondo erhi hirhondo bigalagazibwe. Ngasi hakubire hakubulwe, na ngasi njira za rhubanda-rhubanda zibè njira nnongedu.*

⁶ *Na ngasi muntu ayish'ibona obuyôkozi bwa Nnâmahanga.»*

⁷ *Anacikabwîra orhutu rhw'abantu bal'iyishire mpu ababatiza, erhi: «Mwe iburha lya cibugusha, “ndi lêro wammuyeresire enjira y'okuyâka obukunizi bwayisha?”*

⁸ *“Lêro mushabukekwo amalehe gakwânîne obucîyunjuze, murhanacîbwîraga mwene na mwene, mpu”: “Kali larha ye Abrahamu!” “Bulya mmubwîzire oku Nyamuzinda anahindula aga mabuye okubâ bâna b'Abrahamu”.*

⁹ *“Ciru embasha ekola eri aha cisiki c'emirhi”: “kuziga ngasi murhi guruhanyirikwo malehe minjâ gwatûbwa gunakwêbwe omu muliro”».*

¹⁰ *Eyo ngabo yakamudôsa, mpu «Kurhi rhwâjiraga obwo?»*

¹¹ *Naye akabashuza ntya: «Ngasi ogwêrhe bishûli bibiri abigabâne n'orhagwêrhi, na ngasi ogwêrhe ebiryo naye kwo anajiraga ntyo».*

¹² *Abavurhîsa nabo bayisha mpu ababatize, banamubwîra, mpu: «Muyigîriza, kurhi rhujiraga?»*

¹³ *Abashuza, erhi: «Murhakâg'ihûna kulusha ebi mwarhumagwa».*

¹⁴ *Abasirika nabo bamudôsa, mpu: «Nîrhu kurhi rhwajira?» Ababwîra, erhi: «Murhakâg'ilibuza ndi; murhakâg'ilega ndi busha, munasîme oluhembo lwinyu».*

15 Obwo olubaga lwoshi lwacîkebwa n'okucîdôsa emurhima mpu nkaba Yowane ye Kristu.

16 Yowane anacibashuza, ababwîra, erhi: «Nie ono, ndwîrhe nammubatiza n'amîshi, ci hayishire omukulu kundusha, ntanakwânîni okumushwêkûlira orhugozi rhw'enkwêrho zâge; ye wâmmubatize muli Mûka Mutagatifu n'omu Muliro†.

17 Omu kuboko kwâge afumbasire olwîbo lw'okuyerûla, mpu ayerûlemwo ecibuga câge analunde amahemba gâge omu nguli; n'omulolo gôhe agudûlike omu cibeye c'omuliro gurzima».

18 Bindi binji akazir'ikabahanûla, akabayigîriza Emyanzi y'Akalembe.

*Yowane omu mpamikwa
(Mat 14, 3-12; Mrk 6, 17-29)*

19 Ci erhi acikalihira mwâmi Herodi erhi Herodiyada, mukà mwene wâbo orhuma, n'oku mabî goshi ajiraga,

20 ayûshûla obundi bubî oku gandi goshi: anacicheba Yowane omu mpamikwa.

*Yezu abatizibwa
(Mat 3, 13-17; Mrk 1, 9-11)*

† 3:16 3, 16 Obubatizo Yowane akâg'ihâna lirhali isakramenta. Bwâli bubatizo bwa kucîyunjuza ebyâha. Bucîyunjuze bwimâna bwakag'irhenza ebyâha. Obubatizo bwa Yowane bwâli marheganyo g'lsakramenta ly'Obubatizo bwa Mwâmi Yezu, bwo bubatizo bw'okuli burhurhengeza ecâha c'ecisisi haguma n'ebindi byâha byoshi. Obwo bubatizo burhenza ebyâha n'obuzibu bwa Mûka Mutagatifu. Kwo burhushuka n'okurhucêsa nka kulya omuliro gucêsa n'okuyôca ngasi izinga.

²¹ Erhi olubaga lwoshi lubà lwamabatizibwa, n'erhi Yezu naye ayûs'ibatizibwa, agwîra okushenga, amalunga gayiguka,

²² na Mûka Mutagatîfu amuyandagalira omu nshusho y'engûkù. Izù lyanacirhenga emalunga, erhi: «We Mugala wâni murhonyi, we nzigira bwenêne».

*Omulala gwa Yezu
(Mat 1, 1-17)*

²³ Erhi Yezu arhondêra okuyigîriza àli myâka nka makumi asharhu ali muburhe, banakâg'imanya mpu abà mwene-Yozefu, mwene-Heli,

²⁴ mwene Matati, mwene-Levi, mwene-Melki, mwene-Yanayi, mwene-Yozefu,

²⁵ mwene-Matatiyasi, mwene-Amosi, mwene-Nahumu, mwene-Hesili, mwene-Nagayi,

²⁶ mwene-Mahati, mwene-Matatiyasi, mwene-Semeyini, mwene-Yozeshi, mwene-Yoda,

²⁷ mwene-Yohanani mwene-Reza, inwene-Zorobabeli, mwene-Salatiyeli, mwene-Neri,

²⁸ mwene-Melki, mwene-Adi, mwene-Kozami, mwene-Elimadamu, mwene-Eri,

²⁹ mwene-Yezu, mwene-Eliyezari, mwene-Yorimu, mwene-Matati, mwene-Levi,

³⁰ mwene-Simoni, mwene-Yûda, mwene-Yozefu, mwene-Yônamu, mwene-Eliyakimi,

³¹ mwene-Meleya, mwene-Mena, mwene-Matata, mwene-Natani, mwene-Daudi,

³² mwene-Yese, mwene-Obèdi, mwene-Bwozi, mwene-Sala, mwene-Nâsoni,

³³ mwene-Aminadabu, mwene Adimini, mwene-Aramu, mwene-Hesroni, mwene-Faresi, mwene-Yûda, -

³⁴ mwene-Yakôbo, mwene-Izaki, mwene-Abrahamu, mwene-Tera, mwene Nakori,

³⁵ mwene-Seruki, mwene-Ragu, mwene-Faleki, mwene-Eberi, mwene-Sala,

³⁶ mwene-Kayinani, mwene-Arifakisadi, mwene-Semu, mwene-Nûhu, mwene-Lameki,

³⁷ mwene-Matuzala, mwene-Henoki, mwene-Yaredi, mwene Maleleyeli, mwene-Kayinani,

³⁸ mwene-Henosi, mwene-Seti, mwene-Adamu, mwene-Nyamuzinda.

4

*Kristu ahima amashumi ga shetani omu irungu
(Mat 4, 1-11; Mrk 1, 12-13)*

¹ Yezu ayunjula Mûka Mutagatifu, arhenga e Yordani, ahêkwa na Mûka omu irungu,

² ajiramwo nsiku makumi anni ashumikwa na shetani. Ezo nsiku arhakozyagya kalyo ekanwa, n'erhi ziyunjula, ashalika.

³ Shetani anacimubwîra, erhi: «Akabà oli Mwene-Nyamuzinda, bwîra eri ibuye lihinduke mugati».

⁴ Naye Yezu amushuza, erhi: «Kuyandisirwe, mpu: Arhali mugati gône gujira omuntu, ci ajirwa na ngasi luderho lurhenga ekanwa ka Nyamuzinda».

⁵ Shetani anacimurheremana, amuyêreka caligumiza amâmi goshi g'en'igulu,

⁶ Shetani, erhi: «Nakuhà obwo buhashe bwoshi n'irenge ly'ago mârni goshi, bulya nabihîrwe, nâni nambihe ngasi yêshi nnonzize.

⁷ Okamfukamira, ntà kundi, byoshi byanabà byâwe».

⁸ Yezu anacimushuza, erhi: «Kuyandisirwe, mpu: *Wakaz'iharâmya Nyakasane Nyamuzinda wâwe, onakaz'imukolera yênene*».

⁹ Okubundi anacimuhêka e Yeruzalemu, amuyimanza oku kanshonsho k'aka-Nyamuzinda, amubwîra, erhi: «Akabà oli Mwene-Nyamuzinda, hamira ahanshi,

¹⁰ bulya kuyandisirwe, mpu: *Akurhegekera bamalahika bâge bakulange,*

¹¹ na mpu: *Bakuhêke omu maboko gâbo, olek'isârhalà oku ibuye*».

¹² Yezu anacimushuza, erhi: «Kuyandisirwe, mpu: *Irhondo orhashumikaga Nyakasane Nyamuzinda wâwe*».

¹³ Erhi ayûsa ngasi nshumi, shetani arhang'imuleka*.

III. Yezu ayigîriza e Galileya

Omurhondêro gw'enyigîrizo za Yezu

(Mat 4, 12—17, 23; Mrk 1, 14—15, 39)

¹⁴ N'obuzibu bwa Mûka Mutabatifu, Yezu ashubira e Galileya, n'irenge lyâge lyayunjula omu cihugo coshi.

* **4:13 4, 13** Shetani arhamulekaga lwoshi, ci arhang'igenda, alinga amango ashub'igaluka. Ago mango, go mango g'amalumwa ga Mwâmi Yezu (Luk 22—23) ci Yezu ye wahimire Shetani (Luk 24; Ebj 2) n'ebindi.

15 Akaz'iyigîriza omu masinagogi gâbo, n'abantu boshî bamukuza.

Yezu e Nazareti n'e Kafarnaum

(Mat 13, 53-58; Mrk 6, 1-6; Mrk 1, 21-28)

16 Anacijà e Nazareti, co cishagala alereragwamwo; ajà omu sinagogi omu lusiku lwa-Sabato, nka oku anayôrheraga, ayimanga mpu asome.

17 Bamushumbiriza ecitabu c'omulêbi Izaya. Erhi abungûla ecitabu, ayirukira ahayandisirwe ntyâla:

18 *Omûka gwa Nyakasane kuli nie, bulya anshîzire amavurha†, antuma mpu ngend'iyigîriza abakenyi emyanzi y'akalembe, mbale omwanzi gw'obuyôkozi, emw'abâli omu mpamikwa, n'emwa emihûrha ogw'okushub'ikabona, ngalulire abarhindibuzibwe omurhûla,*

19 *nnandalike omwâka gw'obwonjo bwa Nyakasane.*

20 Anacibunga ecitabu, acishubiza omurhumisi, abwârhalà. Abâli omu sinagogi boshî bamuyêrekeza amasù.

21 Okubundi anacirhondêra ababwîra, erhi: «Ene, olu lwandiko lwamayunjula omu marhwiri ginyu».

22 Boshî bali bamubêrîre càli-ho, banacirhangâla n'enderho nyinjâ zarhengaga omu kanwa kâge, mpu: «K'arhali mwene-Yozefu oyû?»

† 4:18 4, 18 Okushîgwa amavurha kuli kujirwa mwâmi, kuli kucîshogwa na Nnâmahanga oku mukolo gwâge. Omwâka gw'obwonjo bwa Nyakasane, go mango ga Masiha.

23 Anacibabwîra, erhi: «Ntahabiri oku mwambwîra ogu mugani, mpu: “We mufumu, ocîbuke wêne!” “Biryâ byoshi barhubwîraga mpu byabîre e Kafarnaumu, obijirage n’eno mwinyu”».

24 Ashub’ibabwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, ntà mulêbi oyankiriwa bwinjâ omu cihugo câbo.

25 Nêci, mmubwîzire oku binali: hâli bakana banji omu Israheli amango g’Eliya, erhi enkuba ehangama myâka isharhu na myêzi ndarhu n’erhi ecizombo cizûka omu cihugo coshi,

26 ntà muguma mulibo Eliya arhumirwe - emwâge, ci emwa omukazi mukana w’e Sarepta, omu cihugo c’e Sidoni.

27 Na bashomyo banji bâli omu Israheli amango g’omulêbi Elizeyo; ntâye ciru n’omuguma wafumizwe muli bo, ci Nahamani yêne w’e Sîriya».

28 Erhi bayumva ntyo, abâli omu sinagogi boshi bakunira;

29 banaciyimuka, bamuhulusa omu lugo, bamuhêka oku cigonzi c’entondo ecishagala câbo câli ciyûbasirwekwo mpu bamulohe oku ncangu‡.

30 Ci larha wâni abagera ekarhî, acîgendera.

31 Anaciyandagalira e Kafarnaumu, cishagala c’e Galileya; akabayigîriza olwa-Sabato.

32 Basômerwa n’enyigîrizo zâge, bulya akâg’iderha nka ogwêrhe obuhashe.

33 Mw’eyo sinagogi mwâli omuntu ogwêrhwe n’omuzimu mubî. Anaciyakûza n’izû linene, erhi:

‡ 4:29 4, 29 oku «ncangu», kandi rhwanaderha: «oku mmanga»

³⁴ «Cici rhufânwa, ewani Yezu w'e Nazareti? Kali wayishire mpu orhuheze? Nkumanyire we ndi: Mutagatîfu wa Nnâmahanga».

³⁵ Yezu anacimukankamira, erhi: «Hulika, onarhengemw'oyu muntu». Olya shetani anacimurhimba ahanshi embere z'abantu boshi, amurhengamwo buzira kumubabaza.

³⁶ Boshi bageramwo omusisi, bakâbwîrana bône na nnene, mpu: «Ema! Kwo kurhi oku? Ci adwîrhe arhegeka abashetani n'obuzibu n'obuhashe, banadwîrhe bahuluka!»

³⁷ Ireng'e lyâge lyanacilumira hoshi hoshi omu cihugo.

Yezu afumya nnazâla wa Petro

(Mat 8, 14-15; Mrk 1, 29-31)

³⁸ Erhi ahuluka omu sinagogi, ajà aha mwa Simoni. Nnazâla wa Simoni erhi ashushîrwe bwenêne; banacimusengerera.

³⁹ Amujaho, arhegeka liry'a ishushira, lya-mulika. Anacizûka ho na halya, arhondêra abakolera.

Yezu afumya endwâla za ngasi lubero

(Mat 8, 15-17; Mrk 1, 32-34)

⁴⁰ Erhi izûba lizika, ngasi boshi bali bagwêrhe abalwala ba ngasi buzamba, bamulerherabo. Naye akahirakwo ngasi muguma okuboko, abafumya.

⁴¹ Abâshetani bakarhengamwo banji, bakâyâma banaderha, mpu: «We Mwene-Nyamuzinda!» Ci akabakankamira n'okubahanza okuderha, bulya bâli bamanyire oku ye Kristu.

*Yezu arhenga bufundafunda e Kafarnaumu
ajaj'ageragera omu Yûda
(Mrk 1, 35-39)*

⁴² Erhi buca, alîkûla, acîjira aharhali bantu. Orhutu rhw'abantu rhwakamulonza, n'erhi rhu-muhikaho, rhwamuhagalika mpu arharhulek-aga.

⁴³ Naye anacibashuza, erhi: «Kukwânîne nyigîrize emyanzi minjà y'Obwâmi bwa Nyamuzinda omu bindi bishagala, bulya kwo kwarhumaga ntumwa».

⁴⁴ Akayigîriza omu masinagogi g'e Yûda.

5

Yezu ahamagala abaganda bâni barhanzi

¹ Lêro lusiku luguma erhi olubaga lumulundûkîre mpu luyumve oluderho lwa Nnâmahanga, erhi naye ayîmanzire eburhambi bw'enyanya y'e Jenezareti*,

² anacibona mârho abiri masîke eburhambi bw'enyanya; abashâna erhi bayômosire, badwîrhe bashuka orhwêshe rhwâbo.

³ Anacijamwo bwârho buguma, bwa Simoni; amubwîra mpu acîyêgûle hitya n'obwimango. Anacibwârhalâ, arhondêra ayigîriza olubaga omu bwârho.

⁴ Erhi ayûs'iderha, abwîra Simoni, erhi: «Musûle amârho emuhengere, murhege orhwêshe rhwinyu».

* **5:1 5, 1** «Jenezareti», liri iderha lya nfarasè. Okuyegêra ecihebraniya n'ecigereki, rhwanaderha: «Genezareti».

⁵ Simoni amushuza, erhi: «Waliha, rhwal-ibusire obudufu bwoshi, rhurhanabwîne cici; ci oku kanwa kâwe, nkolaga narhega orhwêshe».

⁶ Erhi babà bamâjira ntyo, bagwârha nfi nyinji bwenêne, ciru orhwêshe rhwâbo rhwalonz'irhulika.

⁷ Banacikema abâbo bali omu bundi bwârho, mpu bayish'ibagwâsa. Bayisha, bayunjuza amârho gombi, ciru hindi hitya galonz'ilohoma.

⁸ Simoni-Petro, erhi abona okwo, acîrhimba aha magulu ga Yezu, erhi: «Ontengeho, Yâgirwa, bulya ndi muntu munya-byâha!»

⁹ Bulya obwôba bwâli bumugwêrhe bo n'abâli boshi, erhi obwo budubi bw'enfi burhuma.

¹⁰ Yakôbo na Yowane, bene Zebedeyo, bakâg'igenda boshi na Simoni, nabo kwo n'okwo†. Yezu anacibwîra Simoni, erhi: «Orhayôbohaga: kurhenga ene bantu wakaz'iduba».

¹¹ Okubundi banacisîka amârho gâbo oku cikwî, baleka byoshi, bamushimba.

*Yezu afumya omushomyo
(Mat 8, 1-4; Mrk 1, 40-45)*

¹² Byanacibà ntyo! Erhi abà akola ali omu lugo luguma, hanacyisha omuntu ohonyôsire lushomyo. Erhi abona Yezu, acîrhimba oku idaho, amusengera, erhi: «Yâgirwa, okalonza, wanan-fumya».

† 5:10 5, 10 Andreyo, mulumuna wa Petro àli muli bo, ci Luka arhamudesiri, bulya àli omu bwârho buguma bo na Petro.

¹³ Naye anacilambûla okuboko, amuhumakwo, anamubwîra, erhi: «Nnonzize, fumaga». Ho na halya olushomyo lw'olya muntu lwazimangana.

¹⁴ Anacimuhanza mpu arhabwîraga ndi, erhi: «Ogende, oj'icîyêrekana emwa omudâhwa, onaj'ihâna entûlo erhegesirwe na Mûsa, ebè cêrekane c'okufuma kwâwe».

¹⁵ Ireng'e lyâge lyajà lyalumîra hoshi, na bantu mwandu bakamushubûkira mpu bamuyumve, anabafumye endwâla zâbo.

¹⁶ Ci yêhe akacîyegûlira omu irungu, akashenga.

Yezu afumya omuntu ohozire enjingo (Mat 9. 1-8; Mrk 2, 1-12)

¹⁷ Kwanacibà lusiku luguma erhi adwîrhe ayigîriza. Hàli Abafarizeyi n'abayigîriza b'Amarhegeko[‡] bahubukaga omu ngasi cishagala c'e Galileya n'e Yûda n'e Yeruzalemu, n'obuhashe bwa Nyakasane erhi bumulimwo mpu lyo afumya.

¹⁸ Hanaciyisha abantu babarhwîre omuntu ohozire enjingo oku ncingo; balonza oku bamuhisa omu nyumpa n'oku bamuhira embere zâge.

¹⁹ Erhi babula aha bamugereza erhi ngabo y'abantu erhuma, banacishona oku nyumpa, bamugereza aha burhungiri, aha karhî k'amatebura, bamuyandagaza n'encingo kuhika omu kâgarhî k'abantu embere za Yezu.

²⁰ Erhi abona obwêmêre bwâbo, amubwîra, erhi: «We mulume, ebyâha byâwe byamârhenzibwa».

[‡] 5:17 5, 17 Abayigîriza b'Amarhegeko, bo bashamuka b'ihano erhi bayandisi.

21 Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano barhondêra bakengêra omu murhima, mpu: «Ye ndi oyu walogorha ntya? Ka hali owankarhenza ebyâha arhanali Nnâmahanga yênene?»

22 Yezu abona enkengêro zâbo, abashuza, erhi: «Cirhumire mukengêra ntyo omu mirhima yinyu?

23 “Kuci kulembu kulusha, okuderha, erhi”: “ebyâha byâwe byamârhenzibwa”, “erhi okuderha, erhi”: “yimuka, olambagire?”

24 “Lêro lyo mumanya oku Mwene-omuntu agwêrhe obuhashe bw'okukûla ebyâha en'igulu”, “-anacibwîra nyakuhola enjingo, erhi”:- “Nkurhegesire oyimuke, oyanke encingo yâwe, oj'emwâwe”».

25 Ho na halya, ayimuka embere z'abantu boshi, abarhula erya ncingo àli agwishirekwo, acîjira emwâge, aj'akuza Nyamuzinda.

26 Boshi barhangâla, bakuza Nnâmahanga; bageramwo omusisi, banarhondêra baderha, mpu: «Rhwabwîne ebirhangâzo ene».

*Yezu abamagala Levi
(Mat 9, 9; Mrk 2, 13-14)*

27 Enyuma ly'okwo, anacihuluka, abona omu-vurhîsa, ye Levi, erhi atamîre e kagombe k'okuhôza, amubwîra, erhi: «Nshimba!»

28 Anacileka byoshi, ayimuka, amushimba.

*Yezu alya haguma n'abanya-byâha
(Mat 9, 10-12; Mrk 2, 15-17)*

29 Levi amurheganyiza idinie omu mwâge; bavurhîsa mwandu n'abandi bantu nabo bâli oku cîbo bo nabo.

³⁰ Abafarizeyi n'abashamuka bâbo b'ihano bagaya, banabwîra abaganda bâge, mpu: «Cirhuma mulira munanywera haguma n'abavurhîsa n'abanya-byâha?»

³¹ Yezu anacibashuza, erhi: «Barhali bantu bagumagumà balonza omufumu, ci abalwâla.

³² Ntayishaga nti nd'ilonza abêru-kwêru, ci abanya-byâha, lyo bacîyunjuza».

Bajà kadali oku kucishalisa

(Mat 9, 14-17; Mrk 2, 18-22)

³³ Nabo banacimubwîra, mpu: «Ci abaganda ba Yowane banacîshalise kanji kanji n'okushenga, n'ah'Abafarizeyi kwo n'okwo, ci wêhe abâwe balya bananywe!»

³⁴ Yezu abashuza, erhi: «Ka mwankashalisa abîra b'omuhya-mulume n'omuhya-mulume aciri haguma nabo?

³⁵ “Ensiku zacibayishira, amango banyagwa§ omuhya-mulume, zo ensiku bâcîshalisemwo ezo”».

³⁶ Ashub'ibabwîra ugu mugani, erhi: «Ntâye obêra eciremwo c'omwambalo muhyâhya akacilemeka oku mwambalo mukulûkulû; n'owalemeka ntyo, erhi abezire gulya mwambalo muhyâhya, na cîrya ciremwo c'omwambalo muhyâhya cîrhankayumânana na gulya mukulûkulû.

³⁷ “Kandi ntâye ohongolera amamvu mahyâhya omu rhubindi rhukulûkulû”; “n'owahongoleramwo, galya mamvu mahyâhya

§ 5:35 5, 35 go mango Mwâmi Yezu, ye muhya-mulume, afà.

ganabera orhubindi, amamvu gacîbulajikire, abule n'orhubindi".

³⁸ "Ci amamvu mahyâhya gajà omu rhubindi rhuhyâhya".

³⁹ "Na ntà muntu wanywîre oku mamvu makulûkulù* wankacilonza amahyâhya". "Bulya anaderha, erhi": "Amakulûkulù go manunu".

6

Entumwa zatwa emihuli y'engano
(Mat 12, 1-18; Mrk 2, 23-28)

¹ Byanacibà ntyo! Erhi ayish'agera omu mashwa olwa-Sabato, abaganda bâge bakakonola emihuli y'engano, bajà bayinyira omu nfune banayibujegera.

² Okubundi baguma omu Bafarizeyi bababwîra, mpu: «Cirhumire mujira oku hanzîbwe olusiku lwa Sabato?»

³ Yezu abashuza, erhi: «Ka murhasâg'isoma kurhi Daudi ajiraga erhi akola ali bufà n'ishali, bo n'abâli boshi?

⁴ Oku ajaga omu ka-Nyamuzinda, ayanka amantu g'enterekêro, alya, aha n'abâbo, n'obwo gâli gahanzîbwe okulîbwa n'abarhali badâhwa bônene?»

⁵ Anacibabwîra, erhi: «Mwene-omuntu ye Nna-olwa-Sabato».

* **5:39 5, 39** Amamvu erhi idivayi likulûkulù n'omwambalo mukulûkulù, go marhegeko g'abamîra; nago amamvu erhi idivayi lihyâhya n'omwambalo muhyâhya, zo nyigîrizo mpyâhya zidwîrhwe na Abakomîre amamvu makulûkulù barhankanunirwa n'amahyâhya.

Yezu afumya omuntu ohozire okuboko (Mat 17., 9-14; Mrk 3, 1-6)

⁶ Olundi lwa Sabato, ajà omu sinagogi, arhondâra ayigîriza. Mwâli omuntu ohozire okuboko kulyo.

⁷ Abashamuka b'ihano n'Abafarizeyi bakàmuhengûza mpu babone erhi amufumya olwa-Sabato, lyo bamushobeka.

⁸ Ci yêhe erhi amanyire entimarhima zâbo. Anacibwîra olya muntu obozire okuboko, erhi: «Yimuka, oj'ekarhî». Anaciyimuka, ayimanga.

⁹ Okubundi Yezu ababwîra, erhi: «Nam-mudôsa: ka kuyêmêrîrwe okujira kwinjà olwa-Sabato ahâli h'okujira kubî, okuciza obugu-maguma bw'omuntu ahâli h'okubuheza?»

¹⁰ Anacibageza mwo amasû boshi, abwîra olya muntu, erhi: «Lambûla okuboko kwâwe». Aku-lambûla, n'okuboko kwâge kwafuma.

¹¹ Bôhe banacigwârhwâ n'omungo, baja kadali bône na nnene mpu kurhi bajira Yezu.

*Entumwa ikumi n'ibiri
(Mat 10, 1-4; Mrk 3, 13-19)*

¹² Mw'ezo nsiku, arheremera oku ntongo, aj'ishenga; alâla ashenga Nyamuzinda obudufu bwoshi.

¹³ N'erhi buca, ahamagala abaganda bâge, acîshoga ikumi na babiri muli bo, abahà izîno ly'entumwa:

¹⁴ Simoni, amuyîrika izîno lya Petro, n'omulumuna Andreyâ; Yakôbo na Yowane; Filipo na Bartolomeyo;

¹⁵ Mateyo na Toma; Yakôbo mwene-Alfeyo na Simoni oderhwâ Sha-bushiru;

16 Yûda mwene-Yakôbo na Yûda w'e Keriyoti owamulenganyagya.

Engabo y'abantu yakulikira Yezu

(Mat 4, 24-25; Mrk 3, 7-12)

17 Anaciyandagala bo nabo, ayimanga omu cirêre c'entondo. Hàli ngabo nyinji y'abaganda bâge n'abantu mwandu b'e Yûda yoshi n'e Yeruzalemu, n'entambi z'e Tiri n'e Sidoni,

18 bayishaga mpu bamuyumve, anabafumye endwâla zâbo; na ngasi boshi balibuzibagwa n'abashetani bafuma.

19 Olwo lubaga lwoshi lwakâg'ilonza oku-muhumakwo, bulya obuzibu bwamurhengamwo bwakâg'ibafumya boshi.

Enyigûrizo ntanzi. Ab'iragi

(Mat 5, 1-12)

20 Okubundi anacilikira abaganda bâge mw'amasù, aderha, erhi:

«Iragi linyu mwe bakenyi, bulya obwâmi bwa Nyamuzinda buli bwinyu.

21 Iragi linyu mwe mushalisire buno, bulya mwaciyigurha.

Iragi linyu mwe mudwirbe mwalaka buno, bulya mwacisheka.

22 Iragi linyu abantu bakammushomba, bakammukaga, bakammujacira n'okushologorbwa n'izîno linyu mpu libî Mwene-omuntu orhumire.

23 Olwo lusiku musîme munacîshinge, bulya oluhembo lwinyu lwâbe lunene omu mpingu. Kwo bîshe bajiriraga abalêbi ntyo.»

Abahanya

- 24 «Ci muli bahanya mwe bagale, bulya mugwêrhe oluhembo!
- 25 Muli bahanya mwe muyigusire buno, bulya mwacishalika!
- Muli bahanya mwe mudwîrhe mwasheka buno, bulya mwacilaka munabande endûlù!
- 26 Buhanya bwinyu mukasîmwa n'abantu boshi*! Kwo bîshe bajiriraga abalêbi b'obunywesi ntyo.»

Okuzigira abashombanyi

(Mat 5, 39-46)

- 27 «Ci mwe mudwîrhe mwayumvirhiza mmubwîzire: “Muzigire abashombanyi, abammushomba mubajirire aminjà”;
- 28 “abammuhehêrera mubahè obwangà”, “abammushobeka mubasengerere”.
- 29 “Omuntu akakurhimba oluhi omu irhama, onamuhindulir'erindi; n'owakunyaga ecishûli câwe, orhamuhagalikaga oku lubega”.
- 30 “Ngasi okuhûnyire onamuhè, n'okunyazire ehi ogwêrhe, orhacihishubiranaga”.
- 31 “Oku mulonza abandi bammujirire, ninyu ntyo kwo mubajirirage”.
- 32 “Mukazigira abammuzigira, luhembo luci mukwânîne?” “Bulya ciru n'abanya-byâha bazi-gira ababazigira”.

* 6:26 6, 26 Abà igulu liderha bahanya, bo Mwâmi Yezu aderha b'iragi, n'ab'igulu liderha bany'iragi, bo Mwâmi Yezu aderha bahanya. Kuziga owalonza iragi ly'en'igulu, arhakacilangâlira iragi lya bambali ba Yezu; n'owalonza iragi ly'obukristu arhahiraga omurhima gwâge oku by'en'igulu

33 “N’erhi mwankajirira kwinjà abammujirira aminjà, luhembo luci mukwânîne?” “Ciru n’abanya-byâha nabo bânajire ntyo”.

34 “N’erhi mwankahoza abamulangâlire oku bayish’immuholôla, luhembo luci mukwânîne?” “Ciru n’abanya-byâha banahoze abanya-byâha mpu lyo bayish’iholôlwa nk’oku bahozagya”.

35 “Mwêhe muzigire abashombanyi binyu, mujire aminjà, munahoze buzira okulangâlira okuholôlwa, lyo oluhembo lwinyu luyish’ibà lunene, munayish’ibà bâna b’Oli-enyanya; bulya yêhe abà mwinjà oku bantu babî n’abarhakûla bwâsi”».

*Okufà abandi obwonjo n’okubarhabâla
(Mat 7, 1-2; Mat 4, 24)*

36 «Mubè babwonjo nk’oku Sho abà wa bwonjo.

37 Murhakâg’itwa oluli omu mwa bene, irhondo bankatwa oluli omu mwinyu; murhakâg’iyagîriza, ninyu murhakayagîrizibwa; mukababalira, ninyu mwâbabalirwe.

38 Mukâhâna, ninyu mwâhâbwe: Lugero nkana, lusindagîrwe, ludundaganyîbwe, luyunjwîre, bâmmuhirire omu nshoho. Bulya olugero mwagereremwo, lwo ninyu mwânagererwemwo».

*Omuntu arhaderha ecirhamuli omu murhima
(Mat 15, 14; 10, 24-25; 12, 33-35; 7, 16-18; 7, 3-5)*

39 Ashub’ibabwira omugani, erhi: «K’omuhûrha gwankalangula omuhûrha enjira? K’erhankarhogera yombi omu nyenga?

40 “Owayiga arhalusha omuyigiîriza; ci omwigîrizibwa mwimâna abà nk’omwigîriza wâge”.

41 “Cirhuma olola ehyâsi hiri omu isù ly’owinyu, orhanabona enduluma y’omurhi eri omu isù lyâwe?”

42 “Kurhi wankabwîra owinyu, erhi”: “Yâga, lemba nkudokôle ehyâsi hikuli omu isù, n’obwo orhabwîni enduluma y’omurhi ekulî omu isù?” “Eyi ncuku! orheng’irhenza enduluma y’omurhi ekulî omu isù, ly’obona oku wadokôla ehyâsi hiri omu isù ly’owinyu”.

43 “Ntâ murhi mwinjà guyânakwo amalehe mabî; na ntâ murhi mubî guyânakwo amalehe minjà”.

44 “Bulya ngasi murhi gumanyirwa oku irehe lyâgo; oku kashûgishûgi barhahumbakwo magâka, n’oku bulengo barhashongakwo mujoco”.

45 “Omuntu nkana omu muhako mwinjà gw’omurhima gwâge arhenza aminjà; n’omuntu mubî omu muhako mubî gw’omurhima gwâge arhenza amabî”. “Bulya ebifukanîne emurhima, kanwa kâge kabiderha”».

Abaganda b’okuli

(Mat 7, 21.24-27)

46 «Cirhuma mumbwîra: Yâgirwa, Yâgirwa, murhajira n’oku nderha?

47 Ngasi ojà emunda ndi, oyumva ebinwa byâni anabijire, nammuyêreka ndi ashusha.

48 Ashusha omuntu wayûbakaga enyumpa, abanda eciriba, ahumba bwenêne, ahika oku

lwâla. Erhi amîshi gasîka, olwîshi lwacihonda kuli erya nyumpa, ci lurhahashag'iyidunda, bulya yali eyûbasirwe oku lwâla.

⁴⁹ Naye oyumva anabule okujira, ashusha omuntu wayûbakaga enyumpa yâge oku idaho, buzira ciriba. Erhi olwîshi lucicihonda kuli yo, yacihongokera ho na halya; lêro obuhanya bw'erya nyumpa bwacibêra nyandumà!»

7

Yezu afumya omurhumisi w'omukulu w'abasirika (Mat 8. 5-10, 13; Ywn 4, 46-54)

¹ Erhi ayûs'ibwîra olubaga ebyo binwa, ajà omu Kafarnaumu.

² Obwo erhi murhambo muguma wa basirika igana omwambali agogomîrwe bwenêne ali ob-ufa, erhi anali murhonyi w'omurhambo.

³ Erhi ayumva emyanzi ya Yezu, anacimurhumira abashamuka b'Abayahudi*, mpu bagend'imusengerera ayish'imufumiza omwambali.

⁴ Erhi bahika hali Yezu, bashenga banamubwîra, mpu: «Akwânîne ajirirwe ntyo;

⁵ bulya azigira obûko bwîrhu†, ciru yêne warhuyûbakiraga isinagogi».

⁶ Obwo Yezu anacilîkûla bona bo. Erhi ayêrekera ebwa nyumpa, olya mukulu w'abasirika arhuma abîra bâge, erhi: «Mâshi,

* **7:3 7, 3 7, 3:** Abo bashamuka barhali balya b'ihano ly'e Yeruzalemu. Bâli bagula b'emwa oyo murhambo w'abasirika.

† **7:5 7, 5** Ali mupagani mwinjà, aka Korneliyo (Ebj 10—11).

Nyamwagirwa, orhacîrhamye, bulya ntakwânîni oje omu mwâni.

⁷ Kwo kwarhumaga ncîyaga niene nti ntakaja emunda oli. Ci oderhe cinwa ciguma cône, na mwambali wâni afuma.

⁸ Bulya nâni, ciru akabà kurhegekwa ntegekwa, njira nâni abasirika nkulire obwo. Nambwîre oyu, nti: genda, anagende. Nkabwîra owundi, nti: yisha, anayishe. Na nkabwîra mwambali wâni, nti: jira hirebe, anahijire».

⁹ Erhi Yezu ayumva okwo, asomerwa, ahindukira engabo yali emukulikîre, aderha, erhi: «Mmubwîre okuli, ciru omu Israheli ntasâg'ibo na obuyêmêre bungan'aha».

¹⁰ N'erhi abarhumagwa bashubira eka, bashimâna olya murhumisi wali bufâ akola mutaraga.

Yezu afûla mugala w'omukana w'e Nayimi

¹¹ Okubundi anaciyanka enjira ajà omu cishagala ciderhwa Nayimi. Abaganda bâge n'engabo nyinji y'abantu bamukulikira.

¹² Erhi akola ahika omu ihulukiro ly'olugo, abona babarhwîre omufû: àli mwâna-rhabana cûsha wa nnina, naye erhi na mukana; n'engabo erhali nyi y'abantu b'oku lugo erhi bamulusize.

¹³ Erhi Nyakasane amubona, amufa bwonjo, amubwîra, erhi: «Orhalakaga».

¹⁴ Anaciyegera, ahuma oku nkundabaniha. Abàli babarhwîre bayimanga. Anaciderha, erhi: «We musole, nkurhegesire ozûke!»

¹⁵ Olya nyakufâ abwârhalà, arhondêra aganîra. Yezu amuhà nnina.

16 Boshi bagwârhwâ n'obwôba, banacikuza Nyamuzinda, mpu: «Omulêbi mukulu azûsire muli rhwe, na Nnâmahanga ayishir'irhandûla ishanja lyâge».

17 Ogwo mwanzi gwanacilanda omu Buyahudi mwoshi n'omu cihugo coshi c'eburhambi.

idôso lya Yowane Mubatiza n'obuhamîrizi bwa Yezu kuli ye

(Mat 11, 1-15)

18 Obwo abaganda ba Yowane bamushambalira eyo nyanzi yoshi.

19 Yowane ahamagala babiri omu baganda bâge, abarhuma emunda Yezu àli, erhi: «Ka we olya wâyishe, erhi wundi rhwalinga?»

20 Abo bantu erhi bamuhikaho, bamubwîra. mpu: «Yowane Mubatiza arhurhumire emunda oli mpu: “Ka we olya wâyishe, erhi wundi rhwalinga?”»

21 Muli ako kasanzi, anacifumya bantu banji endwâla, obuzamba n'abashetani, anahurhûla mihûrha minji.

22 Okubundi anacibashuza, ababwîra, erhi: «Mugend'ibwîra Yowane ebi mwabwîne n'ebi mwayumvîrhe†: emihûrha edwîrhe yabona, abahozire amagulu badwîrhe bafuma, abashomyo badwîrhe bafuma, ebihuli bidwîrhe byayumva, abafu badwîrhe bafûka, abakenyi badwîrhe babwîrwa Emyanzi y'Akalembe.

23 “N'iragi lyâge orhasârhiri erhi nie ntuma!”»

† 7:22 7, 22 «Ebi mwabwîne n'ebi mwayumvîrhe», byo bisômerîne byâli bimanyîso byalêbagwa n'omulêbi Izaya mpu bimanyîse oku Masiha avishire.

24 Zirya ntumwa za Yowane erhi zibà zama-genda, arhondêra abwîra olubaga ebya Yowane, erhi: «Bici mwâli mujir'ilâba omu irungu? Ka lusheke lwahuliganyibwa n'empûsi?

25 “Bici mwalig'ilâba? Ka muntu ayamhirhe emyambalo y'obugale?” “Ci abayambala emyambalo y'obugale n'abalonza amasîma, omu nyumpa z'ebwâmi babà”.

26 “Bici mwalig'ilola?” “Ka mulêbi?” “Nêci ntyo, ciru kulusha omulêbi”.

27 “Oyo ye kuyandikirwe”: *“Lolà, narhuma entumwa yâni embêre zâwe, nti ekurheganyize enjira”*.

28 “Mmubwîzire oku omu bàbusirwe n'omukazi boshi, ntà mulêbi oli mukulu kulusha Yowane Mubatiza”; “ci kwône oli munyi§ kulusha abâbo omu Bwâmi bwa Nyamuzinda, amulushire obukulu”.

29 Olubaga lwoshi lwamuyumvîrhe, ciru n'abanya-byâha babwîne oku Nyamuzinda ayâzize, babatizibwa obubatizo bwa Yowane.

30 Ci erhi Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano balahira bwabatizibwa naye, bagayaguza ihano lya Nyamuzinda*.

*Olubanja lw'abantu b'ensiku za Yezu
(Mat 11, 16-19)*

§ 7:28 7, 28 Oli munyi omu Bwâmi bwa Nyamuzinda alushire Yowane obukulu: kuli kuderha oku abantu b'Amalaganyo mahyâhya balushire ab'Amalaganyo makulûkulû iragi. Yowane aciri w'omu Malaganyo makulûkulû. * 7:30 7, 30 Erhi bagayaguza obubatizo bwa Yowane, balahira obwonjo bwa Nyamuzinda bw'okulonz'icungula abantu.

31 «Ndi nankagererakwo abantu b'er'iburha? Ndi bashusha?

32 “Bashushire abâna babwârhire oku irango, badwîrhe bahamagalana banabwîrana, mpu”: “Rhushuba rhwammuzihira akarhêra, murhanasâmire; rhwabanzire endûlù, murhanalasire!”

33 “Yowane Mubatiza anaciyisha, arhàlyaga mugati arhànanywaga mamvu; mwaderha, mpu”: “Alimwo shetani!”

34 “Mwene-omuntu ayisha, erhi alya ananywa; mwaderha, mpu”: “Lolagi omulyi mukulu n'omulalwe, mwîra w'ebishungu n'ow'abanya-byâha!”

35 “Ci kwônene obushinganyanya bw'Obwîrhonzi† bwamanyîbwe n'abâna bâge boshi”».

Omukazi munya-byâha abêrwa obwonjo

36 Mufarizeyi muguma amulâlîka mpu aj'irya emwâge. Anacijà omu mw'olya Mufarizeyi, atamala aha cîbo.

37 Hâyisha mukazi muguma munya-byâha w'omu cishagala. Erhi ayumva oku ali oku cîbo omu mw'oyo Mufarizeyi, anaciyish'adwîrhe ecihakabiro c'omugavu.

38 Ayimanga enyuma aha magulu gâge, arhondêra amuvugumulira emirenge oku magulu anayihôrhola n'emviri z'oku irhwe lyâge; akamununugurha amagulu anagashîga omugavu.

† 7:35 7, 35 Abâna b'obushinganyanya bw'Obwîrhonzi bwa Nya-muzinda zo ntumwa za Yezu na ngasi boshi bayankirîr'enyigîrizo za Yezu n'ez'Omushokolezi wâge Yowane.

³⁹ Olya Mufarizeyi wali omulalisire, erhi abona okwo, acîdôsa emurhima, erhi: «Oyu muntu acibâga mulêbi, anali amanya mukazi mucu oyu wamuhumakwo n'obwôrhere bwâge: ali munya-byâha!»

⁴⁰ Yezu anacimushuza, amubwîra, erhi: «Simoni, ngwêrhe oku nakubwîra». Naye, erhi: «Mwigiriza, derhaga».

⁴¹ «Bashi babiri bâli omu mwenda gw'owâbo muntu; omurhanzi erhi acihozize ngoyi[‡] irhanu, owa kabiri mafundo arhanu.

⁴² Erhi babula eci bajuha, ababêrwa obwonjo bombi. Ohi muli bo wamuzigira kulusha?»

⁴³ Simoni ashuza, erhi: «Ncîkêbirwe nti olya nyakubabalirwa oku binji». Anacimubwîra, erhi: «Wadesire oku binali».

⁴⁴ Anacihindukira olya mukazi, abwîra Simoni, erhi: «K'o bwîne oyu mukazi? Najîre muno mwâwe, orhanshûsire magulu; yêhe amvugumulire emirenge oku magulu, anagahôrhola n'emviri zâge.

⁴⁵ Orhanûnugusire; yêhe, aha ajirîre muno, arhaj'ihusa okunnûnugurha amagulu.

⁴⁶ Orhanshizire mavurha omu irhwe; yêhe anshîzire omugavu oku magulu.

⁴⁷ Kuli okwo, nkubwîre: akulîrwe ebyâha byâge binji, bulya azigîre bwenêne. Ci ngasi obabalirwa bunyi, bunyi azigira».

⁴⁸ Anacibwîra olya mukazi, erhi: «Wakulîrwe ebyâha byâwe».

⁴⁹ Abâli oku cîbo baguma naye barhondêra

[‡] 7:41 7, 41 Magerha ikumi, lyo ifundo; na mafundo ikumi (erhi magerha igan'a), lwo lugoyi.

okucîdôsa emurhima, mpu: «Ye muntu mucu oyu orhenza ciru n'ebyâha?»

⁵⁰ Anacibwîra olya mukazi, erhi: «Obwêmêre bwâwe bwakucizize; cîgendere n'obuholo.»

8

Abaganda-kazi ba Yezu

¹ Kwanacibà kandi erhi adwîrhe ageragera omu ngo n'omu bishagala, ayish'ahanûla anayigîriza Emyanzi Minjà y'Obwâmi bwa Nyamuzinda; na balya Ikumi-na-babiri erhi bamukulikîre,

² haguma n'abakazi afumagya abashetani babî n'endwâla: Mariya Magadalena, owarhenzibagwamwo bashetani nda;

³ Yowana mukà Kuza, murhambo wa Herodi; Suzana, na bandi banji bakâg'ibarhabâla n'ebirugu byâbo.

Omugani gw'owajag'imîra emburho (Mat 13, 1-9; Mrk 4, 19)

⁴ Erhi engabo nyinji y'abantu ecilundumana n'erhi abakâg'ihubuka omu bishagala byoshi bamushimba, anacibatwa ogu mugani, erhi:

⁵ «Omuhinzi anacihuluka mpu aj'imîra emburho zâge. N'erhi abà akola adwîrhe amîra, mburho nguma zarhogera eburhambi bw'enjira; zalabarhwa, n'orhunyunyi rhw'emalunga rhwacîlirazo.

⁶ Ezindi zarhogera omu lukarabuye; erhi zimera, zacyumira erhi kubula mîshi kurhuma,

⁷ Ezindi zarhogera omu mishûgi; erhi emishûgi emera haguma nazo, yazihuhya.

⁸ Ezindi zarhogera omu budaka bwinjà; zamera zanaburha ngasi nguma igana». Erhi abà adwîrhe aderha ntyo, anaciyâkûza, erhi: «Ogwêrhe amarhwîri g'okuyumva, ayumve!»

Ecirhuma Yezu ayigûriza omu migani:

(Mat 13, 10-11.13; Mrk 4, 10-12)

⁹ Abaganda bâge bamudôsa ogwo mugani kwo kuderha kuci.

¹⁰ Anacibabwîra, erhi: «Mwêhe mwahirwe okumanya amahwe gw'Obwâmi bwa Nyamuzinda; ci abandi bakaz'ibwîrwa omu migani, lyo bakalola barhanabone, bakanayumvirhiza barhanayumve*».

Amahugûlo g'omugani gwa nyakumîra emburho

(Mat 13, 18-23; Mrk 4, 14-20)

¹¹ «Ogwo mugani gw'ogu: “Emburho lwo Luderho lwa Nyamuzinda”.

¹² “Abâli eburhambi bw'enjira, bo balya bayumvîrhe; okubundi shetani ayisha, arhwêrûla lulya Luderho, omu mirhima yâbo, mpu lyo balek'iyôkoka bakayêmêra”.

¹³ “Nabo ab'omu lukalabuye, bo balya bayumva Oluderho, baluyankirire banasîmire; ci erhi ntà mizî bagwêrhe”: “babà bantu bayêmêra kasanzi, n'amango g'amashumi, banaciye gûla”.

¹⁴ “Ezarhogeraga omu mishûgi, bo balya bayumvîrhe; erhi bacigenda, ebihamba, obuhirhi n'amasîma g'eby'en'igulu byabahuha, barhanacibonaga oku bayânakwo amalehe”.

* **8:10 8, 10** Loya Iz 6, 9.

15 “Nazo ezarhogeraga, omu budaka bwinjà, bo balya bayumvîrhe Oluderho n'omurhima nkana na mwinjà, balushîbirira, banayerakwo amalehe omu bushibirizi bwâbo”».

Omugani gw'akamole

(Mrk 4, 21-22; Mat 10, 26)

16 «Ntâye oyâkiza akamole okukafulika, nîsi erhi okukahira omu nterulè, ci emugamba kamanikwa, lyo abajà omu nyumpa babona obulangale.

17 “Bulya ntâco cifulisirwe cirhakafulûlwa, na nt'ihwe lirhakarhulika n'okumanyîkana na boshi”.

18 “Kuziga murhege amarhwîri oku ebi muyumva! Bulya ogwêrhe ye wâhâbwe, naye orhagwêrhi, ciru n'ehi acîkubagîre mpu agwêrhe, âhinyagwa†”».

Ababusi na bene wâbo Yezu

(Mat 12, 46-50; Mrk 3, 31-35)

19 Nnina na bene wâbo‡ banaciyisha emunda ali, ci babula oku bamuhika kwo erhi ngabo erhuma.

20 Bamubwîra, mpu: «Nyoko na bene winyu abo bali embuga bakulonza».

21 Naye anacibashuza, erhi: «Nyâmà na bene wîrhu bo ngasi bayumva ecinwa ca Nyamuzinda n'okucîjira».

† **8:18 8, 18** Bulya Entumwa zo zayish'ibà bajà-bugo b'Emyanzi y'Akalembe. 8, 19: Bene wâbo Yezu: bo balya b'omulala gwa Nnina Mariya na Yozefu Mutagatifu. ‡ **8:19 8, 19** Nnina na bene wâbo: Ojira oku Nnâmahanga alonza, agwêrhe obuzîne bwa Nyamuzinda omu murhima gwâge, oyo ye nnina na mwene wâbo Mwâmi Yezu.

*Yezu arhûza omulaba**(Mat 8, 23-27; Mrk 4, 35-41)*

²² Byanacibà ntyo! Lusiku luguma anacijà omu bwârho bo n'abaganda bâge, ababwîra, erhi: «Rhuyikirire ishiriza». Banacisokera emuhengere.

²³ N'erhi babà badwîrhe bavugama, ahunga. Empûsi yanacizûka, yatula omulaba omu nyanja; obwârho bwayunjula mîshi, babona bakola bali omu kaga.

²⁴ Banacimujaho, bamutula, mpu: «Mâshi Muyigîriza, kufà kuno!» Anacizûka, akali-hira empûsi n'ebivumba by'omulaba; byahulika, n'omurhûla gwabà.

²⁵ Okuhandi ababwîra, erhi: «Ngahi obuyêmêre bwinyu buli?» Banacigeramwo omusisi, banarhangâla; balolanakwo bône na nnene, mpu: «Lêro ye ndi oyu? Ci yêhe adwîrhe arhegeka empûsi n'enyanja, binamuyumve!»

*Yezu alîkûza omuntu w'e Jerazeni wàlimwo shetani**(Mat 8, 28-34; Mrk 5, 1-20)*

²⁶ Banaciyikirira omu cihugo e'Abajerazeni, ishiriza ly'e Galileya.

²⁷ Oku anayômoka oku cikwî, tundu oku muntu w'eco cishagala wàlimwo bashetani. Kurhenga mîra, arhaciyambalaga, arhanacilalaga omu nyumpa, ci omu byûsho.

²⁸ Erhi abona Yezu, ayâma, acîrhimba aha magulu gâge, aderha n'izû linene, erhi: «Bici rhufânwa nâwe, Yezu Mwene-Nyamuzinda w'Enyanya? Orhandibuzagya, mâshi we okonkwa!»

²⁹ Yezu erhi adwîrhe arhegeka oyo shetani mpu arhengemwo oyo muntu. Bulya kanji oyo shetani ali amuzimuhire; bakàmulanga mushwêke n'enyogi n'emigozi; kurharhumaga arhakatwa emigozi, n'olya shetani akamukuruhana erubala.

³⁰ Yezu amudôsa, erhi: «We ndi izîno lyâwe?» Naye ashuza, erhi: «Murhwe», bulya alimwo bashetani banji.

³¹ Banacimuhûna mpu arhabarhegekaga bajè omu kuzimu§.

³² Aho hàli obusò bunene bw'engulube, erhi ziyabusire oku ntondo. Balya bashetani bamuhûna mpu abayêmêrere babè zo bajamwo. Anacibayêmêrera.

³³ Obwo balya bashetani banacirhengamwo olya muntu, baja omu ngulube; obusò bwa-hona oku manga, bwagend'icilo ha omu nyanja, bwanacizika.

³⁴ Abangere erhi babona oku byabîre, bakûla omulindi, baj'ishwâîza ogwo mwanzi omu cishagala n'omu ndimiro.

³⁵ Abantu banacishagamuka mpu baj'ilola oku byabîre. Erhi bahika hali Yezu, bashimâna olya abashetani barhengagamwo atamîre aha magulu ga Yezu, akola ayambîrhe anagwêrhe obukengêre bwâge; bayôboha.

³⁶ Ababonaga oku byâbà, babarhondêreza oku oyo muntu wâlimwo bashetani afumaga.

³⁷ Okubundi olubaga lwoshi lw'ecihugo c'Abajerazeni lwayinginga Yezu mpu abarhenger'eka, bulya bâli bayôbohire bwenêne.

§ 8:31 8, 31 Abo bashetani barhalonz'ijà omu kuzimu, n'obwo yo emwâbo.

Naye anacishonera omu bwârho, acîgalukira.

³⁸ Olya muntu wâlimwo abashetani amusengera mpu abêre bo naye; ci Yezu amusêzera anamubwîra, erhi:

³⁹ «Shubira emwinyu, ogend'iganîra ngasi byoshi Nnâmahanga akujirîre». Anacihira njira, aj'alumîza omu cishagala coshi ngasi kwoshi Yezu amujirîre.

Yezu afumya omukazi walwala omududu, anafûla mwâli wa Yayiri

(Mat 9, 18-26; Mrk 5, 21-42)

⁴⁰ Erhi Yezu agaluka, olubaga lwamuyankirira, bulya bakâg'imulinga boshi.

⁴¹ Hanaciyisha omuntu, mpu ye Yayiri, wali mukulu w'esinagogi. Anacicîrhimba aha magulu ga Yezu, amushenga mpu ajè emwâge;

⁴² Bulya ali agwêrhe omwâna w'obunyere wa cûsha, wa myâka ikumi n'ibiri muburhe, erhi anali bufâ. Erhi akola ayijà, olubaga lunji lw'abantu lwâli lumukulikîre lwamugorha.

⁴³ Lêro omukazi walwâlaga omududu kurhenga myâka ikumi n'ibiri, erhi abafumu bamuyûsize ebintu na ntâye wamufumize,

⁴⁴ amuyisha nyuma, amuhuma oku mukubo gw'ecishûli, na ho na halya ecirhambo câge cahuba.

⁴⁵ Yezu anacidôsa, erhi: «Ndi ompumirekwo?» Boshi erhi bahakana, lêro Petro n'abâbo bamubwîra, mpu: «Muyigîriza, ngabo y'abantu eyo ekulundumînekwo enakugosire».

⁴⁶ Yezu, erhi: «Omuntu ampumirekwo, bulya nayumvîrhe obuzibu bwantengamwo».

⁴⁷ Olya mukazi erhi abona agwâsirwe, anaciy-isha, aj'ageramwo omusisi, acîrhimba aha mag-ulu gâge, acîshobeka embere z'abantu boshi, ababwîra ecarhumaga amuhumakwo n'oku afu-miraga oku liguma.

⁴⁸ Anacimubwîra, erhi: «Mwâna wâni, obuyêmêre bwâwe bukufumize; ocîgendere n'obuholo».

⁴⁹ Oku acidwîrhe aderha, muntu muguma wahubukaga emwâge ayish'ibwîra omukulu w'esinagogi, erhi: «Mwâli wâwe amârhengamwo omûka; orhacîrhamagya Omuyigîriza».

⁵⁰ Erhi Yezu ayumva ako kanwa, amubwîra, erhi: «Orhayôbohaga; oyêmêre kwônene, afuma».

⁵¹ Erhi ahika omu nyumpa, arhazigaga owa-mukulikiramwo, orhali Petro na Yowane na Yakôbo, bo n'îshe na nnina wa olya mwâna-nyere.

⁵² Boshi erhi badwîrhe bamulakira banabanda endûlû. Anaciderha, erhi: «Murhalake, bulya omwâna arhafîri, ci al'îrò».

⁵³ Bamushekera, bulya bâli bamanyire bwinjà oku anafîre.

⁵⁴ Yêhe amugwârha okuboko, ayâkûza, erhi: «We mwâna, zûka».

⁵⁵ Omûka gwamushubiramwo, anacizûka ho na halya. Okubundi arhegeka mpu bamuhè ebi alya.

⁵⁶ Ababusi bâge barhangâla bwenêne; abakomêreza bwenêne mpu ntâye babwîrage ogwo mwanzi.

9

*Yezu arhuma Entumwa zâge
(Mat 10, 5.9-14; Mrk 6, 7-13)*

¹ Ahamagala balya Ikumi-na-babiri, abahà obuhashe n'obuzibu oku bashetani boshi n'oku ndwâla mpu bazifumye.

² Abarhuma okugend'ihanûla Obwâmi bwa Nyamuzinda n'okufumya endwâla.

³ Anacibabwîra, erhi: «Murhahêkaga kantu oku njira, ciru akarhi, ciru oluhago, ciru obuntu, ciru igerha; murhanacîhundikiraga bishûli bibiri.

⁴ Ngasi nyumpa mwankanajamwo, mubêremwo kuhika mugende.

⁵ N'abâbule okummuyankirira, munarhenge muli lulya lugo, mugukumule akatulo kammuli oku nshando, kubè câgizo cinyu kuli bo».

⁶ Banacilîkûla, bazunguluka ebishagala, bajà bayigîriza Emyanzi y'Akalembe banafumya abalwâla ngasi hoshi.

Herodi na Yezu

(Mat 14, 1-2; Mrk 6, 14-16)

⁷ Mwâmi Herodi anaciyumva oku àli adwîrhe ajira kwoshi; ahaba kurhi ajira, bulya baguma bakâg'iderha, mpu Yowane afûsire omu bafû:

⁸ «Eliya oyo ogalusire», n'abandi mpu: «Muguma w'omu balêbi ba mîra ofûsire».

⁹ Naye Herodi, erhi: «Yowane? Ka ntamutwaga irhwe! Aligi ndi oyo ndwîrhe nayumva baderha ntyo?» Akalonzalanza okumubona.

Entumwa zashubûka; Yezu aluza emigati

(Mat 14, 13-21; Mrk 6, 30-44; Ywn 6, 1-13)

¹⁰ Erhi entumwa zishubûka, zamurhondêreza ebi zajirire byoshi. Anacibayanka, aciyeûgûla aharhali bantu ebwa cishagala ciguma ciderhwa Betisayida.

¹¹ Ci engabo erhi emanya, yamuguma omu cirâlo. Abayankirira bwinjà, abashambalira Emyanzi y'Obwâmi bwa Nyamuzinda, n'abâli balwâla, abafumya.

¹² Obwo izûba lyarhondêra okuzonga. Balya Ikumi-na-babiri bamujaho, bamubwîra, mpu: «Lîka olu lubaga, lugend'ilonza aha lwahanda n'ebi lwalya omu bishagala n'omu bigala bya hôfi-hôfi, bulya irungu lîno rhulimwo».

¹³ Anacibashuza, erhi: «Mubahè ebi balya mwenene». Nabo, mpu: «Rhurhagwêrhi cindi aha nyuma ya migati irhanu yonene na nfi ibiri. Nkaba rhwêne rhugend'igula ebiryo by'okulisa abà boshi».

¹⁴ Bulya bâli nka balume bihumbi birhanu. Anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Mubabwâr haze rhudêko rhudêko, ngasi cirundo bantu makumi arhanu».

¹⁵ Banakujira, babwâr haze abantu boshi.

¹⁶ Okubundi ayanka erya migati oku eri irhanu na ziry nfi zombi, agalamira emalunga, abigisha, abibega, abihereza abaganda bâge mpu bagabulire olubaga.

¹⁷ Banacirya boshi, bayigurha. Bashûbûza ebyasigalaga: birhiri ikumi na bibiri bya nshangukizà.

*Petro amanya oku Yezu ali Nyamuzinda
(Mat 16, 13-16; 20; Mrk 8, 27-30)*

¹⁸ Lêro kwanacibà lusiku luguma, erhi adwîrhe ashenga lwi hwêko, erhi ali bo n'abaganda bâge, abadôsa, erhi: «Olubaga kurhi luderha mpu nie ndi?»

¹⁹ Banacimushuza, mpu: «Yowane Mubatiza; abandi mpu Eliya, abandi mpu muguma omu balêbi ba mîra wafûsire».

²⁰ Ababwîra, erhi: «Ninyu mwe, kurhi muderha mpu nie ndi?» Petro anacishuza, erhi: «Kristu wa Nyamuzinda».

²¹ Okubundi anacibahanza mpu barbabwîraga ndi.

Yezu abwîra obw'oburhanzi abaganda bâge oku ayish'ibabazibwa

(Mat 16, 21; Mrk 8, 31)

²² Erhi: «Mwene-omuntu akwânîne ababale bwenêne n'okunenwa n'abagula, abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano, ayîrhwe, n'olusiku lwa kasharhu afûke.»

Ebi owalonz'ishimba Yezu arhegesirwe okujira

(Mat 16, 24-27; Mrk 8, 34-38)

²³ Akababwîra boshi, erhi: «Owalonz'inshimba, acîlahire yênene, abarhule omusalaba gwâge ngasi lusiku, ankulikire.

²⁴ “Bulya owâlonze okuciza obuzîne bwâge, ye wâbuheze; ci owâheze obuzîne bwâge nie ntuma, ye wâbucize”.

²⁵ “Bici kwankakwânana omuntu okubà mwâmi w'igulu lyoshi, erhi ankaciheza erhi okucîshereza yênene?”

²⁶ “Bulya ngasi yêshi wâbè nshonyi nie ntuma n'enderho zâni zirhuma, oyo Mwene-omuntu ayish'imubêra nshonyi, amango ayish'iyisha omu irenge lyâge n'ery'Îshe na bamalahika bata-gatîfu”.

*Obwâmi bwa Nyamuzinda buli hôfi
(Mat 16, 28; Mrk 9, 11)*

²⁷ «Mmubwîre okunali: hali baguma muli abà bali aha barhakabona olufù, barhanaj'ibona Obwâmi* bwa Nyamuzinda».

*Yezu ahinduka obusù
(Mat 17, 1-9; Mrk 9, 2-10)*

²⁸ Erhi kugera nka nsiku munâni ayûsiz'iderha ebyo binwa, anaciyanka Petro na Yakôbo na Yowane, arheremera oku ntondo, aj'ishenga.

²⁹ Erhi abà akola adwîrhe ashenga, enshusho y'obusù bwâge yahinduka, n'emyambalo yâge yâbà myêru, yalangashana.

³⁰ Obwo bantu babiri bakâganira bo naye: bo Mûsa na Eliya.

³¹ Banacibonekana omu irenge, bakâshambâla emyanzi y'okugenda† kwâge ayish'iyunjuliza e Yeruzalemu.

³² Petro n'abâbo erhi bazidohîrwe n'îrò. Erhi basinsimuka, babona irenge lyâge, na balya bantu bombî bayimanzire bo naye.

³³ Erhi abo bantu bayegûka, Petro abwîra Yezu, erhi: «Waliha, kuli kwinjà rhubêre hano; rhuyûbakeho rhuyumpa rhusharhu: higuma hyâwe, ehindi bya Mûsa n'ehindi hya Eliya». Erhi arhacimanyiri bici adwîrhe aderha.

* **9:27 9, 27** Obwâmi bwa Nyamuzinda bwarhangire erhi Mwâmi Yezu arhondêra okuyigîriza abantu. Bwâyisha lwoshi hano Mwene-omuntu afâ anafûke, na hano Ekleziya erhondêra okulumîra omu igulu. † **9:31 9, 31** Okugenda kwa Yezu: kuli kuderha okufâ kwâge.

³⁴ Oku acidwîrhe aderha ntyo, olwikungu lway-isha, lwababwîka. Erhi olwikungu lubabwîkira, abaganda barhungwa n'obwôba.

³⁵ N'izû lyanacirhenga mwa lulya lwikungu, erhi: «Oyu ye Mugala wâni, ye Mwîshogwa wâni: mumuyumve».

³⁶ Eryo izû erhi liyumvikana, erhi Yezu akola ali yênene. Bânacihulika, mw'ezo nsiku barhabwîraga ndi eci babwîne.

*Yezu alibirhakwo shetani w'isirhe
(Mat 17, 14-18; Mrk 9, 14-27)*

³⁷ Byanacibà ntyo! Erhi buca, bakola bayandagala oku ntondo, ngabo nyinji yamuyishira.

³⁸ Obwo muntu muguma omu lubaga anaciyâkûza, erhi: «Mâshi Mwigîriza, nkuhûnyire ololekwo mugala wâni; bulya ali wa cûsha.

³⁹ Shetani anakaz'imugwârha, ho n'aho anagwîrira okuyâma, anamuzunguza, amugalagule kagali kûmu n'okumurhumbya kacula; anayish'imulîka erhi amâmuyûmy'amîshi, erhi anamuyâgazize.

⁴⁰ Nahunyire abaganda bâwe nti bamulibirhekwo, ci barhahashire».

⁴¹ Yezu anacishuza, erhi: «Er'iburha libulabuyêmère na linya-mabî, kuhika mangaci nayôrha ninyu erhi kulembera nammulembera? Lêrhaga mugala wâwe hano».

⁴² Nyamwâna erhi ayêgera, shetani anacimurhimbà oku idaho, amuzunguza anamugalagula kagali kûmu. Yezu anacikankamira olya shetani, afumya omwâna, amugalulira îshe.

⁴³ Boshi barhangâla banasômerwa n'obukulu bwa Nyamuzinda.

Yezu abwîra abaganda bâge obwa kabiri oku ayish'ibabala

(Mat 17, 22-23; Mrk 9, 30-32)

Okubundi erhi boshi babà badwîrhe basômerwa n'ebyo akâg'ijira, anacibwîra abaganda bâge, erhi:

⁴⁴ «Lolagi mwêhe ebinwa mwabîka emurhima gwinyu: Mwene-omuntu akwânîne ahânwe omu maboko g'abantu».

⁴⁵ Ci kwônene bôhe barhayumvagya olwo luderho, lwayôrha lufulike mpu lyo barhaluhugûke; banarhînya okumudôsalwo.

Ndi mukulu kulusha abâbo?

(Mat 18, 1-5; Mrk 9, 33-37)

⁴⁶ Ehidali byanacizûka muli bo, mpu: ndi mukulu muli bo kulusha abâbo?

⁴⁷ Ci Yezu amanya enkengêro z'emurhima gwâbo, ahamagala omwâna w'ecirhaba, amuhira aha burhambi bwâge,

⁴⁸ anacibabwîra, erhi: «Ngasi wâyankirire oyu mwâna Izîno lyâni lirhuma, erhi nie ayankirîre; bulya oli murhò kulusha abâbo muli mwe, ye mukulu†».

Orhali mushombanyi erhi mwîra

(Mrk 9, 38-40)

⁴⁹ Yowane anacimubwîra, erhi: «Yâgirwa, rhwabonaga omuntu alibirha kwo abashetani

† 9:48 9, 48 Omu Bwâmi bwa Nyamuzinda, omu Ekleziya, omurhò ye mukulu, n'omukulu ye murhò. Owalonz'ikula, akwânîne acirhohye; n'owacikuza, anarhòhibwa.

oku Izîno lyâwe, rhwalonz'imuhanza, bulya arhakukulikira haguma nîrhu».

⁵⁰ Ci Yezu anacimushuza, erhi: «Murhamuhanzaga, bulya orhali mushombanyi winyu erhi mwîra winyu».

III. Yezu arheremera e Yeruzalemu

Yezu ayankiriwa kubî omu cishagala ciguma e'e Samâriya

⁵¹ Erhi ensiku zâge z'okurhenga en'igulu zihikaŶ, anacihiga okujà e Yeruzalemu.

⁵² Arhuma obugo embere zâge. Nabo balîkûla, bajà omu cishagala ciguma c'Abasamâriya mpu bamurheganyize icumbi.

⁵³ Ci barhamuyankiriraga*, bulya ali ayêrekîre e Yeruzalemu.

⁵⁴ Erhi babona ntyo, abaganda bâge, Yakôbo na Yowane, bamubwîra, mpu: «Yâgirwa, k'olonzize rhurhegeke omuliro gumanuke emalunga†, gubasingônole?»

⁵⁵ Anacihindamuka, abakalihira, erhi: «Murhamanyiri murhima mucu mugwêrhe?»

⁵⁶ Mwene-omuntu arhishag'iheza abantu, ci okubaciza». Banacigwârha enjira y'okujà omu cindi cishagala.

Ŷ 9:51 9, 51 Okubabala, okufà, okufûka n'okurheremera empingu kwa Mwâmi Yezu. *

* 9:53 9, 53 Abasamâriya n'Abayahudi barhanywêranaga mîshi, ntyo oyêrekire e Yeruzalemu arhankayankiriwe n'Abasamâriya. † 9:54 9, 54 Omuliro gumanuke emalunga: Aho ho Yakôbo na Yowane bayîrikagwa izîno Iya Bowanerge, erhi bene-enkuba (Mrk 3, 17).

*Ehi owalonz'ibà ntumwa arhegesirwe okujira
(Mat 8, 18-22)*

⁵⁷ Erhi babà badwîrhe bagenda, muntu muguma amubwîra, erhi: «Nâkushimba ngasi hoshi wankajà».

⁵⁸ Yezu anacimushuza, erhi: «Banyambwe bajira obulumba, n'orhunyunyi rhw'omu malunga rhujira enyôgo; Mwene-omuntu yêhe arhajira aha ankaheba irhwe».

⁵⁹ Abwîra owundi, erhi: «Nkulikira». Naye, erhi: «Waliha, orhang'indika ngend'ibisha larha».

⁶⁰ Yezu anacimushuza, erhi: «Oleke abafu babishe abafu bâbo; wêhe ogend'iyigîriza Obwâmi bwa Nyamuzinda»[‡].

⁶¹ Owundi, erhi: «Waliha, nakukulikira, ci orhang'indika nj'isêzera ab'emwîrhu».

⁶² Yezu anacimushuza erhi: «Ngasi yêshi wamâfumbarha enfuka, akashub'ikabagana§ enyuma, erhi arhakhwânîni Obwâmi bwa Nyamuzinda».

10

Yezu arhuma baganda makumi gali nda na babîri

(Mat 9, 37-38; 10, 9-16; 11, 21-24; Mrk 6, 8-11)

¹ Enyuma ly'aho, Nyakasane ashub'icîshoga bandi makumi gali nda na babiri, abarhuma

[‡] 9:60 9, 60 Owalonz'ikulikira Yezu arhankacihanzwa na cici, akwânîne aleke eby'en'igulu n'okushwira ebya Nnâmahanga.

§ 9:62 9, 62 Okulikire Mwâmi Yezu arhaciyêmêrwi okulola nyuma n'okukabagana eby'asigaga omu igulu.

babiri babiri embere zâge, mpu bamushokolere okujà omu ngasi cishagala na ngasi hantu anâgere yênene.

² Ababwîra, erhi: «Emyâka y'okusârûlwa eri minji, ci abakozi banyiha; hunagi Nn'emyâka arhume abakozi omu myâka yâge.

³ “Mugendage!” “Mubwîne oku mmurhumire nka bâna-buzi omu karhî ka bacihazi”.

⁴ “Murhahêkaga mvumba, erhi luhago, erhi nkwêrho, murhanalamusagya ndi omu njira”.

⁵ “Ngasi nyumpa mwânajemwo, murhang'iderha, mpu: “Omurhûla mw'eyi nyumpa!”

⁶ “Mukabà muli omwâna w'omurhûla, omurhûla gwinyu gwanamudekererakwo; erhi akabà arhamuli, gwanammugalukira mwe nagwo”.

⁷ “Munabêre mw'erya nyumpa, mulye munanywe kwo ebi banagwêrhe; bulya omukozi akwânîne oluhembo lwâge”. “Murhajaga omu n'omu”.

⁸ “Ngasi cishagala mwânajemwo, bakammuyankiriramwo, munalye ebi bammurheganyîze”;

⁹ “mufumye abalwâla bamuli, munabwîre abantu, mpu”: “Obwâmi bwa Nyamuzinda bummulu hôfi”.

¹⁰ Ci ngasi cishagala mwânajemwo bakabula kummuyankirira, munaje omu mashango gaco, muderhe, mpu”:

¹¹ “Ciru n'akatulo k'ecishagala cinyu kali karhunanîre omu nshando, rhukagukumwîre, nti rhumusigireko, ci kwônene mumanyage oku

Obwâmi bwa Nyamuzinda buli hôfi”.

¹² “Mmubwîre: olwo lusiku Sodoma ayish’ibabalirwa kulusha eco cishagala”.

¹³ “Buhanya bwâwe, Korozaayini! Buhanya bwâwe, Betisayida!” “Bulya ebisômerîne byajizirwe emwinyu, bicijiragwa e Tiri n’e Sidoni, rhinga kurhenga mîra bacibabazagya banatamale omu luvù, baciyunjuze”.

¹⁴ “Co cirhumire, olusiku lw’olubanja, Tiri na Sidoni bayish’ibabalirwa kummulusha”.

¹⁵ “Nâwe Kafarnaumu, k’omanyire mpu waliha kuhika omu malunga?” “Wayish’ibungululwa kuhika omu kuzimu”.

¹⁶ “Ngasi ommuyumva, erhi nie ayumvîrhe; n’omugayaguza, erhi nie agayaguzize; n’owangayaguza, erhi olya wantumaga ye agayaguzize”».

Ecankarhuma abaganda ba Yezu bashagaluka

¹⁷ Balya makumi gali nda na babiri bashûbûka banashagalusire, mpu: «Waliha, ciru n’abashetani badwîrhe barhuyumva Izîno lyâwe lirhuma!»

¹⁸ Anacibabwîra, erhi: «Nalangire Shetani arhoga emalunga nka mulazo.

¹⁹ Nêci, na mmuhîre obuhashe bw’okulabarha enjoka n’engobe, n’obuhashe bwoshi oku mushombanyi, na ntâco cammubabaze.

²⁰ Ci murhashagalukaga oku kubà abâshetani badwîrhe bammuyumva, ci mushagaluke oku

kubà amazîno ginyu gali mayandike omu mpingu* ».

*Emyanzi y'Akalembe yamanyibwe n'abîrhôhye.
Îshe n'Omugala
(Mat 11, 25-27)*

²¹ Ho n'aho, Yezu afuduswa na Mûka Mutagatîfu, acîshinga, erhi: «Nkukuzize, Larha, Mwâmi w'empingu n'igulu, bulya ebyo wabifulisire ab'obukengêre bunji n'abirhonzi, wabifulûlira abîrhôhye. Nêci, Larha, bulya kwo walonzize ntyo.

²² Nahîrwe byoshi na Larha, na ntâye oyishi Omugala ye ndi arhanali Îshe, na ntâye oyishi Îshe ye ndi arhanali Mugala, erhi oyu Omugala olonzize okumufûlûliraye».

*Iragi ly'abaganda ba Yezu
(Mat 13, 16-17)*

²³ Okubundi anacihindamukira abaganda bâge, ababwîra kwâbo, erhi: «Iragi ly'amasû gabwîne ebi mudwîrhe mwabona!

²⁴ Bulya, mmubwîre, balêbi na bâmi banji bâcîfinjire okubona ebi mudwîrhe mwabona, barhanabibonaga, n'okuyumva ebi mudwîrhe mwayumva, barhanabiyumvagya!»

* **10:20 10, 20** Mushagaluke: Ciguma cône cankalerhera omukristu enshagali omu mikolo yâge: okujira obulonza bwa Nnâmahanga. Okwo kwône kwankarhuma rhwakwânana oluhembo lw'empingu, Ebindi byoshi, ciru byankabà bisômerîne n'ebirhangâzo, biri bya busha, akabà rhurhalonzamwo irenge lya Nyamuzinda n'akalamo k'ensiku n'amango.

*Irhegeko lirhanzi omu marhegeko goshi
(Mat 22, 34-40; Mrk 12, 28-31)*

²⁵ Obwo mulenga muguma w'Amarhegeko anaciyimanga, alonza okumurhega, amudôsa, erhi: «Waliha Mwigîriza, kurhi nankajira lyo mbona akalamo k'ensiku n'amango?»

²⁶ Anacimubwîra, erhi: «Omu Marhegeko, cici ciyandisirwemwo? Cici osomamwo?»

²⁷ Naye amushuza, erhi: «Okâzigira Nyakasane Nyamuzinda wâwe n'omurhima gwâwe goshi, n'omûka gwâwe gwoshi n'emisî yâwe yoshi n'obukengêre bwâwe boshi; n'owinyu nka oku ocîzigira wênene».

²⁸ Yezu amubwîra, erhi: «Washuzize bwinjâ; ojire ntyo, wabona akalamo».

Omugani gw'Omusamâriya mwinjâ

²⁹ Ci yêhe erhi acilonza okucîrhenza enshonyi, abwîra Yezu, erhi: «Owîrhu ye ndi?»

³⁰ Yezu assuza, erhi: «Muntu muguma arhengaga e Yeruzalemu, ayandagalira e Yeriko, lêro agwa omu maboko g'ebishumûsi; erhi bibà byamâmunyaga ebi ali adwîrhe byoshi byamânamushurha, byamuleka cirunda, byacîgendera.

³¹ “Mudâhwa muguma anaciyandagala muli eyo njira; erhi amubona, acigerera”.

³² “Muleviti[†] muguma kwo n'okwo, erhi ahahika, amulikira amasû, acîzongera”.

[†] 10:32 10, 32 Omuleviti: muntu w'omulala gwa Levi; gwo mulala gwa balya bakâg'ikola omu ka-Nyamuzinda; mpu Mushi, rhucîkebwa shakulûza w'Abashi ali w'oku bûko bwa Levi naye (Lub 6, 19).

33 “Ci erhi Musamâriya[‡] muguma mubalama amuhikaho n’erhi amubona, amufa lukogo”.

34 “Anacimujaho, amutunga[§] ebihulu, abidubulirakwo amavurha n’idivayi, amushonêsa oku ndogomi yâge, amuhêka omu k’ebigolo, amulwâza”.

35 “Erhi buca, ajira mafundo abiri, agahà nn’ak’ebigolo, amubwîra, erhi”: “Omulwâze bwinjà, na ngasi coshi wankakolêsa kulusha aho, hano ngaluka, nkulyûle”,

36 “Muli abo basharhu, ndi odesire mpu ye wâbo olya wagwâga omu mahoko g’ebishumûsi?”

37 Ashuza, erhi: «Olya wamufâga bwonjo». Naye Yezu amubwîra, erhi: «Ogende, nâwe oj’ijira ntyo».

Marta na Mariya

38 Byanacibà ntyo! Erhi babà bali omu njira, Yezu ajà omu lugo luguma; mukazi muguma, ye Marta, anacimuyankirira omu mwâge.

39 Oyo mukazi àli agwêrhe omulumuna, izîno lyâge ye Mariya; yêhe acibwârhalira aha magulu ga Nyakasane, akayumva ebinwa byâge.

[‡] 10:33 10, 33 Omusamâriya: Oyo muntu wagwâga omu maboko g’ebishumûsi àli Muyahudi; n’Abayahudi bâli bashombanyi b’Abasamâriya. Oyo Mûsamâriya mwinjà luli lwîganyo kuli rhwe: obuzigire burhalola ola ali wa mulala muci, burhalola ali w’idini lici; burhishi mwîru erhi mwêru erhi mudukula: ngasi muntu ali mwene-wîrhu, bulya ciri ciremwa ca Nyamuzinda na mwene Larha w’empingu. [§] 10:34 10, 34 amutunga ebihulu, kuli kuderha arhuba ebihulu

⁴⁰ Naye Marta erhi arhubanukîrwe n'emikolo minji y'okurheganya ebi bamushêgera. Anacyimuka, amujaho, erhi: «Waliha, k'orhabwîni oku mulumuna wâni andekîre omukolo nienene? Mâshi omumbwîrire angwâse».

⁴¹ Nyakasane anacimushuza, erhi: «Marta, Marta, odwîrhe wakoyakoya* wanalibuka na binji; nobwo ciguma conene cikwânîne.

⁴² Mariya ye wacîshozire omwanya mwinjà kulusha; arhakagunyagwa».

11

Oku rhwakashenga Larha

(Mat 6, 9-13)

¹ Kwanacibà lêro erhi ali hantu haguma adwîrhe ashenga, erhi ayûsa, muguma omu baganda bâge amubwîra, erhi: «Yâgirwa, orhubwîrize nîrhu okushenga, nka kulya Yowane abwîrizagya abaganda bâge.»

² Anacibabwîra, erhi: «Nka mwashenga, “mukaderha ntya”:

“Larha, Izîno lyâwe likuzibwe”;

“Obwâmi bwâwe buyishe”;

³ “Orhuhè ene akalyo kîrhu ka ngasi lusiku”;

⁴ “Orhubabalire ebyâha bîrhu”,

“bulya nîrhu rhubabalira ngasi yêshi orhuli omu mwenda”;

“orhanarhuhiraga omu mashumi”».

Omwîra orhagoheka

* **10:41 10, 41** Ahâli h'okukoyakoya oku by'en'igulu, rhukoyakoye oku by'Obwâmi bw'empingu erhi kwo. «Iragi lyâbo abayumva ecinwa ca Nyamazinda, banacibikirire emurhima».

⁵ Ababwîra, erhi: «Muguma muli mwe erhi ankabà ajira omwîra, ayish'imutula aha karhî k'obudufu, erhi: "Mwîra wâni, mpoza migati isharhu",

⁶ "bulya omwîra wâni ambalamîre ntanagwêrhi eci namuzimâna".

⁷ "Naye amushuzize omu nyumpa, anamubwîre, erhi": "Orhambere irhwe; mîra lwahamikagwa, nankola ngwîshîre n'abâna bâni; ntankacizûka nti nkuhè".

⁸ "Olya erhi ankashub'ikakomamba, mmubwîzire oku, ciru ankabà arhazûsiri mpu amuhêre obwîra, anazâka erhi burhè burhuma, amuhè ngasi eci alonza"».

Obuhashe bw'ensengero

(Mat 7, 7-11; Ywn 14, 13-16)

⁹ «Nâni mmubwîzire: Muhûne mwahâbwa, mulonze mwarhola, mukomambe mwayigulirwa.

¹⁰ Bulya ngasi ohûna anahâbwe, na ngasi olonza anarhôle, n'okomamba oku lumvi anayigulirwe.

¹¹ Mubusi ndi muli mwe, omugala erhi ankamuhûna obuntu, ankamuha ibumba? Nîsi erhi ankamuhûna enfî, ka ankamuhà empiri?

¹² Nîsi kandi erhi amuhûne iji, ka ankamuha ihiri?

¹³ Mwe babî, akabà muyish'ihà abâna binyu ebinja, Sho w'empingu yêhe k'arhalushe okuhà abamuhûnyire Mûka Mutagatifu!»

Yezu arhayimbanwa na Belzebubi (Mat 12. 22-29; Mrk 3, 22-27)

¹⁴ Anacibà adwîrhe alibirhakwo shetani, n'oyo shetani erhi wa kaduma. Eerhi shetani

akarhengamwo, kalya kaduma kaderha, n'olubaga lwarhangâla.

¹⁵ Ci baguma muli bo baderha, mpu: «Belzebubi, omurhambo w'abashetani, ye ahulusamwo abashetani».

¹⁶ N'abandi balonza okumurhangula, bamuhûna ecimanyîso cahubuka oku nkuba.

¹⁷ Ci yêhe abona enkengêro zâbo, ababwîra, erhi: «Ngasi bwâmi buciberamwo, kuhyâ buhya, n'enyumpa zanakahongokera oku zindi.

¹⁸ “Naye shetani, akabâ acîgabiremwo yênene, kurhi obwâmi bwâge bwankaciyimanga?” “Bulya mudesire mpu oku buzibu bwa Belzebubi ndibirha kwo bashetani”.

¹⁹ “Akabâ oku buzibu bwa Belzebubi ndibirhakwo bashetani, oku buzibu bwa ndi abâna binyu* babalibirhakwo bo?” “Lêro bo bayish'ibâ bacîranuzi binyu”.

²⁰ “Ci akabâ oku munwe† gwa Nyamuzinda ndibirhakwo bashetani, kwo kuderha oku Obwâmi bwa Nnâmahanga bwayishire eno mwinyu”.

²¹ “Entwâli ecîbambizize ekalâlîra enyumpa yâge, ntâye wankahuma oku birugu byâge”.

²² “Ci erhi hankayisha omulushire burhwâli,

* **11:19 11, 19** Omu Buyahudi mwâli abantu bàl'igwêre obuhashe bw'okuhulusa abashetani. Okuderha mpu oku buhashe bwa Belzebubi Yezu alibirhakwo bashetani, kuli kujacira abandi Buyahudi bahîrwe obwo buhashe. Bulya okuhengulira Belzebubi obuhashe bw'okuhulusa abashetani, kuli kujira abâna bâbo baganda ba shetani. Abo bâna b'Abayahudi bo bayish'itwîra ababajâcira ntyo olubanja. † **11:20 11, 20** Omunwe gwa Nyamuzinda: buzibu bwâge, Nyamuzinda-Mûka.

akanamuhima, anamunyaga emirasano yoshi ali acîkubagîre, n'ebi amunyagaga, anabigabaguza"».

Orhali na Yezu erhi mushombanyi

(Mat 12, 30)

²³ «Oyu rhurhali rhwe naye, erhi mushombanyi, n'orharhola haguma nâni, erhi kushandâza ashandâza».

Omuzimu mubî w'enshubîrizi aminya

(Mat 12, 43-45)

²⁴ «Shetani akarhenga omu muntu, anajè ageragera aharhali mîshi, ajè alonza ah'arhamûkira. Akahabula, anaderha, erhi: "Ka ncîshubirire mulya mwâni narhengaga".

²⁵ "Erhi amuhika, anashimâna muli muhyajire munabambirwe bwinjà".

²⁶ "Anagenda obwo, alêrhe bandi bashetani nda babî kumulusha; n'erhi bajamwo, banacilambûliramwo". "Okubundi obwôhere buzinda bw'oyo muntu bwanabà bubî kurhaluka oburhanzi"».

Iragi ly'okuli

²⁷ Lêro oku adwîrhe aderha ntyo, mukazi muguma omu lubaga anaciyakuûza, erhi: «Iragi ly'enda yakuhêkaga n'amabêre gakuyonsagya!»

²⁸ Ci yêhe amushuza, erhi: «Iragi lyâbo erhi bo abayumva ecinwa ca Nnâmahanga n'okucilanga!»

Ecimanyîso ca Yônà

(Mat 12, 38-42)

²⁹ Erhi orhutu rhw'abantu rhumulundûkira, arhondêra okubabwîra, erhi: «Eri iburha liri

iburha libî; lyalonza ecimanyîso, n'ecimanyîso ntâco lyâbona ecirhali cimanyîso ca Yônâ‡.

³⁰ Bulya, nka kulya Yônâ aberaga abantu b'e Ninive cimanyîso§, kwo na Mwene-omuntu ayish'ibà kuli eri iburha.

³¹ Omwâmi-kazi w'Ebulyo* ayish'ijà lubanja n'eri iburha, aliyagîrize, bulya arhengaga e-nyuma y'ebihugo mpu ayish'iyumva obushinganya bwa Salomoni; n'olushire Salomoni, y'ono oli hano!

³² Abantu b'e Ninive bayish'ijà lubanja n'eri iburha, banaliyâze, bulya bacîyunjuzize erhi bayumva enyigîrizo za Yônâ; n'olushire Yônâ, y'ono oli hano!»

Omugani gw'akamole

(Mat 5, 15; 6, 22-23; Mrk 4, 21)

³³ «Ntâye oyakiza akamole okukafulika omu nterulê erhi omu byâsi, ci oku ngondôzo kamani kwa, lyo abajà omu nyumpa babona obulangale.

³⁴ Akamole k'omubiri gwâwe, lyo isù lyâwe. Isù lyâwe likabà ligumaguma, omubiri gwâwe gwoshi gunabè n'obulangashane; ci erhi

‡ 11:29 11, 29 - cimanyîso: Kwo kuderha ecisômerîne c'okuyêrekana obuhashe bwa Yezu. § 11:30 11, 30 Kulya Yônâ ayêrekaga abantu b'e Ninive enjira y'okucira, ntyo kwo

Mwâmi Yezu al'ijirira Abayahudi; ci bôhe balahira. * 11:31 11, 31 «Ebulyo»: emunda omuntu oli alola ebushoshôkero ehebire okuboko kulyo, kandi bayiderha «mukondwê» erhi «ifo». «Ebulembe», yo erigi emunda omuntu ahebire okuboko kulembe, kumoshô. Kandi bayiderha e «mwênê», erhi e «ruguru»

lyankalwâla, nagwo omubiri gwâwe gwanabà n'omwizimya.

³⁵ Ocidôsc erhi ohulangale bukulimwo burhali mwizimya!

³⁶ Omubiri gwâwe gwoshi† gukabà n'obulangale, buzira cirumbu ciri omu mwizimya, gwoshi gwanabêra omu bulangale nka kulya akamole kakumolekera n'obulangale bwâko».

Yezu akalihira Abafarizeyi n'abashamuka b'ihano

(Mat 23, 13-32)

³⁷ Oku acidwîrhe aderha, Mufarizeyi muguma anacimulâlîka mpu aj'îrya emwâge. Anaciyijà, atamala oku cîbo.

³⁸ Erhi abona okwo, olya Mufarizeyi arhondêra acîdesa emurhima mpu arhacîkalabire embere z'okulya.

³⁹ Ci Nyakasane amubwîra, erhi: «Mwe Bafarizeyi, mushuka ebiri emugongo gw'akabehe n'embêhe, ci erhi munayunjwire bushungu n'obubî!

⁴⁰ “Ebi bingolongolo”! “Owajiraga ebiri emugongo k'arhali ye wajiraga n'ebiri omu ndalâlâ?”

⁴¹ “Muhêreze abakenyi ebi mugwêrhe erhikwo, na ntyo byoshi byammubêra bicêse”.

⁴² “Ci kwônene, buhanya bwinyu mwe Bafarizeyi, bulya muhâna entûlo y'emento‡ n'eruta

† 11:36 11, 36 mubiri gwoshi omu bulangale: Owalonz'iyumwa enyigirizo za Yezu, abè n'obukengêre n'omurhima mugumagumà.

‡ 11:42 11, 42 Emento n'eruta ziri mburho za citwîro ca ntyantya.

n'eya ngasi lushogo, mugal'iyibagira obushinganyanya n'obuzigire bwa Nnâmahanga! N'obwo byo mukwânîne okurhang'ijira ebyo, buzira okuyibagira ebirhanzi”.

⁴³ “Buhanya bwinyu, mwe Bafarizeyi, bulya musîma okubwârhalâ oku ntebe ntanzi omu masinagogi n'okulamusibwa oku mmâna!”

⁴⁴ “Buhanya bwinyu, bulya mushusha enshinda zirhabonekana, ciru n'abantu banazigerekwo barhanamanyiri!”»

⁴⁵ Muguma omu bashamuka b'ihano ashuza, erhi: «Muyigîriza, omu kuderha ntyo, kurhujacira orhujacîre nîrhu!»

⁴⁶ Naye, erhi: «Ninyu mwe bashamuka b'ihano, buhanya bwinyu! Bulya munabarhuze abantu emizigo erhankagalwa, n'obwo mwêne ciru murhayihumakwo n'omunwe gwinyu!

⁴⁷ Buhanya bwinyu, mwe muyûbakîsa enshinda z'abalêbi, n'obwo basho bo babayîrhaga!

⁴⁸ Ntyo muli bahamîrizi b'ebijiro bya basho, munabiyêmêra; bulya bo babayîrhaga, ninyu muyûbaka ebyûsho byâbo!

⁴⁹ Co cirhumire Obushinganya bwa Nyamuzinda buderha: Nabarhumira abalêbi n'entumwa, bayîrhamwo baguma banabalibuze,

⁵⁰ Iyo eri iburha liyish'idôsibwa omukò gw'abalêbi gwabulajisire kurhenga okulemwa kw'igulu,

⁵¹ kurhenga omukò gw'Abeli kuhika omukò gwa Zakariya, owanigiragwa omu ka-Nyamuzinda ekarhî k'oluhêro n'ahatagatifu. Okuli, mmubwîre, ebyo byoshi byabarhuzîbwe eri iburha.

⁵² Buhanya bwinyu, mwe bashamuka b'ihano! Bulya mwayansire olwigulo lw'obumanye§. Mwene murhacimujaga, nabo abâli bamujâ, mwabahagalika!»

⁵³ Erhi ahuluka, abashamuka b'ihano n'Abafarizeyi barhondêra okumukunirira bwenêne n'okumudôkereza binji binji,

⁵⁴ bakamurhega mpu lyo aderha akanwa karhuma bamushobeka.

12

Okuderha okuli buzira bwôba

¹ Erhi engabo nyinji emuzunguluka, ciru baguma bakalabarha abandi, arhondêra okubwîra abaganda bâge, erhi: «Mumanye engezo y'Abafarizeyi, bwo bulyâlya.

² Ntâco cifulisirwe cirhakafulûlwa, na nt'ihwe lirhakarhulika.

³ Kuziga ebi mwaderhîre omu mwizimya, byoshi byayish'iderhwa izûba lyabasha, n'ecimwajaga mahwe omu kurhwiri muli omu nyumpa, cayish'iyakuzibwa oku mmâna.

⁴ Mwe bîra bâni, mmubwîzire nti murhayôbohaga abantu bayîrha omubiri, n'enyuma ly'aho babule ecibankashub'ijira.

⁵ Nkolaga nammuyêreka ndi mukwânine okuyôboha: muyôbohe Olya wankab'amâyîrha, akashub'ihasha n'okukwêba omu nyenga

§ 11:52 11, 52 Lwigulo lw'obumanye bw'Amandiko mata-gatîfu. Ntyo bârhumâ abantu barhamanya enjira y'Obwâmi bwa Nnâmahanga. Kulusha aho, badwîrhe bahanza abantu okuyankirira enyigîrizo za Mwâmi Yezu.

y'omuliro. Nêci, mmubwîzire, y'oyo ye muyôbobage*.

⁶ Ka bitora birhanu birhagulwa bujuma bubiri? Na ntâco muli byo ciyibagirwa na Nyamuzinda!

⁷ Ciru n'emviri z'irhwe linyu ziri nganje zoshi. Murhayôbohaga; mulushire olugù lw'ebitora.

⁸ Ka mmubwîre: ngasi yêshi wânkuze embere z'abantu, naye Mwene-omuntu anâmukuze embere za bamalahika ba Nyamuzinda.

⁹ Ci owandahire embere z'abantu, ayish'ihakanwa embêre za bamalahika ba Nyamuzinda.

¹⁰ Na ngasi yêshi wajâcîre Mwene-omuntu, anababalirwe; ci omuntu wâlogorhere Mûka-Mutagatîfu, arhakababalirwa†.

¹¹ Amango mwâhekwe omu masinagogi n'embere z'abacîranuzi n'abarhegesi, murharhamaga mwarhanya mpu kurhi mwasamba erhi binwa bici mwaderha.

¹² Bulya Mûka Mutagatîfu ayish'immubwîra ho na halya ebi mukwânine okuderha».

Okurhahira omurhima omu by'en'igulu

¹³ Muntu muguma omu lubaga anacimubwîra, erhi: «Waliha Mwigîriza, ombwîrire mwene wîru rhugabâne akashambala kîru».

¹⁴ Anacimushuza, erhi: «Ewe larha, ndi wanjiraga mucîranuzi nîsi mugabi w'ebirugu by'akashambala kinyu?»

* **12:5 12, 5** Nyamuzinda yêne wa kuyôbohwa, bulya yêne ogwêrhe obuhashe bw'okuheza lwoshi n'okuciza. Ci obwo bukwânine okurhabâlwa n'obulangâlire, bulya Nyamuzinda ali Larha. † **12:10 12, 10** Lolâ amahugûlo: Mrk 3, 29.

15 Okubundi anacibabwîra, erhi: «Mumanye murhabâga ba kajiji‡, bulya omuntu obuzîne bwâge burhaba omu bunji bw'ebirugu byâge».

16 Anacibatwa omugani, erhi: «Hâli muntu muguma mugale, ishwa lyâge lyananaciyêra bwenêne.

17 “Anacirhimanya, erhi”: “Kurhi najira obu ntagwêrhi aha nahaka emyâka yâni?”

18 “Acîdesa, erhi”: “Namâmanya oku najira”: “nkola nâshâba enguli zâni, nyûbake engali kulusha, mwo nâhaka emyâka yâni n'ebirugu byâni byoshi”.

19 “Obwo mbwîre omurhima gwâni, nti”: “We murhima, okola ogwêrhe birugu binji muhako myâka erhali minyi; ojage waluhûka, oye, onywe onajire idinie”.

20 “Ci Nyamuzinda anacimubwîra, erhi”: “Eci cingolongolo!” “Kali obu budufu bw'ene bayish'ikuyanka omûka!” “N'ebyo walundisire byayishig'ibâ bya ndi obwo?”

21 “Kwo ali ntyo ngasi muntu ocilundikira yêne ahâli h'okugalira Nnâmahanga»»Ş.

*Okucikubagira Nnâmahanga
(Mat 6, 25-33)*

22 Okubundi anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Co cirhumire mmubwîra: “Murharhanyagya oku buzîne bwinyu mpu bici mwalya n'oku mbiri gwinyu mpu bici mwayambala”.

‡ 12:15 12, 15 Okubâ wa kajiji: kushwira erhi okuziga eby'en'igulu n'okubihubira Ş 12:21 12, 21 okugalira Nnâmahanga kuli kuhika amakwânane g'empingu

23 “Bulya obuzîne bulushire ebiryo n'omubiri gulushire emyambalo”.

24 “Mulole bahungwe: bahbarhwera barhanasârûla, barhajira irhindikiro erhi nguli, Nyamuzinda agal'inabalîsa! Ka murhalushiri orhunyunyi bwenêne!”

25 “Ndi muli mwe, ciru ankahangaza, wankahash'icîyushulira ikoro liguma oku buzîne bwâge?”

26 “Akabà ciru ebinyi biyâbîre obuhashe bwinyu, cirhumirâge mukacîrhamya oku bindi?”

27 “Mulole kurhi obwâso bumera: burhakola burhanaluka”. “Mmubwîzire oku ciri Salomoni omu irenge lyâge lyoshi arhayambalaga nka hyâso higuma muli rhwo”.

28 “Kuziga Nnâmahanga akayambika ntyo ehyâsi hiri omu ishwa ene n'irhondo hyakwêbwa omu cibeye, ba nyamubula-buyêmêre, k'arhammujirire okulushire aho?”

29 “Murhakâg'irhanya mpu cici mwankalya, nîsi mpu cici wankanywa; mumanye murhacîhiraga omu ntanya”.

30 “Bulya ebyo byoshi bapagani b'en'igulu bo babilonza. Mwêhe Sho ayishi oku mubi-lagîrerekwo”.

31 “Kuziga mulonze Obwâmi bwâge, n'ebyo byoshi mwayish'ibiyûshulirwa”.

32 “Murhayôbohaga, mwe busò busungunu, bulya Sho alonzize okummuhà Obwâmi”».

*Okuguza ebirugu bîrhu n'okuhà abakenyi
(Mat 6, 20-21)*

³³ Muguze ebirugu binyu, murhabâlemwo abakenyi. Mucîlukire emvumba zirhashaja, munacîbîkire omuhako gurhahwa omu mpingu, emunda ecishambo cirhahika n'enundo erhalunda.

³⁴ Bulya aha omuhako gummuli ho n'omurhima gwayish'immuba.

*Okucîrheganya n'okubà masù oku mango
Nnawîrhu agaluka*

(Mrk 3, 35; Mat 24, 43-51)

³⁵ «Muhwinje bwinjà munafumbarhe orhumole rhwinyu rhutwâne.

³⁶ “Mubè nk'abantu bâlinga nnawâbo hano arhenga oku buhya, erhi ayisha lyo bamuyigulira amâkomamba oku lumvi”.

³⁷ “Iragi lyâbo abashi nnawâbo ashimâna bali masù hano ayisha! Okuli, mmubwîre, ayish'ikenyera, ababwâr haze aha cîbo câge, akabageramwo, abagabulire”.

³⁸ “Ayishe oku îrò lirhanzi, ayishe oku iryabantu, akabashanga bali ntyo, iragi ly'abo Bashi!”

³⁹ “Muyumve bwinjà”: “acibâga nnakà ankamany akasanzi ecishambo cayisha, arhankagoheka ciru ehitya, arhankanaleka enyumpa yâge eberwe”.

⁴⁰ “Ntyo ninyu mubè masù, bulya amango murhishi go Mwene omuntu anayishe”.

⁴¹ Petro anacimubwîra, erhi: «Waliha, ka rhwenene otwîre ogo mugani, ni boshi?»

⁴² Nyakasane ashuza, erhi: «Ndi baderha mpu ali mwimangizi mwîkubagirwa na mwîrhonzi, oyu nnawâbo anasigîre aha mbuga, ayish'ihà abâbo

Bashi ogwâbo mulengo gw'engano omu mango gakwânîne?

⁴³ “Iragi ly'oyo mushi, oyu nnawâbo ashimâna a dwîrhe ajira ntyo hano ayisha!”

⁴⁴ “Okuli mmubwîre, ayish'imurhambuza oku byâge byoshi”.

⁴⁵ “Kwônene, oyo murhumisi erhi ankaderha emurhima, erhi”: “Nnawîrhu alegamir'igaluka”, “okubundi arhondêre ashûrha abambali n'abâ mbali-kazi, agwîre okulya, okunywa n'okukalûka”,

⁴⁶ “nnawâbo oyo mushi ayish'iyisha olusiku n'akasanzi arhamanyiri, amukage anamuganjire omu bâgoma”.

⁴⁷ “Naye omushizi oyishi eci nnawâbo asîma, arhanacirheganye, arhanajire oku nnawâbo alonza, ayish'ishûrhwa empîmbo”.

⁴⁸ “Naye owakozire ebikwânîne okushûrhirwa, ci arhamanyaga, ayish'inyulikwa, ci arhali bwenêne”. “Ngasi wahîrwe binji, ayish'idôsibwa binji, na ngasi wabîsîzwe binji, ayish'ilyuzibwa kulusha”».

Yezu arhâl'ilêrha murhûla en'igulu

(Mrk 10, 38; Mat 10, 34-36)

⁴⁹ «Muliro* nal'ilêrha en'igulu, nanalonza bwenêne guyâke!

⁵⁰ “Ngwêrhe obubatizo† nayîsh'iyankirira, nam-pangalîre omurhima kuhika buyunjule!”

⁵¹ “Ka mumanyire mpu murhûla nal'ilêrha en'igulu? Nanga, mmubwîzire, ci kukoza abantu”.

* **12:49 12, 49** Muliro gwa kucêsa n'okudûrhubaza emirhima

† **12:50 12, 50** Obubatizo bwa Mwâmi Yezu gwo mababale n'okufâ kwâge.

52 “Bulya kurhenga buno, omu nyumpa ya bantu barhanu, bayish'icîgabamwo basharhu balwîsa babiri, na babiri balwîse basharhu”.

53 “Abantu bayish'icîgaba‡, omubusi akoze omugala, n'omwâna akoze îshe; omuzîre akoze omwâlî, n'omwâlî akoze nnina; omukazi akoze omwâlîkazi, n'omwâlîkazi akoze nnazâla”».

Okumanya ebimanyîso by'amango

(Mat 16, 2-3; 5, 25-26)

54 Ashub'ibwîra olubaga, erhi: «Mukabona ecitû ciyimuka Ebuzikiro, munayirukire mwaderha, mpu enkuba yamahinda, erhi kwo binali ntyo.

55 Nayo empûsi y'Ebulyo ekahûsa munaderhe, mpu idûrhu lyâbà, erhi binali.

56 Ezi ndyâlya, munamanyirire obusû bw'ecihugo n'obw'emalunga! Cirhumirage murhacimanya aga mango§?

57 Cirhuma murhamanya mwenene ecimmukwânîne okujira?

58 Ntyo okahêka oyu muli kadali naye lubanja emwa omucîranuzi, onacisêze muyûkize omu njira, arhag'ikuhêka embere z'omucîranuzi, naye omucîranuzi arhag'ikuhà omuganda, n'omuganda arhag'ikuhira omu mpamikwa.

59 Nkubwîre, orhâmurhengè orhajaj'ilyûla obujuma buzinda».

‡ 12:53 12, 53 Okwo kucîgabamwo n'okukozanya, kuli kuderha oku abayêmire Yezu bakoziwakwo entambala n'abarhamuyêmîri
 § 12:56 12, 56 Mango ga Masiha: gamanyîkana oku bisômerîne hyâge.

13

Okucîyunjuza n'okuyêmêra amalumwa

¹ Muli ako kasanzi hanaciyisha abantu, bamubwîra emyanzi ya balya Bagalileya Bilato agushaga omukò gwâbo omu gw'enterekêro zâbo.

² Anacibashuza, ababwîra, erhi: «Ewe, ka manyire mpu aho Bagalileya bàgwêrhe ebyâha kurhaluka abâbo Bagalileya boshi, okwenge bamalibuzibwa ntyo?

³ Mmubwîzire oku nanga! Ci akabà murhacîyunjuzizi, mweshi kwo mwânahungumuka ntyo.

⁴ Nîsi erhi balya ikumi na munâni bahoneragwa n'omutungo omu Silowe, ka mwamanya mpu bo babîhire kurhaluka abâbo b'e Yeruzalemi boshi?

⁵ Mmubwîzire oku nanga! Ci akabà murhacîyunjuzizi*, mweshi kwo mwânahirigirha ntyo».

Omugani gw'omulehe guruhayàna

⁶ Ashub'ibabwîra ugu mugani, erhi: «Muntu muguma àli agwêrhe omulehe omu lukoma lwâge lw'emizâbîbu. Ayish'al'ilonza amalehe kuli gwo, arhagabonaga.

* **13:5 13, 5** Omu masù g'Abayahudi, amalumwa càli cимanyiso c'obuhane bwa Nnâmahanga. Bôhe, bâli bacikêbirwe mpu abo bâbo banigagwa n'abâhoneragwa n'omutungo bo bâli babî, mpu n'abandi barhabonaga ago mababale bâli bêru-kwêru. Hali amango Nnâmahanga akarhumira abinja amababale en'igulu, n'ababi abaleke. Co cirhumire ntâye ciru n'omuguma okwânine okulonz'imanya omahwe ga Nyamuzinda, bulya rhweshi rhuli banya-byâha, na rhweshi rhukwânine rhulyûle ebyâha bîrhu n'eby'abirhu bantu.

⁷ “Anacibwîra okonda lulya lukoma, erhi”: “Ekola myâka isharhu eno erhi nyisha nd’ilonza amalehe kw’ogu mulehe, ntanagabona”. “Lêro ogutwe; cici gucirîrakwo obudaka?”

⁸ “Naye amushuza, amubwîra, erhi”: “Mâshi Waliha, oshub’iguleka, ogu mwâka naguyûhirira nguhirekwo n’emyâvu”.

⁹ “Nkaba gwayâna lêro... N’akabà nanga, oyîsh’igutwa.”»

Yezu afumya omukazi ògonyahire olwa-Sabato

¹⁰ Anacibà adwîrhe ayigîriza omu sinagogi olwa-Sabato.

¹¹ Mwâli mukazi muguma olimwo shetani w’obuzamba kurhenga byanda ikumi na munâni; erhi àgonyahire arhankanahash’icîyimusa.

¹² Erhi Yezu amubona, amuhamagala, anamubwîra, erhi: «Ewe nyoko, wamâfuma obuzamba bwâwe!»

¹³ Okubundi amuhirakwo amaboko. Ho na halya, anacigonyôka, akuza Nyamuzinda.

¹⁴ Ci omukulu w’isinagogi akunira, bulya Yezu arnafumya omuntu omu lwa-Sabato. Anacibwîra olubaga, erhi: «Ensiku z’okukola ziri ndarhu; muli ezo nsiku mukayisha mufumibwe, ci arhali omu lwa-Sabato».

¹⁵ Nyakasane anacishuza, erhi: «Ezi ndyâlya! Ka ngasi muntu muli mwe arhahulusa enkafu erhi endogomi yâge omu lusiku lwa Sabato, aj’iyinywêsa?

¹⁶ N’oyu mwâli w’Abrahamu wali oziringisirwe na shetani kurhenga myâka ikumi na munâni, k’arhàli akwânîne yeki ashwêkûlwe ezi ngoyi olwa-Sabato?»

17 Erhi aderha ntyo, enshonyi zagwârha abashombanyi bâge boshî, ci olubaga lwôhe lwoshi lwasîma ebirhangâzo byoshi akâg'ijira.

Omugani gw'emogomogo y'emburho y'esinapi
(Mat 13, 31-32; Mrk 4, 30-32)

18 Anaciderha, erhi: «Lwîganyo luci nankashushanya Obwâmi bwa Nyamuzinda? Cici nankabugererakwo?

19 Kwo buli nka mogomogo y'emburho y'esinapi† omuntu ayankaga, ayimîra omu kwâge; yakula yanabà murhi, orhunyunyi rhw'emalunga rhwayish'ikayûbaka omu mashami gâgwo».

Omugani gw'olwango
(Mat 13, 33)

20 Ashub'iderha, erhi: «Cici nankagererakwo‡ Obwâmi bwa Nyamuzinda?

21 Kwo buli nka lwango omukazi ayankaga, aluheba omu nshâno ya mirengo isharhu, kuhika yoshi yalinda ebumbugurha§».

Omuhango mufunda. Obwâmi bwa Nyamuzinda bwanyagwa Abayahudi buhâbwe abapagani

(Mat 7, 13-14; 25, 10-12; 7, 22-23; 8, 11-12; 19, 30; Mrk 10, 31)

22 Aj'agera omu bishagala n'omu ngo, erhi aj'ayigîriza anali omu njira y'okujà e Yeruzalemu.

† 13:19 13, 19 Lolà amahugûlo: Mrk 4, 32. ‡ 13:20 13, 20 Migani minji ekulikirîne omu milongo yayisha aha idako § 13:21 13, 21 Obwâmi bwa Nyamuzinda, yo Ekleziya. Olwo lwango, lwo lwîganyo lw'Akanwa ka Mwâmi Yezu; n'enshâno lwahebwanwo, lyo igulu.

23 Muntu muguma amubwîra, erhi: «Waliha, ka banyi bâyôkoke?»

24 Anacibashuza, erhi: «Mucîsêze okugerera omu muhango mufûnda; bulya, mmubwîre, banji bayish'ilonza okugera barhanahashe.

25 “Amango nnanyumpa abà amayimuka amânahamika olumvi, ninyu mwamayôrha embuga, murhondêra mwakomamba, mpu”: “Mâshi Waliha, orhuyigulire nîrhu”, ayish'immushuza, erhi: “Ntishi muli ba ngahi”.

26 “Ninyu obwo mwârhonekê okumubwîra, mpu”: “Rhwalîre rhwananywa haguma nâwe, wayigîrize n'emwîrhu”.

27 Naye anâmushuze, erhi: “Ntishi muli ba ngahi; ntengiho, mujê aha ntashigirwa, mwe banyankola-maligo mweshi!”

28 “Lyo mwayish'ihôgera n'okukenyeza amîno, mubona Abrahamu n'Izaki na Yakôbo n'abalêbi boshi omu Bwâmi bwa Nyamuzinda, ninyu mubona oku mwakabulîrwe embuga”.

29 “Bayish'ihubuka Ebushoshôkero* n'Ebuzikiro bw'izûba, Emwênè n'Emukondwè, bayish'ishangîra Obwâmi bwa Nyamuzinda”.

* 13:29 13, 29 Empande ini z'igulu oku muntu oyêrekire emunda izûba lishoshôka: Ebushoshôkero, Ebuzikiro, Ebumosho n'Ebulyo: kandi rhwanaderha, Buzûka-zûba, Buzika-zûba, Emwênè n'Emukondwè.

30 “Nêci, hali abazinda bâbè barhanzi†, hali n’abarhanzi bâbè bazinda”».

Obwenguza bwa Herodi

31 Aho honênè, baguma omu Bafarizeyi bamujaho, banamubwîra, mpu: «Ogende, orhenge kuno, bulya Herodi alâlîre okukuniga».

32 Anacibashuza, erhi: «Mugende, muj’ibwîra oyo nyambwe ntyâla: “K’orhabwîni, ndwîrhe nalibirhakwo bashetani, ndwîrhe nafumya abantu ene n’irhondo, n’olusiku lwa kasharhu nyûkirize‡!”

33 “Ci ene n’irhondo na lisirhondo§ kukwânîne ngende, bulya kurhali kwinjâ omulêbi afîre omurhali omu Yeruzalemu”».

Yeruzalemu, Yeruzalemu!
(Mat 23, 37-39)

34 «Yeruzalemu, Yeruzalemu! Obu oniga abalêbi n’okubanda entumwa bakurhumirwe amabuye, kanga nalonzize okukumakuma abâna bâwe nka kulya engoko eyûbarhira abanangoko bâyo omu byûbi... orhanalonzagya!

35 Mumanyage! obu mukola mwâlekerwa enyumpa yinyu mushaka. Nêci, mmubwîzire

† 13:30 13, 30 Ahâli h’okulonz’imanya erhi abîshogwa bâbè banyi erhi banji, kukwânîne okucîyunjuza lyo rhuyish’ibâ omu bîshogwa. Bulya arhali okubâ ba mulala gw’lbrahimu kwo kwankaciza omuntu; arhanali okubâ omu barhanzi kwârume abantu bacunguka, nanga! Cîntu ciguma cône cârume rhwacunguka: okuyêmêra Kristu n’okucisêza okukulikira amarhegeko n’obulonza bwa Nnâmahanga. ‡ 13:32 13, 32 Okuyûkiriza kwa Yezu, kwo kufâ n’okufûka kwâge. § 13:33 13, 33 Ene, irhondo na lisirhondo, zo nsiku Mwâmi Yezu aciri en’igulu. Hano ezo nsiku ziyunjula, anagwârha aj’ifira omu Yeruzalemu.

oku murhakacishub'imbona kuhika olusiku mwâderhe, mpu: *Aganze oyishire oku izino lya Nyakasane!*»

14

Yezu afumya omuntu w'akabunda olwa-Sabato (Mat 12, 11; Luk 13, 15)

¹ Okuhandi, olwa sabato Yezu anacijà omu mwa mukulu muguma w'omu Bafarizeyi mpu ayikule, nabo bakàmuhengûza.

² Obwo erhi muntu muguma walwâla akabunda ali embere zâge.

³ Yezu anacibwîra abashamuka b'ihano n'A-bafarizeyi, erhi: «Ewe, ka kuyêmêrîrwe okufumya omu lwa-Sabato erhi nanga?»

⁴ Bagumagumya. Anaciyanka olya mulwaâla, amufumya, amulika.

⁵ Okubundi ababwîra, erhi: «Ndi muli mwe, omugala, nîsi erhi enkafu yâge yankarhogera emugoke, alek'iyizikûla ho na halya omu lwa-Sabato?»

⁶ Banacibula oku bankamushuza.

Okucîshoga ebibwârhalo (Mat 23, 12)

⁷ Okubundi atwa abâli balâlîsirwe omugani, bulya amâbona okubacîshoga ebibwârhalo by'embeere. Anacibabwîra, erhi:

⁸ «Nka oli mulâlîke oku buhya, orhahîra mpu ocidêkereze oku ntebe ntanzi, bulya erhi omukengwa kukulusha ankayisha anali mulâlîke naye,

9 “owammulâlîka mwe naye alek'ikubwîra, erhi”: “Hundusa oyu oku ntebe, lyo orhaj'itamala n'enshonyi oku ntebe y'enyuma”.

10 “Ci irhondo okalâlikwa, onagend'icîtamalira oku ntebe nzinda, lyo owakulâlikaga, hano ay-isha, akubwîra, erhi”: “Mwîra wâni, yegera embere!” “Obwo wanakengwa na balya muli balâlîke mwe nabo”.

11 “Bulya ngasi muntu ocîkuza arhôhibwa, naye ocirhohya akuzibwa”».

Abakwânîne okulâlikwa

12 Anacibwîra n'olya wali omulâlisire, erhi: «Nka wajira idinie lya mûshi erhi lya bijingo, orhalâlikaga bîra bâwe, erhi bene winyu, erhi ab'omulala gwinyu, erhi bâlungwè bâwe bagale, lyo barhish'ikulâlîka nabo, lunalek'ibà luhembo lwâwe.

13 Ci nka wajira idinie, onahamagale abakenyi, ebirema, abakunagizi n'emihûrha.

14 Obwo wanayish'ibona iragi, kulya kubà barhagwêrhi eci bakugalulira! Bulya wayish'igalulirwa aha bufûke bw'abimâna».

Abalâlîke balahiraga okuyisha

(Mat 22, 2-20)

15 Muguma wa muli balya balâlîke, erhi ayumva ntyo, amubwîra, erhi: «Iragi lyâge owânalye oku biryo by'omu Bwâmi bwa Nyamuzinda!»

16 Naye anacimushuza, erhi: «Muntu muguma anacijira idinie, alâlîka bantu banji.

17 “Erhi amango g'okulya gahika, arhuma omwambali mpu aj'ilâlûla abalâlîke, erhi”: “Mpu muyishage, bulya byoshi biri birheganye”.

18 “Ci bôhe babà nka balaganîne boshi, barhondêra okuhûna obwonjo. Omurhanzi, erhi”: “Nzind’igula ishwa, kukwânîne ngend’ilirhangula; nkuhûnyire, ombabalire”.

19 “Owundi, erhi”: “Nzind’igula mahali arhanu ga nkâfu*, nkol’ij’igagereza, nkuhûnyire, ombabalire”.

20 “Owundi aderha, erhi”: “Nzind’ijà omu buhya, co cirhumire ntayisha”.

21 “Olya muganda erhi agaluka, abwîra nnawâbo okwo. Nnanyumpa anacikunira, abwîra omwambali, erhi”: “Okanye, oje omu mashanganizo n’omu njira, ngasi bali bakenyi n’ebirema, n’emihûrha, n’abakunagizi, obalêrhe”.

22 “Omwambali, erhi”: “Waliha, najizire nk’oku warhegekaga, n’obugali ho buciri”.

23 “Nnawâbo olya mushi amubwîra, erhi”: “Ogonye engo n’enjira, osêze abantu bayishe, kuhika enyumpa yâni eyunjule”.

24 “Bulya mmubwîzire oku balya bantu bali balâlîke barhâbayize ciru n’omuguma oku idinie lyâni”».

Owalonz’ishimba Yezu aleke byoshi

25 Ngabo nyinji yamukulikira. Anacihin-damuka, ababwîra, erhi:

26 «Omuntu walonz’inshimba, akabà arhashom-biri îshe, na nnina, na mukâge, n’abâna bâge, na bene wâbo, na bâli bâbo, ciru n’obuzîne bwâge, arhankabà muganda wâni.

27 “N’orhabarhwiri omusalaba gwâge, akanku-likira, arhankabà muganda wâni”.

* 14:19 14, 19 Nkâfu za kuhinga.

28 “Ndi muli mwe, akalonz’iyûbaka omutungo, arharhang’ibwârhala, akaganja bici gwafà n’okulola erhi agwêrhe ezaguyunjuza”;

29 “arhag’ibanda eciriba busha arhanayunjuze omutungo, lyo n’abantu bagera barhamushekerera, mpu”:

30 “Loli omuntu warhondêraga okuyûbaka, lêro ayabirwa n’okuyunjuza!”

31 “Nîsi, mwâmi ohi wankarhabala mpu aj’ilwîsa owâbo mwâmi, abule kurhang’ibwârhala agerêreze erhi n’omurhwe gwâge gwa bihumbi ikumi ahash’ikoza owâbo nn’ebihumbi makumi abiri?”

32 “Bulya erhi ankarhînya, anarhuma obugo, owâbo aciri kulî, ahûne mpu bayumvanye”.

33 “Ntyo ninyu kwo na kuguma”: “ngasi yêshi orhalesîri ebi ajira, byoshi, arhankabà muganda wâni”».

*Olwiganyo lw’omunyu
(Mat 5, 13; Mrk 9, 50)*

34 «Omunyu gubà mwinjà. “Ci kwônene erhi gwankagaga, bici gwankacilungwamwo?”

35 “Gurhankacikwânana omu ishwa ciru erhi oku câvu: gwanakabulirwa erubala”. “Ogwêrhe amarhwîri g’okuyumva, ayumve!”»

15

Migani isharhu y’olukogo lwa Nyamuzinda

¹ Obwo abavurhisa n’abanyabyâha bamulirâna boshi mpu bayumve enyigîrizo zâge.

² Lêro Abafarizeyi n’abashamuka b’ihano bakadwira omu nda nk’ihiri, mpu: «Oyu

muntu adwîrhe ayankirira abanya-byâha analîra haguma nabo!»

1. Ecibuzi cihezire
(Mat 18, 12-14)

³ Anacibatwa ogu mugani, erhi:

⁴ «Ndi muli mwe ojira bibuzi byâge igana, ciguma cikahera, orhaleka birya bindi makumi gali mwenda na mwenda omu bulambo, akakulikira cirya cihezire kuhika acibone?

⁵ «N'erhi acirhimâna, anacihira abà lurhugo n'obushagaluke».

⁶ «Erhi ahika eka, anayâkûza abîra n'abalungu bâge, ababwîre, erhi»: «Musîme haguma nâni, bulya ecibuzi câni, câli cihezire, nacibwîne!»

⁷ «Kwo n'okwo, mmubwîre, bwayish'ibà bushagaluke omu mpingu oku munya-byâha muguma ocîyunjuzize kulusha bantu makumi gali mwenda na mwenda bimâna barhalagiriri okucîyunjuza».

2. Obujuma buhezire

⁸ «Nîsi, mukazi ohi ogwêrhe ifundo ly'amagerha, liguma limuhere, abule kutwâna n'okuhyajira enyumpa, alongereze kuhika alirhôle?

⁹ «N'erhi abà amalirhôle, anayâkûza abîra-kazi n'abalungu bâge, erhi»: «Musîme haguma nâni, bulya igerha lyâli limpezire nalibwîne!»

¹⁰ «Kwo n'okwo, mmubwîre, hayish'ibà obushagaluke emwa bamalahika ba Nyamuzinda oku munya-byâha muguma ocîyunjuzize».

3. Omwâna mulalahi

¹¹ Ashub'iderha, erhi: «Muntu muguma agwârhe bagala babiri.

12 “Omurhò anacibwîra îshe, erhi”: “Larha, mpânâni ebyâni birugu by’obwîme”. “Îshe anacibagabira ebirugu byâge”,

13 “Erhi hagera nsiku nyi, olya mwâna ashana ebikunga, alîkûla, ajà omu cihugo c’ihanga, erhi ahikayo, ashandâza ebirugu byâge omu bulalahi”.

14 “Erhi ab’amâhwerwa na byoshi, ecizombo cikali cazûka mulya cihugo, abona oku amâkena”.

15 “Anacikanya, aj’ishiga mushamuka muguma wa muli cirya cihugo, anacimuhira oku irango mpu akamuyâbulira engulube”.

16 “Obwo akacîfinja okushalûka n’ebyûla, engulube zâkâg’irya; ci abula ciru owamuhâbyo”.

17 “Acîjamwo, erhi”: “Bashi banga babà aha mwîrhu badwîrhe bayigurha, nâni oku nafira eno munda n’ishali!”

18 “Ema! Nkola nalikûla, njè emunda larha ali, mubwîre, ntî”: “Larha, nabihîre Nnâmahanga nâwe”.

19 “Ntacishingânîni okuderhwa mugala wâwe: onjire nka muguma omu bambali bâwe”.

20 “Anacigandûla, ajà emw’îshe”. “Erhi abà aciri kuli, îshe amulangira, ayumva obwonjo bwamugwârha; anaciyisha ali bulibirha, amuyâbabira, amuhôbera”.

21 “Omugala amubwîra, erhi”: “Larha, nabihîre Nyamuzinda nâwe, ntacishingânîni nderhwe mugala wâwe”.

22 Obwo îshe abwîra abambali, erhi: «Mubanguke, mulêrhe gulya mwambalo gw’obulimbi, mumuyambike; mumuhire engolo ekuboko n’enkwêrho emagulu.

²³ Mulêrhe ecimasha cishushagîre, mucibâge, rhulye rhunajire olusiku lukulu.

²⁴ Bulya oyu mwâna wâni ali afîre, lêro afûsire; àli ahezire, lêro abonesire!» Banacirhondêra okujira olusiku lukulu.

²⁵ Obwo enfula yâge erhi yahinzire. Erhi afuluka, akol'ahika eka, ayumva omulimba gw'ennanga n'amasâmo.

²⁶ Anacikema mwambali wâbo muguma, amudôsa, kurhi.

²⁷ Naye amushuza, erhi: «Mulumuna wâwe oyo oyishire; sho amabâga ecimasha cishushagîre, bulya amubwîne mugumagumà».

²⁸ Anacikunira bwenêne, arhanacilonzagya ciru okujà omu nyumpa. Okubundi îshe ahuluka mpu amuyinginge.

²⁹ Ci yêhe ashuza îshe, erhi: «Ndi byanda binga erhi kukukolera nkukolera? Ntazig'ivuna omu kanwa kâwe ciru n'eliguma. K'oj'o mpîre nieki ciru omwâna-hene mpu mmulye nanjiremwo idinie rhwe n'abîrhu?»

³⁰ «Lêro ene mugala wâwe waherezagya ebyâge byoshi omu bakazi b'ebishungu ayisha, yêhe wamâmubâgira ecimasha cishushagîre!»

³¹ Îshe anacimubwîra, erhi: «Mwâna wâni, wêhe ensiku zoshi rhubà rhwembi, n'ebyâni byoshi bibà byâwe.

³² «Ci kwâli kurhuyâmânîne okujira olusiku lukulu n'okushagaluka, bulya mulumuna wâwe àli afîre, lêro afûsire; àli ahezire, lêro abonesire!»»

16

Omulanzi mulangûza

¹ Ashub'ibwîra abaganda bâge; erhi: «Hàli mulume muguma mugale, erhi ajira omurhindisi w'ebirugu byâge. Banacimushobeka emwa nnawâbo mpu adwîrhe ashandâza ebirugu byâge.

² «Amurhumiza, amubwîra, erhi»: «Kurhi kulya nayumvîrhe baderha kuli we? Nyêreka ebirugu olanga, bulya orhacibè murhindisi».

³ Olya murhindisi anacirhanya, erhi: «Lêro kurhi najira obu nnawîrhu antenza omu burhindisi bwâni? Okuhinga ntakuhache, n'okujà nahûna nka mukenyi, enshonyi zayish'ingwârha.

⁴ Namâmanya oku najira lyo nyish'ibona owanyigulira hano nkûlwa omu burhindisi.

⁵ Okubundi ahamagala muguma muguma abâli omu myenda ya nnawâbo. Anacidôsa omurhanzi, erhi: «Mwenda mucu walîre nnawîrhu?»

⁶ Naye, erhi: «Mirengo igana ya mavurha». Amubwîra, erhi: «Yanka ecêrhè câwe, bwârhalà, oyandike duba makumi arhanu».

⁷ Anacibwîra owundi, erhi: «Nâwe, mwenda mucu walîre nnawîrhu?» Naye, erhi: «Mirengo igana ya ngano». Amubwîra, erhi: «Yanka ecêrhè câwe, oyandike makumi gali munâni».

⁸ Nnawâbo olya mulanzi mulangûza amukunga mpu ajizire obwenge*. Bulya abâna b'er'igulu bo bayengeha omu bâbo kulusha abâna b'obulangashane.

* **16:8 16, 8** Arhali bubî bw'oyo mulanzi bwo nnawâbo amukungire, ci bwenge n'obwîrhonzi bwâge, bw'okurheganya amango akabâ arhacigzerhi burhindisi. Oku mukristu gali amango rhwarhenga en'igulu, ebi rhwaligwerheyo byoshi byasigala.

*Okukolêsa kwinjà ebirugu**(Mat 25, 21; Luk 19, 17; Mat 6, 24)*

⁹ «Nâni mmubwîzire nti mukome amîra n'ebirugu by'enshamu, hano mubinyagwa, lyo abo bîra bammuyankiriza omu ibwârhalo ly'emyâka erhaganjwa.

¹⁰ Omuntu ôbà mwîkubagirwa omu binyi, ye na mwîkubagirwa omu binene; n'ôbà ncuku omu binyi, ye na ncuku omu binene.

¹¹ Mukabà murhabîri bikubagirwa omu birugu by'enshamu†, ndi wankaciyish'immulangîsa ebirugu by'okunali?

¹² Na mukabà murhali bikubagirwa omu kantu ka bene‡, ndi wankacimmuha ehyabà hinyu?

¹³ Ntâ mushi wankashiga bâmi babiri: bulya anashomba muguma azigîre owundi, erhi acîshwêkere kuli muguma, ajande owundi. Murhankahash'ikolera Nyamuzinda n'ebirugu».

*Abafarizeyi basîma ebirugu**(Luk 18, 9; Mat 23, 28)*

¹⁴ Abafarizeyi basîma ebirugu erhi bayumva ntyo, bamugayaguza bwenêne.

¹⁵ Anacibabwîra, erhi: «Mwe muciderha bimâna embere z'abantu, ci Nyamuzinda amanyire emirhima yinyu. Bulya eci abantu bakûnga, co cishologorha Nyamuzinda».

† 16:11 16, 11 Ebirugu by'enshamu, byo birugu byoshi birhukwânana oku by'en'igulu; n'ebirugu by'okunali, byo birhukwânana oku mûka n'oku buzîne bw'ensiku n'amango.

‡ 16:12 16, 12 Ngasi kantu karhakwânîni oku mûka gwîrhu n'oku buzîne bwîrhu bw'ensiku n'amango, kali kantu ka bene. Ehirhu, hyo hirya hyankarhurhabâla okuyish'icunguka.

*Misî egaba Obwâmi bw'empingu
(Mat 11, 12-13)*

¹⁶ «Kuhika Yowane gâli Marhegeko n'Abalêbi§; kurhenga aho, Emyanzi y'Obwâmi bwa Nya-muzinda yayigîrizibwe, na ngasi muntu akola acîsêza okuhikamwo n'emisî».

*Amarhegeko gali g'ensiku n'amango
(Mat 5, 18)*

¹⁷ «Kuli kulembu irunga n'igulu bigere kulusha okurhenza mparafu nguma y'Irhegeko».

*Obuhya liri ifundo lirhankafundûka
(Mat 5, 32; 19, 9)*

¹⁸ «Ngasi yêshi ohulusa mukâge akanayanka owundi, erhi kuhusha ahushire; naye oherula omukazi ohulusîbwe n'ibâ, erhi kuhusha ahushire».

Omugale mubî na Lazaro

¹⁹ Hàli muntu muguma mugale, erhi ayam-bala emyenda midukula n'ey'ecitwîro cihamu, na ngasi lusiku erhi kulya ebiryo by'olusiku lukulu.

²⁰ Hàbaga na mukenyi muguma, ye Lazaro, akayish'icîambulira aha lusò lw'e nyumpa yâge, anali ahwîre bulema.

²¹ Akacîfinja okulya obushangulikiza bwakag'irhoga oku cîbo c'olya mugale. Ebibwa nabyo byakamugugumakwo, byanakamumîma ebihulu.

§ 16:16 16, 16 Embere Mwâmi Yezu ayishe, Amarhegeko n'enyigîrizo z'Abalêbi birhahikaga omu bulonza n'omu mirhima y'abantu. Buno, Amarhegeko garhaciri manjî, likola liguma lyône: obuzigire n'okucisêza omu kukolera Nnâmahanga.

²² Lêro olya mukenyi anacifà, ahêkwa na bamalahika omu cifuba* c'Abrahamu. Olya mugale naye afà, abishwa.

²³ Erhi abà akola ali omu kuzimu, ayumva amalibuko; agalamira enyanya, alangira Abrahamu na Lazaro omu cifuba câge.

²⁴ Anaciyâkûza, erhi: «Mâshi larha Abrahamu, ombabalire, orhume Lazaro avumvuze omunwe gwâge omu mîshi, nyokolesemwo olulimi, bulya nahîre ntugurhira muno muliro.

²⁵ “Abrahamu amushuza, erhi”: “Mwâna wâni, okengêre oku wahâbirwe aminjà omu bugumaguma bwâwe n'oku Lazaro abwîne amabî. Lêro buno akola asîmire, nâwe oli omu malibuko”.

²⁶ “Na kulusha aho, aha karhî kîrhu ninyu hali enyenga ndi: ngasi balonza okuhubuka eno mpu bajè emwinyu banayabirwa, n'ab'eyo barhayikirira emwîrhu”.

²⁷ Olya mugale anacishuza, erhi: «Nkuhûnyirage, mâshi larha, orhume Lazaro aha mwîrhu,

²⁸ “bulya njira bene wîrhu barhanu”; “abayigîrize”, “balek'iyish'ijà muno hantu h'amalibuko”.

²⁹ Naye Abrahamu, erhi: «Bagwêrhe Mûsa n'Abalêbi; babayumve».

³⁰ Olya mugale amushuza, erhi: «Arhali ntyo, mâshi larha Abrahamu, ci muguma omu bafîre erhi ankajà emwâbo, banacîyunjuza».

³¹ Abrahamu anacimubwîra, erhi: «Bakabà

* **16:22 16, 22** Okuhêkwa omu cifuba c'Abrahamu, kwo kuhêkwa omu Bwâmi bw'empingu n'okuj'isîmamwo haguma n'Abrahamu, îshe w'abemêzi boshi.

barhayumvirhizi Mûsa n'Abalêbi, ciru hankabà owafûka omu bafîre ababwîrize, naye barhanka-muyumva».

17

Owasârhaze owâbo

(Mat 18, 6-7; Mrk 9, 42)

¹ Anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Kurhankahashikana harhabè okusârhaza, ci kwônene buhanya bwâge owâkulerhe!»

² Kwankamukwânana kulusha ashwêkerwe ibuye ly'olwanjikwa omu igosi anakwêbwe omu nyanja, ahâli h'okusârhaza muguma muli abà bâna barhò.

³ Mucîlange!

Okurhabâla ohabire n'okubabalira orhutumuz-ize

(Mat 18, 15.21-22)

«Erhi owinyu ankajira kubî, omukalihire, n'akacîgaya, omubabalire».

⁴ «Ciru anakakubîhira kali nda omu lusiku luguma na kali nda akuyishire, erhi: "Ncîgayire", "onamubabalire"».

Obuyêmêre buhasha byoshi

(Mat 17, 20)

⁵ Entumwa zabwîra Nyakasane, mpu: «Orhuyûshûlire obuyêmêre».

⁶ Nyakasane ashuza, erhi: «Mucigwârhaga obuyêmêre bungana emogomogo y'emburho y'esinapi, mwânabwîra ogu murhi, mpu: "Kunduka, ojîmera mula nyanja", gwanam-muyumva».

Okurhumikira abirhu n'obwirhobye

7 «Ndi muli mwe ojira omwambali ohinga nîsi erhi oyâbula ebintu, wankamubwîra afuluka, erhi: “Kanya duba oj’irya?”

8 “Abule okumubwîra erhi kwo, erhi”: “Onteganyize ebiryo, ohwinje bwinjâ, ontumikire* kuhika nyûs’irya nanyûs’inywa; nâwe ogal’iyish’irya onanywe?”»

9 Ewe! K’anavuga oyo mwambali omunkwa bulya ajizire nka oku ali arhegesirwe?

10 Ninyu kwo n’okwo; nka mwamayûs’ijira ebi murhegesirwe, muderhe, mpu: «Rhuli barhumisi ba busha; ntâco rhwajizire cirhâli cirhegeke».

Yezu afumya bashomyo ikumi

11 Kwanacibâ, erhi akola ali omu njira y’okujâ e Yeruzalemu, agera elubibi lw’e Samâriya n’olw’e Galileya.

12 Erhi ajâ omu cishagala ciguma, bantu ikumi balwâla olushomyo bamujayo. Bayimanga kulî.

13 Banaciyakûza, mpu: «Mâshi Yezu Mwigiriza, orhufè nîrhu bwonjo»

14 Erhi ababona, ababwîra, erhi: «Mugendag’icîyêrekana emwa abadâhwa». Erhi bakola bali omu njira mpu bayije, banacifuma.

15 Muguma muli bo, erhi abona oku afumire, agaluka, aj’akuza Nnâmahanga n’izû linene.

16 Acîrhimba aha magulu ga Yezu, amuvuga omunkwa. Oyo muntu âli Musamâriya.

17 Obwo Yezu anaciderha, erhi: «K’arhali oku banali ikumi boshi bafumire? Balya bandi mwenda ngahi?

* 17:8 17, 8 ontumikire, kurhumikira, kurhumika cirhali «cismahiri» mpu: «kutumikia»

¹⁸ Ntà wundi wagalusire mpu ahè Nyamuzinda irenge ecirhali eci cigolo conene!»

¹⁹ Okubundi amubwîra, erhi: «Yimanga, ocîgendere; obwêmêre bwâwe bwa kucizize».

Obwâmi bwa Nnâmahanga bwayishire

²⁰ Abafarizeyi bamudôsa mpu mangaci Obwâmi bwa Nyamuzinda bwâyishe. Anacibashuza, erhi: «Obwâmi bwa Nyamuzinda burhamanywa amango buyisha,

²¹ na ntâye wankaderha mpu: bwo buno nîsi erhi bwo bulà! Bulya Obwâmi bwa Nyamuzinda buli ekarhî kinyu».

Olusiku lwa Mwene-omuntu

(Mat 24, 15-44)

²² Anacibwîra abaganda bâge, erhi: «Ensiku zacyiisha, mucîfinje okubona lusiku luguma lwa Mwene-omuntu†, murhanalubone.

²³ “Bayish’ikammubwîra, mpu”: “Y’oyo oli hano! nîsi, mpu”: “Y’oyo oli hala! Murhayijaga murhanayilibirhiraga”.

²⁴ “Bulya nka kulya omulazo gumoleka omu bitù kurhenga Ebushoshôkero kuhika Ebuzikiro, ntyo kwo Mwene omuntu ayish’iyisha Olusiku lwâge”.

²⁵ “Kwônene burhanzi kukânîne ababale kunene n’okulahirwa n’eri iburha”.

²⁶ “Nka kulya byâbaga omu mango ga Nûhu, kwo byanayish’ibà omu nsiku za Mwene-omuntu”.

† 17:22 17, 22 Amango amalumwa gabayishira, abaganda ba Yezu bayish’icîfinja okubona Yezu ciru lusiku luguma, mpu abarhulirize, barhanamubone.

27 “Bakâg’ilya banakanywa, bakasheba banakashebwa, kuhika lulya lusiku Nûhu ajaga omu nkugè; ecihonzi càyisha, càbahombya boshi”.

28 “Na nka kulya byàbaga omu mango ga Loti, bakalya banakanya, banagula banakaguza, bakabiba banakayûbaka”.

29 “Ci olusiku Loti arhengaga e Sodomo, enkuba y’omuliro n’ey’ecibiriti yania, yabasingônola boshi.”

30 “Ntyo kwo byayish’ibà Olusiku Mwene-omuntu anaciyêrekane”.

31 “Muli olwo Lusiku, omuntu wâbè oku burhungiri bw’enyumpa, akabà ebirugu byâge biri omu nyumpa, arhayandagalaga mpu abirhôle; n’owâbè ali omu ishwa, kwo na kuguma, arhashubiraga nyuma”.

32 “Mukengêre olwa mukà-Loti‡.”

33 “Owâlônze okuciza obuzîne bwâge, anâbuheze, n’owâbuheze, anâbulamye”.

34 “Ka mmubwîre: muli obwo budufu, bantu babiri bâbè bali haguma aha ncingo nguma, muguma ahêkwe n’owâbo alekwe”;

35 “bakazi babiri bâbè badwîrhe bashwera haguma, muguma ahêkwe n’owâbo alekwe”; [

36 “bantu babiri banâbè bali omu ishwa, muguma ahêkwe n’owâbo alekwe]”.

37 Nabo banacimushuza, mpu: «Ngahi, Wal-ihâ?» Ababwîra, erhi: «Ngasi aha omurhumba gwâbè ho n’enyunda zâshubûkire§».

‡ 17:32 17, 32 Olwa mukà-Loti: Lolà Murh 19, 26. § 17:37 17, 37 Kulya enyunda zicigusha ahâli omurhumba, ziyigurhe, ntyo kwo n’abîshogwa bayish’ishubûkira Mwâmi Yezu omu lusiku lw’amasîma garhahwa.

18

Omucîranuzi mubî n'omukana orhagoheka

¹ Ashub'ibabwîra omugani mpu kukwânîne okushenga ensiku zoshi buzira kurhama, erhi:

² «Omu cîshagala ciguma mwâli omutwî w'emmanja orhârînyaga Nyamuzinda arhanacigonzagya ndi.

³ “Muli eco cishagala mwâli na mukana muguma; akamushimba anamubwîra, erhi”: “Ontwîre olubanja rhwe n'owîrhu!”

⁴ “Ajira nsiku nyinji erhi arhenguha. Buzinda acîjà emurhima, erhi: Ciru akabà ntarhînya Nyamuzinda ntanacigonza ndi”,

⁵ “obu oyu mukana anakambera irhwe, namutwîra olubanja, lyo arhakômerera okukayish'imbera irhwe”».

⁶ Okubundi Nyakasane anaciderha, erhi: «Ka muyumvîrhe oku oyo mucîranuzi mulyâlya adesire?

⁷ “Ewe, ka Nnâmahanga abîshogwa bâge bamubirikira buca-buyira arhabatwîra olubanja? K'alegam'ibarhabâla?”

⁸ “Mmubwîzire oku ayish'ibatwîra olubanja duba. Kwônene, k'amango Mwene-omuntu ayisha anâshimâne obuyêmêre* en'igulu?”».

Omufarizeyi n'omuvurhîsa

(Mat 23, 12; Luk 14, 11)

⁹ Nabo balya bamanya mpu bali bimâna banagayaguza abâbo, ababwîra ogu mugani, erhi:

* **18:8 18, 8** Lolà Mat 24, 2: «Bulya amabî gayish'iyûshûka, obuzigire bwa banji bwânyihe».

10 «Bantu babiri banacirheremera omu ka-Nyamuzinda mpu baj'ishenga; muguma àli Mufarizeyi n'owâbo muvurhîsa.

11 «Olya Mufarizeyi ashingalala, ashenga ntya emurhima gwâge, erhi»: «Yâgirwa Nnâmahanga, nkuvuzire omunkwa, bulya niehe ntabà nk'abandi bantu, bishungu, ndyâlya, bagonyi, erhi nka oyu muvurhîsa»;

12 «ncîshalisa kabiri omu mugobe, nantûla ecihimbi ca kali ikumi c'ebirugu byâni byoshi».

13 «Olya muvurhîsa yêhe aj'icîbêrera erhali hôfi, arhanaderhaga ciru mpu agalamire enyanya, ci akacîkomamba ecifuba, erhi»: «Yâgirwa Nnâmahanga, onfè bwonjo nie munya-byâha!»

14 «Mmubwîzire oku oyu ashubîre emwâge ali mwêru-kwêru, owâbo nanga. Bulya ngasi ocîkuza arhôhibwa, n'ocirhôhya akuzibwa».

Yezu agisha abâna barhò

(Mat 19, 13-15; Mrk 10, 13-16)

15 Bakamulerhera ciru n'abâna barhò mpu abahumekwo. Abaganda bâge erhi babona ntyo, babakalihira.

16 Ci Yezu abahamagala, erhi: «Muleke bajè aha ndi, mumanye murhabahanzagya. Bulya ababashusha, Obwâmi bwa Nyamuzinda buli bwâbo.

17 Okuli, mmubwîre, orhayankiriri Obwâmi bwa Nyamuzinda nka mwâna murhò, arhakabujamwo».

Omuntu wali ogwêrhe birugu binji

(Mat 19, 16-22; Mrk 10, 17-22)

18 Murhambo muguma amudôsa, erhi: «Wal-
iha Mwigîriza mwinjà, kurhi njirage lyo mbona
akalamo k'ensiku n'amango?»

19 Yezu amubwîra, erhi: «Cirhumire onderha
mwinjà? Ntâye ôbà mwinjà aha nyuma za
Nnâmahanga yênene.

20 Oyishi amarhegeko: *Orhahîra okahusha,
orhahîra okaniga, orhahîra okazimba, orhahîra
okahamîriza obunywesi; okaz'ikenga sho na
nyoko*».

21 Olya naye, erhi: «Ebyo byoshi nyôrha
mbishimba kurhenga oburhò bwâni».

22 Yezu erhi ayumva okwo, amubwîra, erhi:
«Ciguma cône cikusigalîre: ebi ojira byoshi
obiguze, ohè abakenyi, wayish'ibà n'omuhako
omu mpingu; okuhandi oyîshe, onkulikire».

23 Ci yêhe erhi ayumva ntyo, oburhè bwamu-
gwârha, bulya ali mugale bwenêne.

*Okuhika omu mpingu kw'omugale kuli kudârhi
(Mat 19, 23-26; Mrk 10, 23-27)*

24 Yezu erhi abona oku agayire, aderha, erhi:
«Okuhika omu Bwâmi bwa Nyamuzinda kw'o mu-
gale kuli kudârhi!

25 Bulya okugeza enjavu omu murhule
gw'ensinge kwo kulembu kulusha okuhisa
omugale omu Bwâmi bwa Nyamuzinda!»

26 Abayumvagya baderha, mpu: «Ndi
wâcungukage obwo?»

27 Anacibashuza, erhi: «Okurhankahashikana
emw'abantu, kwanahashikana emwa
Nnâmahanga».

Oluhembo lw'abalesire eby'en'igulu

(Mat 19, 27-29; Mrk 10, 28-30)

²⁸ Obwo Petro anaciderha, erhi: «Obu rhuli aha, rhwalesire byoshi, rhwakushimba!»

²⁹ Naye ababwîra, erhi: «Okuli, mmubwîre, ntâye wâleke enyumpa yâge, erhi mukâge, erhi bene wâbo, erhi ababusi, erhi abâna bâge Bwâmi bwa Nyamuzinda burhumire,

³⁰ abule kuhâbwa binji kulusha en'igulu n'akalamo karhahwa omu mango gâciyisha».

Yezu alêba obwa kasharhu oku ayish'ibabazibwa

(Mat 20, 17-19; Mrk 10, 32-34)

³¹ Okubundi Yezu ayanka balya ikumi na babiri, ababwîra, erhi: «Rhw'ono rhwâyinamukira e Yeruzalemu: ebyayandikiragwa Mwene-omuntu n'Abalêbi byoshi bikola byâyunjula.

³² Bulya ayish'ihânwa emwa abapagani, ashek-erwe, ajâcirwe, anamesherwekwo.

³³ Na babà bamamushûrha emikoba, bamuyîrhe. Ci† olwa nsiku isharhu ayish'ifûka».

³⁴ Ako kanwa barhakatwâga ihuzihuzi ciru ehitya; lwayôrha luderho lufulike kuli bo, barhanamanyaga kwo kuderha kuci.

Omuhûrha gw'e Yeriko

(Mat 20, 29-34; Mrk 10, 46-52)

† 18:33 18, 33 «ci» ahâli ha «na», biyêrekîne oku Luka ayishi ecigereki bwinjà. Abâbo bakâg'ihiraho «na» n'obwo ye «waw» kantalinganana oyu w'ecihebraniya erhi ciharamiya. Abâbo barhabonaga oyo «waw» bahira ho «kai» orhenzire omu waw inversif gwârhi abanfransa, kuderha «na», amango wamâbikulikanya ecigereki.

³⁵ Erhi akola ahika e Yeriko, omuhûrha gwàli gutamîre eburhambi bw'enjira, gudwîrhe gwahûnira obuligo.

³⁶ Erhi guyumva engabo yagera, gwadôsa mpu kwo kuderha kurhi okwo.

³⁷ Bagubwîra, mpu: «Yezu w'e Nazareti oyo wagera».

³⁸ Gwanaciyakûza, erhi: «Mâshi Yezu, Mwene-Daudi, onfè nâni bwonjo!»

³⁹ Nabo abantu bâli bashokwîre bagukankamira mpu guhulike. Ci gôhe gwahangaza, gwalushîsa, erhi: «Mâshi Mwene-Daudi, onfè nâni bwonjo!»

⁴⁰ Obwo Yezu anaciyimanga, arheregeka mpu bamulêrhere oyo muntu. Erhi amuhikaho, amudôsa, erhi:

⁴¹ «Cici walonza nkujirire?» - Naye, erhi: «Yâgirwa, nti mbone nâni!»

⁴² Yezu amubwîra, erhi: «Bonaga! Obuyêmêre bwâwe bwakufumize».

⁴³ Ho na halya ayirukira abona; amukulikira, aj'akuza Nnâmahanga. Nalwo olubaga erhi lubona, okwo, lwajîra Nyamuzinda irenge.

19

Zakeyo

¹ Erhi ajà omu Yeriko, ahulukana omu lugo.

² Hanaciyisha mulume muguma, mpu ye Zakeyo; âli mukulu w'abavurhîsa, anali mugale.

³ Alonza okulolakwo Yezu n'okumumanya, ci ayabirwa erhi ngabo nyinji erhuma, bulya ali mmofi.

4 Okubundi anacikanyiriza, ashokola, aj'ishigira oku muhumbahumba, mpu amubone, bulya yo yali njira yâge.

5 Erhi Yezu ahahika, agalamira enyanya, amubwîra, erhi: «Zakeyo we, shonôka duba, bulya ene aha mwâwe najà».

6 Anacishonôka bimbirirnbiri, amuyankirira aha mwâge n'omwîshingo.

7 Ngasi bantu babonaga, bakacîduduma boshi n'okuderha, mpu: «Ahanzire aha mw'omunya-byâha!»

8 Zakeyo ayimanga, abwîra Nyakasane, erhi: «Waliha, ebirugu byâni nâbigabamwo kabiri, mpè abakenyi cigabi ciguma; n'akabà hali oyu nalen-ganyize oku byâge, nâmugalulira kâni».

9 Yezu anacimubwîra, erhi: «Ene obucire bwajîre mw'eno nyumpa, bulya oyu naye ali mwâna w'Abrahamu.

10 Bulya Mwene-omuntu ayishiraga okulonza n'okuciza ngasi càli cahezire».

Omugani gw'amarhale (Mat 25, 14-30)

11 Erhi olubaga lubà ludwîrhe lwayumvirhiza ebyo binwa, ashub'ibatwa omugani, bulya ali hôfi n'e Yeruzalemu, nabo erhi badwîrhe bacikêbwa mpu Obwâmi bwa Nyamuzinda bwâyirukira bwaboneka caligumiza*.

* **19:11 19, 11** Enyigîrizo n'ebisômerîne bya Mwâmi Yezu byâli bimanyisize abantu oku ye Masiha. Co cirhumire bâli balangâlîre mpu nkaba akola arhondêra Obwâmi bwâge. Ogu mugani guli gwa kumanyîsa oku buciri kulî

12 Anaciderha, erhi: «Muluzi muguma anacilikûla, abalamira omu cihugo c'ihanga, mpu aj'irhôlayo obwâmi, ashub'inagaluka.

13 «Ahamagala bambali ikumi, abahà marhale ikumi ga magerha, ababwîra, erhi»: «Mukârhimbûla kuhika ngaluke».

14 Ci abashi bâge erhi bamushomba; bamukulikiza entumwa zaj'iderha, mpu: «Rhurhalonza rhumushige».

15 Okubundi erhi agaluka anacîyankiraga bulya bwâmi, arhumiza balya Bashi ahâga amagerha gâge, mpu alole bunguke buci ngasi muguma ayungusire.

16 Omurhanzi ayisha, erhi: «Waliha, irhale lyâwe lyayungusire marhale ikumi».

17 Amubwîra, erhi: «Kwokwo, mushizi mwinjà bulya wabîre mwîkubagirwa oku kantu kasungunu, okolaga walagira bishagala ikumi».

18 Owa kabiri ayisha, erhi: «Waliha, irhale lyâwe lyayungusire marhale arhanu».

19 Anacimubwîra naye, erhi: «Warhegeka nâwe bishagala birhanu».

20 Owundi ayisha, erhi: «Waliha, irhale lyâwe eri nal'imbîsire libohe omu irhù.

21 Bulya nal'inkuyôbohire, kulya kubà orhahimwa kukaliha: onabîkûle eci orhabîkaga, onasârûle eci orhahingaga».

22 Anacimubwîra, erhi: «Oku kanwa kâwe wênene nâkutwîra, wâni mushizi mubî! Wali omanyire oku ndi muntu mukali, obîkûla eci arhabîkaga n'osârûla eci arhahingaga!

23 Carhumirage amagerha gâni orhagahêka omu mbîko? K'erhi nyisha ntakabwinekwo

obunguke?»

²⁴ Okubundi abwîra abambali, erhi: «Mumuyanke irhale lyâge, mulihe nna-marhale ikumi».

²⁵ Nabo, mpu: «Waliha, ci agwêrhe marhale ikumi!».

²⁶ «Ka mmubwîre: ngasi ogwêrhe ye way-ish'ihâbwa, acibêre mugale; naye orhagwêrhi, n'ebinyi agwêrhe bamunyagusâbyo.

²⁷ Nabo abashombanyi bâni bàlahiraga mpu ntabè nnawâbo, mubandêrhere, munabanigîre omu malanga gâni».

V. Enyigîrîzo za Yezu omu Yeruzalemu

Yezu ajà omu Yeruzalemu

(Mat 21, 1-11; Mrk 11, 1-11; Ywn 12, 12-16)

²⁸ Erhi ayûs'iganîra ntyo, anacishokola, ayina-mukira e Yeruzalemu.

²⁹ Erhi akola ahika e Betifaje n'e Betaniya, hôfi n'entondo y'Emizêti, arhuma babiri omu baganda bâge, erhi:

³⁰ «Jimwo cira cishagala cirhuyêrekire; hano muhikamwo, mwâshimâna omucukà gw'endogomi gurhasâg'igendwakwo na muntu guli mushwêke. Mugushwêkûle munagulêrhe.

³¹ “Na hakabà owammudôsa, mpu”: “Cici mugushwêkûlîre?” “Munamubwîre, mpu”: “Nyakasane wagulonza”.

³² Banacilîkûla, bashimâna nka kulya an-ababwîraga.

³³ N'erhi babà bakola badwîrhe bashwêkûla gulya mucukà gw'endogomi, bènego bababwîra,

mpu: «Cici mwashwêkûlira ogwo mucûkà gw'endogomi?»

³⁴ Nabo bashuza, mpu: «Nyakasane agulonza».

³⁵ Okubundi balêrhera Yezu gulya mucûkà gw'e ndogomi. Banacigubambakwo ebishûli byâbo, bashonezakwo Yezu.

³⁶ N'erhi abà akola adwîrhe agenda, abantu bakabamba ebishûli byâbo omu njira.

³⁷ Eerhi ahika oku mwandagalo gw'entondo y'Emizêti, omu bushagaluke, engabo y'abaganda bâge yoshi yarhondêra okukuza Nyamuzinda n'izû linene oku bisômerîne byoshi babwîne, mpu:

³⁸ «Agayirwe oyu Mwâmi oyishire oku izîno lya Nyakasane! Omurhûla omu irunga n'irenge enyanya bwenêne!»

Yezu ayêmêra obukuze bw'abaganda bâge (Ml 21, 14-16)

³⁹ Obwo baguma omu Bafarizeyi bâli omu lubaga bamubwîra, mpu: «Mwigîriza, hulisa abaganda bâwe».

⁴⁰ Naye abashuza, erhi: «Mmubwîzire oku erhi bankahulika, amabuye ganayâma».

Yezu àlakira Yeruzalemu

⁴¹ Erhi akola ahika omu cishagala, arhondêra okucilakira, erhi:

⁴² «Ocimanyage nâwe olusiku lw'ene ebyakulerhera omurhûla! Ci buno bifulisirwe omu masû gâwe.

⁴³ Bulya ensiku zâcikuyishira, abashombanyi bâwe bâkugorhe banakuzonge enyunda zoshi,

⁴⁴ bâkushekenye oku idaho we n'abâna bâwe bakulimwo†. Ciru barhakakulekerakwo ibuye oku lindi, kulya kubà orhamanyaga amango wal'irhandûlwa».

Yezu àhulusa abakâg'iguliza omu ka-Nyamuzinda

(Mat 21, 12-13; Mrk 11, 15-17; Ywn 2, 14-16)

⁴⁵ Anacijà omu ka-Nyamuzinda, arhondêra okuhulusa abakâg'iguliza n'okuguliramwo.

⁴⁶ Ababwîra, erhi: «Kuyandisirwe oku: Enyumpa yâni eri nyumpa ya kushengeramwo. Mwêhe mwayijizirage ishûbûkiro lya bishungu»‡.

Enyigîrizo za Yezu omu ka-Nyamuzinda

(Mat 11, 18)

⁴⁷ Akayigîriza ngasi lusiku omu ka-Nyamuzinda. Abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano n'abarhambo b'olubaga bakâlonza oku bamuyîrhamwo,

⁴⁸ ci bakubula, bulya olubaga lwoshi lwàli lumurhegîre omu kuyumvîrhiza enyigîrizo zâge.

20

Abayahudi badôsa Yezu ngahi obuhashe bwâge burhenga (Mat 21. 23-27; Mrk 11, 27-33)

¹ Lusiku luguma anacibà adwîrhe ayigîriza omu ka-Nyamuzinda anahanûla Emyanzi y'Akalembe,

† 19:44 19, 44 Bulya barhayankiriraga Mwâmi Yezu wal'ibalêrhera enshôkano n'obuzigire bw'îshe Nyamuzinda. Obwo bulêbi buyêrekîre okushâbwa kwa Yeruzalemu omu mwâka gwa kali 70 enyuma za Kristu. ‡ 19:46 19, 46 Lolâ Iz 56, 7; Yer 7, 11.

abajinji, b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano n'abagula bw'olubaga bayisha.

² Banacimubwîra, mpu: «Rhubwîre buhashe buci ojiramwo ebi byoshi? Nîsi ndi wakuhaga weki obu buhashe?»

³ Yezu anacibashuza, ababwîra, erhi: «Nâni nammudôsa kanwa kagama. Mbwîri:

⁴ Obubatizo bwa Yowane, k'empingu bwahubukaga erhi emw'abantu?»

⁵ Bajânamwo bône na nnene, mpu: «Rhukaderha nti empingu, akola arhudôsa, erhi: "Carhumaga murhacimuyêmêra?"

⁶ "Na rhukaderha nti emw'abantu, olubaga lwoshi lwanarhubanda amabuye, bulya bayishi bwinjà oku Yowane anali mulêbi"».

⁷ Okubundi banacishuza, mpu barhayishi aha bwahubukaga.

⁸ Naye Yezu ababwîra, erhi: «Nâni ntam-mubwîre ninyu buhashe buci njiramwo ebi».

Omugani gw'abahinzi babî

(Mat 21, 33-46; Mrk 12, 1-12)

⁹ Anacirhondêra okubwîra olubaga ogu mugani, erhi: «Muntu muguma anacigwîka olukoma lw'emizâbîbu, alulangîsa abahinzi, agal'icîbalamira nsiku nyinji.

¹⁰ "Erhi amango gahika, arhuma omwambali emwa bahinzi mpu ahâbwe naye oku mburho y'emizâbîbu. Balya bahinzi bamushûrha banamushugunuka kwo maboko mûmu".

¹¹ "Ashub'irhuma owundi mwambali. Naye bamujira buligo, bamujâcira banamushugunukakwo maboko mûmu".

12 “Ashub’irhuma owa kasharhu. Naye bamuyâgaza banamulibirhakwo”.

13 “Nn’olukoma acîj’emurhima, erhi”: “Kurhi najira?” “Narhuma mugala wâni ntonya bwenêne; nkaba yeki bakenga”».

14 Balya bahinzi erhi bamutumirhakwo amasù, bajà muligânwè, mpu: «Y’oyu ye wâyîme; rhumunige, rhubè rhwe rhuyish’icîyîmira muli byo».

15 Ba nacimuhulusa mulya lukoma, bamuniga. «Kurhi olya nn’olukoma ayish’ibajirira?

16 “Ayish’iyisha, aherêrekeze balya barhindisi b’olukoma, na lulya lukoma lwâge aluhè abandi”». Erhi bayumva ntyo, bamubwîra, mpu: «Okwo kurhabâga la!»

17 Naye anacibamôlera amasù, erhi: «Kwo kuderha kuci okûla kuyandisirwe: *ibuye abûbasi bagayaguzagya**, *lyo lyayishir’ibà kaboko ka nyumpa?*

18 “Ngasi wâhirime kuli eryo ibuye ajonjolekana, naye oyu lyâhonerekwo, lyayish’imuvungunyula”».

19 Aho abajinji b’abadâhwa n’abashamuka b’ihano balonza oku bamugwârha†, ci bayôboha olubaga. Bâli bayumvîrhe oku ogo mugani bo aguderhîre.

Okuvurhira Sezari (Mat 22, 15-22; Mrk 12, 13-17)

* **20:17 20, 17** Lul 117 (118), 22. † **20:19 20, 19** Ahâla, Abayahudi bo abo bahinzi babî, bayumvîrhe oku omugani gubayêrekîre. Nabo abahinzi bayish’ihâbwa olukoma ahâli h’Abayahudi, bo bapagani b’igulu lyoshi bahamagirwe okujà omu Ekleziya n’okubà bâna ba Nnâmahanga.

²⁰ Bamushimbulula, bàrhuma ebyumverhezi. Ebyo byumverhezi byaboneka nka bantu nkana, lyo birhega Yezu omu nderho binamuhâne emwa abakulu b'ecihugo n'emwa omurhegesi.

²¹ Banacimudôsa, mpu: «Ewe Mwigîriza, rhuyishi oku oderha onayigîriza eby'okunali, orhanalola cikono ca muntu, ci enjira ya Nyamuzinda onayiyigîrize nka oku enali.

²² Ka kukwânîne rhukavurhira Sezari erhi nanga?»

²³ Naye bulya àli amanyire obulyâlya bwâbo, anacibâbwîra, erhi: «Cirhumire mwantega'?

²⁴ Nyêreki olufaranga muvurha. Eyi nshusho eri ya ndi? N'aga mandiko?» Nabo, mpu: «Bya Kaizari»

²⁵ Bamushuza, mpu: «Bya Sezari». Naye, erhi: «Ahoo! Ebya Sezari bigaluliragi Sezari, n'ebya Nyamuzinda mubihè Nyamuzinda».

²⁶ Ntyo barhacibonaga oku bankamuyagiriza omu nderho zâge embere z'abantu; barhangâla n'ishuzo lyâge, baguguma.

Okufûka kw'abafîre

(Mat 22, 23-33; Mrk 12, 18-27)

²⁷ Baguma omu Basaduceyi, bo balya bakaderha mpu ntà bufûke bw'abafîre, bamujaho, bamudôsa, mpu:

²⁸ «Ewe Mwigîriza, Mûsa arhurhegesire mpu irhondo mwene wâbo omuntu akafà, nka ale-sire omukazi arhanasiziri mwâna, mwene wâbo anayinjire olya mukana, ahè mwene wâbo iburha.

²⁹ Lêro haligi balondana nda. Omurhanzi ayanka omukazi, afà buzira mwâna.

³⁰ Owa kabiri ayinjira olya mukazi, afà naye buzira mwâna.

³¹ Owa kasharhu naye amuyinjira. Boshi oku bànali nda kwo n'okwo, bafà buzira kusiga mwâna.

³² Buzinda nyamukazi naye anacifà.

³³ Ewe, aha kufûka kw'abafù, ayish'ibà mukà-ndi muli bo? Bulya ayansirwe na bantu nda».

³⁴ Yezu anacibashuza, erhi: «Abâna b'eri igulu bayanka abakazi n'okuyankwa n'abalume.

³⁵ Ci balya bayish'ikwânana okushangîra obuzîne bwâyisha n'okufûka omu bafù, barhakasheba barhakanashebwa;

³⁶ bulya barhakacifa bundi: kwo banacibêrere nka bamalahika, bâna ba Nyamuzinda, bo bâna bw'obufûke,

³⁷ N'oku abafù bâfûke, Mûsa naye akumanyisize, halya aganîre olw'Ishaka, erhi aderha oku Nyakasane ye Nyamuzinda w'Abrahamu, ye na Nyamuzinda w'Izaki na Nyamuzinda wa Yakôbo‡.

³⁸ Arhali Nyamuzinda wa bafù, ci wa bazîne; bulya ye boshi balamira».

³⁹ Obwo baguma omu bashamuka b'ihano bashuza, bamubwîra, mpu: «Mushâna Mwigîriza, wadesire bwinjà!»

⁴⁰ Bulya barhàcihalizagya mpu bamudôsa akantu.

*Kristu mugala wa Daudi na Nnawâbo
(Mat 22, 41-45; Mrk 12, 35-37)*

‡ 20:37 20, 37 Lub 3, 1-6: Ishaka lyagulumira.

⁴¹ Anacibabwîra, erhi: «Cirhuma baderha mpu Kristu ali mwene-Daudi?

⁴² N'obwo Daudi yênene adesire omu citabu c'Ennanga, erhi: *Nyakasane abwîzire Nnâhamwîrhu, erhi: Tamala ekulyo kwâni,*

⁴³ *kuhika abashombanyi bâwe mbayandaze burhaba aha magulu gâwe.*

⁴⁴ “Akabâ Daudi amudesire mpu ye Nnawâbo, kurhi ankacibaga mugala?”»

Obulyâlya bw'abashamuka b'ihano

(Mat 23, 6-7; Mrk 12, 38-40)

⁴⁵ Abantu boshi erhi babâ badwîrhe bamurhegêra, anacibwîra abaganda bâge, erhi:

⁴⁶ «Mucîlange oku bashamuka b'ihano, abasîma okulambagira bayambîrhe ebishûli birîrî n'okulamusiwa oku mmâna n'okubwârhalo oku ntebe z'embere omu masinagogi n'ebibwârhalo birhanzi oku cîbo:

⁴⁷ abànyomanya ebirugu by'abakana banaderha amasala malîmalî g'oburhebanyi. Bâbone olubanja lukali kulusha!»

21

Entûlo y'omukana

(Mat 12, 41-44)

¹ Erhi alambûla amasû, abona abahirhi badwîrhe baheba entûlo zâbo omu mucîmba gw'ecibîkiro,

² Abona na mukana muguma wa buligo ahebamwo nkonola ibiri za bujuma.

³ Anaciderha erhi: «Mmubwîre okuli, oyu mukana mukenyi ahânyire kulusha boshi.

⁴ Bulya abà boshi bahânyire entûlo oku bisigala omu bunguke bw'ebirugu byâbo, ci yêhe omu bukenyi bwâge ahânyire ebyankamubîsire byoshi anali agwêrhe».

*Enyigîrizo z'okuyûrha kw'igulu - Enshokolezi
(Mat 24, 1-3; Mrk 13, 1-4)*

⁵ Erhi baguma babà badwîrhe baderha mpu aka-Nyamuzinda kayûbasirwe n'amabuye min-jinjâ kanabambirwe n'ebindi by'entûlo bya ngulo ndârhi, ababwîra, erhi:

⁶ «Ebyo byoshi mudwîrhe mwasinza, ensiku zâciyisha, harhakasigala ibuye oku lindi lirhashâbirwi»,

⁷ Bamudôsa, mpu: «Yâgirwa Mwigîriza, mangaci okwo kwâbè na cimanyîso cici camanyîse oku ebyo biri hôfi?»

*Ebimanyîso birhanzi n'omurhondêro
gw'amalibuko
(Mat 24, 4-14; Mat 10, 17-22; Mrk 13, 5-15)*

⁸ Naye, erhi: «Mumanye murhârhebwa, bulya banji banayishe oku izîno lyâni, bâderhe, mpu: “Nie (Kristu)”, “mpu na amango gahisire!” “Mumanye murhabakulikiraga”.

⁹ “Amango mwayumve baderha ebîrha n'obugoma, murhayôbohaga; bulya kukwânîne ebyo birhang'iyisha, ci obuzinda erhi burhac'ibà”»

¹⁰ Okubundi ababwîra, erhi: «Ishanja lyârêre erindi ishanja, n'obwâmi obundi bwâmi.

¹¹ “Hâbè omusisi munene gw'idaho, n'ecizombo n'ecâhirà byâbè hanji; hayish'ibà

n'eby'okuyôbohya, n'emalunga yârhenge ebimanyîso binene”.

12 “Ci embere y’okwo kwoshi, barhang’immugwârha, bammulibuze, bammuhâne omu masinagogi n’omu mpamikwa, banammuheke embêre z’abâmi n’abarhegesi izîno lyâni lirhumire”.

13 “N’okwo kwayish’ibà buhamîrizi bwinyu”.

14 “Mumanye bwinjà oku kurhakhwânîni munlonze emurhima ebi mwayish’iderha”:

15 “bulya niene nâmmuhe akanwa n’obumanye abashombanyi binyu barhankahash’ilahira erhi okuhima”.

16 “Mwâhânwe ciru n’ababusi binyu, na bene winyu, na baci binyu n’abîra binyu; bayish’iyîrha banji muli mwe”;

17 “mwânashombwe na boshi izîno lyâni lirhuma”.

18 “Ci kwônene ntà luviri luguma lw’oku irhwe linyu lwâhere”.

19 “Bulêmbêzi bwinyu mwâcizemwo obuzîne bwinyu!”»

Amalibuko ga Yeruzalemu

(Mat 24, 15-20; Mrk 13, 14-18)

20 «Ci amango mukabona Yeruzalemu azungulusirwe n’engabo, munanye oku okushâbwa kwâge kukola kuli hôfi.

21 “Obwo abâli e Yudeya bâyakire oku ntondo; nabo abâli omu lugo bâhuluke; n’abâli omu mahirinji barhaderhaga mpu bacishubira omu lugo”.

22 “Bulya ezo nsiku zâbe nsiku za buhane, lyo ngasi kwoshi kwayandikagwa kyunjula.”

²³ “Abakazi bâbè bali nda erhi abâbe badwîrhe bayonsa ezo nsiku, bâsômerwa!”»

*Amalibuko gâlerhwe n’abapagani n’obujà
(Mat 24, 21; Mrk 13, 19)*

Bulya hâbè malibuko manji omu cihugo n’obukunizi kuli eri ishanja.

²⁴ Bayish’igera oku bwôji gw’engôrho, bayish’ihêkwa bujâ omu mashanja gwoshi, na Yeruzalemu ayish’ilabarhwa n’abapagani, kuhika amango g’abapagani gahike*.

Okugeramwo omusisi kw’igulu n’okuyisha kwa Mwene-omuntu (Mat 24. 29-30; Mrk 13. 24-26)

²⁵ «Hayish’ibà ebimanyîso omu izûba n’omu mwêzi n’omu nyenyêzi; n’omu igulu amashanja gayish’ibà burhè ganayish’irhanya bayumva enyanja ekungula.

²⁶ Abantu bafè n’obwôba omu kulinda ebyayish’ibà omu igulu; bulya eby’oku nkuba byâgeremwo omusisi.

²⁷ Go mango babone Mwene-omuntu ayish’alembêra omu citù n’obuhashe n’irenge linji.

²⁸ Amango okwo kwârhone ère okubà, mui-namule amalanga, mugalamire enyanya, kulya kubà obuyôkoke bwinyu buli hôfi».

*Amango Mwene-omuntu ayisha
(Mat 24, 32-35; Mrk 13, 28-31)*

* **21:24 21, 24** Amango g’abapagani, go mango abapagani babà bishogwa ahâli h’Abayahudi, n’ago mango gayunjula olusiku Abayahudi baje omu Ekleziya ya Mwâmi Yezu. Lolà Rom 11, 11-32.

²⁹ Anacibabwîra olwiganyo, erhi: «Mulole olwinganyo oku mulehe n'oku yindi mirhi yoshi.

³⁰ Ekarhondêra okuyâna, mwânamanya oku ecanda ciyiruka.

³¹ Ninyu kwo na kuguma: amango mwabona okwo kubà, munamanye oku Obwâmi bwa Nyamuzinda buli hôfi.

³² Mmubwîre okuli, eri iburha lirhagere n'okwo kurhabà kwoshi.

³³ Irunga n'igulu byâgere, ci ebinwa byâni birhakagera.»

Okubà masù

³⁴ «Mumanye emirhima erhazidoheragwa n'amasîma g'omubiri, endalwè n'okucirhanya oku by'en'igulu, ly'olwo lusiku lurhammuyishira cifu dukwè.

³⁵ Bulya abantu boshi b'igulu lyoshi kwo lwayish'ibayishira nka murhego.

³⁶ Kuziga mubè masù, munashenge ngasi mango, lyo mukwânana okuyish'ifuma ebyo byâyishe byoshi n'okuyish'iyimanga embere za Mwene-omuntu buzira bwôba».

Ensiku nzinda za Yezu en'igulu

(Mat 21, 17; Mrk 11, 11.19; Ywn 8, 2)

³⁷ Mûshi, akâg'iyigîriza omu ka-Nyamuzinda; ci erhi kwabaga bijingo, akagend'iyiza obudufu bwoshi oku ntondo ederhwa ntondo y'Emizêti.

³⁸ N'erhi kwabaga sêzi mucêracêra, olubaga lwoshi lwakamushimba omu ka-Nyamuzinda mpu bayumve enyigîrizo zâge.

VI. Amababale n'okufà kwa Yezu

22

Abashombanyi ba Yezu balagânana okumuyîrha. Yûda alenganya Nnawâbo

(Mat 26, 1-5; 26, 14-16; Mrk 14, 1-2; 14, 10-11; Ywn 11, 47-53; 13, 2.27)

¹ Olusiku lukulu lw'emigati erhalimwo lwango, luderhwa Basâka, lwâbà hôfi.

² Abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano bakâg'ilonza oku bankayirhamwo Yezu, bulya bakâg'iyôboha olubaga.

³ Lêro Shetani ajamwo Yûda, oderhwa w'e Keriyoti, muguma wa muli balya ikumi na babiri.

⁴ Akanya, aj'idôsa abajinji b'abadâhwa n'abakulu b'abalanzi b'aka-Nyamuzinda kuerhi ayish'ibahâye.

⁵ Nabo basîma bwenêne, bamulaganya oku-muhà enfaranga

⁶ Ayêmêra, anakalonza oku amuhâna mahugwe olubaga lurhamanyiri.

Amarheganyo ga Basâka

(Mat 26, 17-19; Mrk 14, 12-16)

⁷ Olusiku lw'emigati erhalimwo lwango lwahika, go mango gâli garhegesirwe okubâgira Basâka

⁸ Arhuma Petro bo na Yowane, erhi: «Gendi, muj'irhurheganyiza Basâka, rhumulye».

⁹ Nabo, mpu: «Ngahi olonzize rhuj'imurheganyiza?»

¹⁰ Ababwîra, erhi: «Hano mujà omu lugo, mwashimânamwo omuntu abarhwîre akabindi k'amîshi. Mumukulikire omu nyumpa ankanajâmwo.

11 “Mubwîre nn'enyumpa, mpu”: “Omwigîriza mpu”: “Ngahi eri enyumpa nâlîramwo Basâka haguma n'abaganda bâni?”

12 “Naye obwo amuyêreka enyumpa y'enyanya ngali enabambirwe; mwo mwarheganyiza”».

13 Balîkûla, bashimâna kulya anababwîraga; barheganya Basâka.

Balya Basâka

(Mat 26, 29; Mrk 14, 25)

14 Erhi amango gahika, ajà oku cîbo bo n'Entumwa zâge.

15 Anacibabwîra, erhi: «Nal'ingwêrhwe n'omwîfinjo munji gw'okulya oyu Basâka* haguma ninyu ntac'ibabalà.

16 Bulya, mmubwîre, ntakac'imulya kuhika ayunjule omu Bwâmi bwa Nyamuzinda».

17 Okubundi ayanka akabehe, avuga omunkwa, erhi: «Yanki, mugabâne mwene na nnene;

18 bulya, mmubwîre, ntakacishub'inywa kuli eyi mburho y'omuzâbîbu kuhika Obwâmi bwa Nyamuzinda buyishe».

Yezu ajira Obukaristiya

(Mat 26, 26-28; Mrk 14, 22-24; 1 Kor 11, 23-25)

19 Anaciyanka omugati, avuga omunkwa, ogubega, abahà, erhi: «Eci ciri mubiri gwâni gwahânwa mwe murhumire. Mukâjira ntyo kubè kukankengera».

20 Nako akabehe kwo n'okwo, erhi bayûs'irya, erhi: «Aka kabehe co ciragâne cihyâhya omu mukò gwâni gwabulagwa mwe murhumire».

* 22:15 22, 15 Basâka

Yezu aderha oku Yûda amulenganya (Mat 26. 20-25; Mrk 14, 17-21)

²¹ «Ci okuboko kw'owandenganya kw'oku haguma nâni oku cîbo.

²² Nêci. Mwene-omuntu acikolera nka oku ayândikîrwe; ci kwônene buhanya bwâge; omuntu Mwene-omuntu anâhânwe naye!»

²³ Nabo bajânamwo bône na nnene mpu ndi muli bo wankajira ntyo.

Ndi mukulu omu bâbo

(Luk 9, 46; Mat 20, 25-27; Mrk 10, 42-44)

²⁴ Akadali kabazûkamwo mpu ndi mukulu muli bo.

²⁵ Anacibabwîra, erhi: «Abâmi b'amashanja bagarhegeka, nabo abagwêrhe obuhashe kuli bo balonza okuderhwa mpu "Muhanyi w'ebintu".

²⁶ "Kwônene mwêhe arhali ntyo; ci oli mukulu muli mwe, abè nka ye murhò, n'omurhegesi abè nka ye murhumisi".

²⁷ "Bulya, ndi mukulu kulusha? K'otamîre oku cîbo nîsi erhi olya odwîrhe akolera abâlya? K'arhali otamîre oku cîbo?" "Nie ono ndi ekarhî kinyu nk'odwîrhe akolera abâbo!"»

Oluhembo lw'Entumwa

(Mat 19, 28)

²⁸ «Ninyu mwe mwabêzire haguma nâni omu malibuko gâni,

²⁹ "mmubîkîre Obwâmi nka kulya Larha abumbîkîre":

³⁰ "Iyo mulya munanywere oku cîbo câni omu Bwâmi† bwâni. Mwâbwâr hale oku ntebe

† 22:30 22, 30 Entumwa zâshangîre Obwâmi bwa Yezu.

z'obwâmi, mutwe olubanja lw'e milala ikumi n'ibiri y'Israheli."»

Yezu alêba oku Petro amuhakana (Mat 26. 31-35; Mrk 14, 27-31; Ywn 13, 36-38)

³¹ «Simoni, Simoni, alà oku Shetani alonzize okummushengeshera nka mahemba;

³² ci nakulagîre, obuyêmêre bwâwe burhahimagwa. Nâwe hano ogaluka, orhwalihye[‡] bene winyu».

³³ Amubwîra, erhi: «Yâgirwa, ncirheganyize okugenda haguma nâwe omu ngoyi n'ebwa kufâ».

³⁴ Amushuza, erhi: «Ka nkubwîre Petro, oluhazi lurhâbikè orhampakana kasharhu ene mpu orhanyîshi».

Amango g'entambala

³⁵ Anacibabwîra, erhi: «K'erhi mmurhuma buzira mvumba na buzira nshoho na buzira nkwêrho, hali akantu mwabuzire?»

³⁶ Nabo, mpu: «Ntâko». Ababwîra, erhi: «Lêro ngasi ogwêrhe emvumba ayirhôle, n'enshoho kwo na kwo; n'orhayigwêrhi, aguze ecishûli câge, agule engôrhoŖ.

³⁷ Bulya, mmubwîre, kukwânîne aka kanwa k'Amandiko kayunjule kuli nie: Aganjirwe omu bagoma. Nêci, ebinyêrekîre byaling'iyunjula».

³⁸ Bamubwîra, mpu: «Waliha, hano hali ngôrho ibiri». Naye, erhi: «Zirhali nyi ezo!»

[‡] 22:32 22, 32 Petro ye Mukulu w'Ekleziya yoshi, ye langa obuyêmêre, ye warhwalihya abâbo. § 22:36 22, 36 Entumwa zâshombwe n'abantu boshi: kukwânîne zicilwîre. 22:37 22, 37 Iz 53, 12; Luk 23, 32.

*Yezu oku ntondo y'Emizêti**(Mat 26, 36-46; Mrk 14, 32-42)*

³⁹ Ahuluka, anacilikûlira oku ntondo y'Emizêti nk'oku anayôrheraga n'abaganda bâge bamukulikira.

⁴⁰ Erhi ahika, ababwîra, erhi: «Mushenge mulek'ihimwa n'amashumi».

⁴¹ Okubundi anaciciyêgûla ikano lyanka-bandwa ironko; afukama, ashenga, erhi:

⁴² «Mâshi Larha, okalonza onyegûlekwo aka kabehe*! Kwône arhali oku nalonza, ci oku walonza we kwo kubage!»

⁴³ Malahika arhenga empingu, amubonekera, anamuzibuhya.

⁴⁴ Omu kugogomerwa n'oburhè, ashenga, alushîsa, n'entubano yâge yâbà nka ntonyi za mukò zâkâg'irhogera oku idaho.

⁴⁵ Erhi ayûs'ishenga, ajâ emunda abaganda bâge bâli, abashimâna bali îrò erhi burhè burhuma.

⁴⁶ Ababwîra, erhi: «Kurhi mwahunzirage? Zûki, mushenge, mulek'ishumikwa».

*Yezu agwârhwâ**(Mat 26, 47-56; Mrk 14, 43-50; Ywn 18, 3-11)*

⁴⁷ Oku acidwîrhe aderha, engabo yayisha. Olya oderhwa Yûda, muguma wa muli balya ikumi na babiri, erhi abashokolîre. Anaciyêgera Yezu, amunûnugurha.

⁴⁸ Yezu amubwîra, erhi: «Yûda we, ka kunûnugurha walenganyamwo Mwene-omuntu!»

⁴⁹ Erhi babona okukola kwabâ, abâli na Yezu bamubwîra, mpu: «Yâgirwa, ka rhulike engôrho?»

* 22:42 22, 42 Akabehe, go mababale.

⁵⁰ Muguma muli bo anaciyirîkira mwambali w'omudâhwa mukulu, amushishimbula okurhwiri kulyo.

⁵¹ Yezu aderha, erhi: «Mulekerage aho». Amuhuma oku kurhwiri, amufumya.

⁵² Okubundi Yezu anacibwîra balya bâli bamuyishîre, bo bajinji b'abadâhwa, n'abakulu b'abalanzi b'aka-Nyamuzinda, n'abagula, erhi: «Ka ndigi cishungu obu munshimbire n'engôrho n'amahiri?

⁵³ Nobwo ngasi lusiku nali haguma ninyu omu ka-Nyamuzinda, murhanampumagakwo. Ci gakola mango ginyu gano n'obwâmi bw'omwizimya[†]».

Petro ahakana Nnawâbo

(Mat 26, 69-75; Mrk 14, 66-72; Ywn 18, 15-18.25-27)

⁵⁴ Erhi bayûs'imugwârha, bamugendana, bamuhêka omu mw'omudâhwa mukulu. Naye Petro amuguma omu cirali.

⁵⁵ Banacitwâna omuliro omu côgo, bagugorha; Petro naye atamala ekarhî kâbo.

⁵⁶ Mujà-nyere muguma erhi amubona atamîre anadwîrhe akalûka, amunêka, anaciderha, erhi: «Oyu naye boshi bâli!»

⁵⁷ Anacihakana, erhi: «Mâshi we- mukazi, ntamwishi».

⁵⁸ Erhi kugera hisanzi hitya, owundi amubona, amubwîra, erhi: «Nâwe oli wa muli bo!» Ci Petro ashuza, erhi: «Mâshi yâga, ntali wa muli bo».

[†] 22:53 22, 53 Obwâmi bw'omwizimya: bwo bwâmi bwa Shetani.

⁵⁹ Erhi hagera nka nsâ nguma, owundi ahamîriza, erhi: «Nêci kwo binali, oyu naye bo naye bâli; bulya naye ali Mugalileya!»

⁶⁰ Naye Petro, erhi: «Mâshi yâga, ntishi okwo odesire». Ho na halya, oku arhaci yûs'iderha, oluhazi lwabika.

⁶¹ Obwo Nyakasane akabagana, alikira Petro kwo amasû. Naye Petro akengêra ecinwa Nyakasane àmubwîraga, erhi: «Ene, embere oluhazi lubike, wampakana kasharhu».

⁶² Anacihuluka, aj'arhonga omulenge.

Yezu àjâcirwa

(Mat 26, 67-68; Mrk 14, 65)

⁶³ Nabo abantu bâli balanzire Yezu bamushekerera banamujira buligo.

⁶⁴ Bamurhuba obusû, banakamudôsa, mpu: «Lêba ndi okushûsire!»

⁶⁵ Bamuyôlera bijâci binji.

Yezu embere z'abagula bw'olubaga

(Mat 26, 57-66; 27, 1; Mrk 14, 53-64; 15, 1; Ywn 18, 12-14.19-24)

⁶⁶ Erhi buca, abagula b'olubaga, bo bajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano, bashûbûzanya. Banacimuhêka ekagombe, mpu:

⁶⁷ «Akabà we Kristu, orhubwîre». Anacibashuza, erhi; «Ciru nankammubwîra, murhanyêmêre,

⁶⁸ na nkammudôsa, murhanshuze.

⁶⁹ Ci kurhenga buno Mwene-omuntu abwârhalala oku ntebe yâge ekulyo kw'obuhashe bwa Nya-muzinda!»

⁷⁰ Boshi, mpu: «Ewe, k'oligi Mwene-Nyamuzinda!» Abashuza, erhi: «Murhahabiri: ndi ye!»

⁷¹ Nabo, mpu: «Bici rhwacilongeza abahamîrizi? Ka rhwenene rhurhacîyumvîze oku aderha!»

23

¹ Boshi oku banali, bayimuka, bamuhêka emwa Bilato.

Yezu embere za Bilato

(Mat 27, 11-14; Mrk 5, 2-5; Ywn 18, 29-38)

² Barhondêra okumulega, mpu: «Rhwashimanyire oyu muntu adwîrhe agomêsa olubaga anahanza mpu irhondo barhacivurhiraga Sezari, n'okucîderha mpu ye Kristu Mwâmi».

³ Bilato anacimudôsa, erhi: «Ka we mwâmi w'Abayahudi?» - Naye ashuza, erhi: «Nêci: wakudesire».

⁴ Bilato anacibwîra abajinji b'abadâhwa n'olubaga, erhi: «Ntabwîni cibî cici oyu muntu ajizire».

⁵ Bôhe basimika, mpu: «Agomêsize olubaga omu kuyigîriza omu cihugo coshi c'e Buyahudi, kurhenga e Galileya emunda arhondêreraga kuhik'eno».

⁶ Obwo Bilato erhi ayumva akwo kanwa, adôsa mpu k'oyo muntu ali Mugalileya.

⁷ Erhi amanya bwinjâ oku ali muntu w'oburhegesi bwa Herodi, amurhuma emwa Herodi. Obwo erhi naye ali e Yeruzalemu mw'ezo nsiku.

Yezu embere za Herodi

⁸ Herodi erhi abona Yezu asîma bwenêne; bulya kurhenga mîra erhi acîfinja okumubona, kulya akâg'iyumva emyanzi yâge, erhi analangalîre okulola oku ajira ecisômerîne.

⁹ Amudôkereza bwenêne, ci yêhe arhamuyalulaga.

¹⁰ Obwo erhi abajinji b'abadâhwa n'abashamuka b'ihano ho bali; barhâhusagya okumushobeka.

¹¹ Okubundi Herodi n'omurhwe gwâge bamugayaguza n'okumushekera. Amuyambîsa ecishûli cêru*, ashub'imugalula emwa Bilato.

¹² Kurhenga olwo lusiku lonêne, Herodi na Bilato bakoma obwîra, n'obwo burhanzi barhabo-nanagakwo.

Yezu ashub'ihêkwa emwa Bilato

(Mat 27, 15-26; Mrk 15, 6-15; Ywn 18, 38—19,

16)

¹³ Bilato anacihamagala abajinji b'abadâhwa n'abarhambo n'olubaga, abâbwîra, erhi:

¹⁴ «Mwandwîrhîre oyu muntu mpu agomêsize olubaga; nâni ene mmudôsa embere zinyu, ntamubwînekwo izâbyo lici muli birya byoshi mwamushobekaga.

¹⁵ Ciru na Herodi, bulya arhugalulireye, kuziga ntâco oyu muntu ajizire cikwânîne ayîrhwe.

¹⁶ Nkolaga namuhana nnamulike».

¹⁷ [Lyàli irhegeko okubashwêkulira muntu muguma oku lusiku].

* **23:11 23, 11** cishûli cêru: Mwambalo gwa baluzi, mpu lyo acinaguza Yezu.

18 Ci olubaga lwoshi lwanaciyâma, mpu: «Oyu afè, orhushwêkulire Baraba!»

19 Oyo Baraba àli muntu washwêkeragwa obugoma bwabaga omu cishagala haguma n'obushungu bw'okuniga.

20 Omu kulonza okulîka Yezu, Bilato ashub'ibadôsa.

21 Bôhe bayâma, mpu: «Omubambe! Omubambe oku musalaba!»

22 Ashub'ibabwîra obwa kasharhu, erhi: «Ewe, kubî kuci ajizire? Ntâco cikwânîne okufâ namubwînekwo. Kuziga nkola namuhana ngal'imulîka».

23 Ci bôhe bayâma, balushîsa, balonza mpu abambwe oku musalaba, n'okuyâma kwâbo kwajâ kwayûshûka.

24 Bilato obwo atwa mpu bibè nk'oku balonzize.

25 Anacishwêkûla olya wali oshwêkîrwe obugoma n'obunizi, bulya ye balonzagya; naye Yezu, abahâye mpu bamujire nk'oku basîmire.

Enjira y'omusalaba

(Mat 27, 45-50; Mrk 15, 33-37; Ywn 19, 25-30)

26 Erhi bakola bamudwîrhe, bagwârha Simoni, muntu w'e Kirena, erhi afuluka; bamusêza mpu abarhule omusalaba bo na Yezu.

27 Ngabo nyinji y'abantu yamukulikira, n'abakazi bajaga bamulakira banabanda endûlù.

28 Yezu anacibahindamukira, ababwîra, erhi: «Mwe bakazi b'e Yeruzalemu, murhandakiraga, ci mucîlakire mwenene mulakire n'abâna binyu!

29 “Bulya ensiku zâciyisha, go mango bâderhe, mpu”: “Iragi ly'engumba n'enda zirhaburha n'amabêre garhonsagya!”

³⁰ “Go mango bârhondêre *okubwîra entondo, mpu: Murhufûnike!*”

³¹ “Bulyâla bakajira ntya oku murhi mubishi†, kurhi byayish'ibà oku murhi mûmu?”»

³² Bahêkwa haguma naye bandi bantu babiri babî mpu baj'inigwa.

Yezu abambwa oku musalaba

(Mat 27, 35-38; Mrk 15, 24-28; Ywn 19, 17-24)

³³ Erhi bahika ahantu haderhwa Kalvariyo‡, bamubamba oku musalaba haguma na balya banyankola-maligo, muguma ekulyo, owundi ekumoshô.

³⁴ Yezu anaciderha, erhi: «Larha, obafe bwonjo, bulya barhamanyiri eci badwîrhe bajira». Bagabâna emyambalo yâge, bayiyesha cigole.

Yezu agayaguzibwa anajâcirwa oku musalaba

(Mat 27, 39-43; Mrk 15, 29-32)

³⁵ Olubaga lwayimanga, lwakalolêreza. Ci abarhambo bôhe bakamushekera, mpu: «Acizize abandî, lêro naye acîfumagye yênene akabà ye Kristu, Mwîshogwa wa Nnâmahanga!»

³⁶ Abasirika nabo bamushekera: bamuyegêra, bamuhêreza enkalishi, mpu:

³⁷ «Akabà we mwâmi w'Abayahudi, cîcizagye wênene!»

³⁸ Aha irhwe Iyâge hàli bayandisirwe ezi nderho, mpu: «Oyu ye Mwâmi w'Abayahudi».

† 23:31 23, 31 Erhi Yezu ajirirwa ntyo, ye mwêru-kweru (omurhi mubishi gurhagulumira), rhwe babî kurhi rhwayish'ijirirwa (omurhi mûmu, gukajakwo omuliro, kugulumira gugulumira).

‡ 23:33 23, 33 Kalvario, erhi Golgota: Ho hantu h'empanga.

Ecishambo cicîyazize cacunguka

³⁹ Muguma muli birya bishambo byâli bibam-birwe oku musalaba amujâcira, erhi: «Kali we Kristu? Cîlikûzagye, onarhulikûze nîrhu!»

⁴⁰ Ci owâbo amukankamira, erhi: «Ciru nâwe orhayôbohiri Nnâmahanga, n'obwo oli omu mal-ibuko maguma mwe naye!

⁴¹ Rhwêhe rhugakwânîne, bijiro bîrhu rhwa-lyûla; ci yêhe ntâ cibî ciguma âjizire».

⁴² Anacibwîra Yezu, erhi: «Yâgirwa, onkengêre hano ohika omu bwâmi bwâwe».

⁴³ Yezu anacimushuza, erhi: «Okuli, nkubwîre, ene lyonene wâbâ haguma nâni omu Paradizo».

Yezu afâ oku musalaba

(Mat 27, 45-50; Mrk 15, 33-37; Ywn 19, 25-30)

⁴⁴ Obwo zâli nka nsâ ndarhu, izûba lyâzima; n'omwizimya gwabwîka igulu lyoshi kuhika amafuluko[§].

⁴⁵ Omwenda gwâli mumanike aha karhî k'aka-Nyamuzinda gwasharhuka mpande ibiri.

⁴⁶ Okubundi Yezu anaciyâma n'izû linene, erhi: «*Larha, mpizire omûka gwâni omu maboko gâwe**». N'erhi ayûs'iderha ntyo, arhengamwo omûka.

Erhi Yezu ayûs'ifâ

(Mat 27, 51-56; Mrk 15, 38-41; Ywn 19, 31-37)

⁴⁷ Omukulu w'abasirika erhi abona okwo, akuza Nyamuzinda, erhi: «Nêci, kwo binali, oyumuntu ali mwimâna!»

§ 23:44 23, 44 Omu nsâ mwenda, go mafuluko e Bushi bulya ohinga e Bushi arhayaka midi co cirhuma afuluka ako kasanzi.

* 23:46 23, 46 Lul 30, 6.

⁴⁸ Nazo engabo z'abantu zoshi zàl'idesire mpu zilole, erhi zibona oku byamâbà, zashubira eka erhi zanajà zacishûrha ecifuba.

⁴⁹ Abîra bâge boshi n'abakazi bamukulikiraga kurhenga e Galileya, bayimanga kuli, bakalâba.

Yezu abishwa

(Mat 27, 57-61; Mrk 15, 42-47; Ywn 19, 38-42)

⁵⁰ Hanaciyisha muntu muguma, ye Yozefu. Ali w'omu ihano, muntu nkana na mushinganyanya.

⁵¹ Yêhe arhàli ayêmîre igulu n'ebijiro byâbo. Ali w'e Arimatiya, cishagala c'omu Buyahudi, akâg'ilinda Obwâmi bwa Nyamuzinda.

⁵² Anacijà emwa Bilato mpu amuhûne omubiri gwa Yezu.

⁵³ Erhi abà amâgumanula, àguboha omu mwenda ànagubisha omu nshinda yali mpumbe omu lwâla. Eyo nshinda erhàli esag'ibishwamwo muntu.

⁵⁴ Lwàli lusiku lwa Marheganyo†, n'olwa-Sabato erhi lukola luli oburhondêra.

⁵⁵ Nabo balya bakazi barhengaga e Galileya haguma naye, erhi bakulikira Yozefu, balola enshinda n'oku omubiri gwâge gubishirwe.

⁵⁶ Okubundi banacigaluka, barheganya obukù n'omugavu. N'erhi lubà lwa-Sabato, bashîba nka oku birhegesirwe.

VII. Okufûka kwa Yezu n'okurheremera kwâge omu mpingu

† 23:54 23, 54 Marheganyo, go na malâliro ga Basâka.

24

Abakazi babonekerwa na bamalahika

(Mat 28, 1-8; Mrk 16, 1-8; Ywn 20, 1-2)

¹ Olusiku lurhanzi lw'omugobe mucêracêra, bajà ebwa cûsho, erhi badwîrhe gulya mugavu bâli barheganyize.

² Bashimâna ibuye lihirisirwe lirhanaciri oku nshinda.

³ Ci erhi bajà omu cûsho, barhashimânagamwo omubiri gwa Nyakasane Yezu.

⁴ Erhi babà badwîrhe barhanya emurhima kuli okwo, babonekerwa na bantu babiri bayambîrhe emyambalo myêru ikungè.

⁵ Banaciyôboha banayûnika obusù oku idaho. (Balya bantu babiri) bababwîra, mpu: «Ewe, ci mwalongeza ozîne omu bafù?»

⁶ «Kali arhaciri hano; afûsire. Mukengêre oku ammubwîraga amango aciri e Galileya, mpu»:

⁷ «Kukwânîne Mwene-omuntu ahânwe omu maboko g'abanya-byâha, abambwe oku musalaba, n'olwa kasharhu afûke».

⁸ Banacikengêra enderho zâge.

Entumwa zalahira okuyêmêra

(Mat 28, 10-17; Mrk 16, 10-11.14; Ywn 20, 18.25.29)

⁹ Erhi barhenga ebwa cûsho, baganîrira balya ikumi na muguma n'abandi boshi ebyo byoshi.

¹⁰ (Abo bakazi) bâli Mariya Magadalena, na Yowana, na Mariya, nnina wa Yakôbo. N'abandi bakazi bali haguma nabo, nabo bakubwîra entumwa.

¹¹ Ci ebyo binwa babilola nka by'isirhe, barhanabiyêmêraga.

*Petro ebwa cûsho**(Ywn 20, 3-10)*

¹² Kwônene Petro alîkûla, akanyîriza ebwa cûsho. Ci erhi ayinama mpu ahengûze, arhabonaga erhali myenda* yônene. Ashub'icîgalukira, aj'azanwa n'ebyo byabîre.

*Yezu abonekera baganda babiri omu njira y'Emausi**(Mat 16, 12-13)*

¹³ Olwo lusiku lwônênè, babiri muli bo bajaga omu lugo lwa lugendo lwa stadi makumi gali ndarhu† kurhenga e Yeruzalemu. Olwo lugo izîno lyâlwo lwo Emausi.

¹⁴ Bakâg'ishambâla emyanzi ya kulya kwoshi kwabîre.

¹⁵ Lêro erhi babà badwîrhe basbambâla n'okudalika, Yezu yenênè abayegera, bagenzikanwa.

¹⁶ Cikwône amasù gâbo garhabashigimubona.

¹⁷ Anacibabwîra, erhi: «Myanzi mîci eyi mway-isha mwaganîra bugenda-njira munali burhè?»

¹⁸ Muguma muli bo, ye Kleofasi, amushuza, erhi: «Lêro wamâbà wêne omu banya-Yeruzalemu w'okurhamanya ebizind'ibà mw'ezi nsiku!»

¹⁹ Naye, erhi: «Bici ebyo?» Nabo bamushuza, mpu: «Ebiyêrekîre Yezu w'e Nazareti. Ali mulêbi munya-buhashe omu bijiro n'omu nderho embere za Nyamuzinda n'ez'abantu boshi,

* **24:12 24, 12** Emyenda n'ebitambara byâli bibohire omubiri gwa Yezu. † **24:13 24, 13** Stadi makumi gali ndarhu: Lwâlî lugendo lwa bilometri nka ikumi na bibiri, zo nsâ ibiri.

20 n'oku abajinji b'abadâhwa n'abakulu bîrhu bamuhânaga mpu atwîrwe okufà, banamubamba oku musalaba.

21 Rhwàli rhumanyire nti ye wayôkola Israheli; n'ene lwo lusiku lwa kasharhu kurhenga bibîre ntyo!

22 Ciru bakazi baguma b'emwîrhu barhufudu-size. Ene sêzi mucêracêra bâli ebwa cûsho;

23 n'ene babula omubiri gwâge, bayish'iderha mpu babonekîrwe na bamalahika, bababwîra mpu ali mugumagumâ.

24 Baguma muli rhwe bajîre ebwa cûsho, bashimâna okwo balya bakazi baderhaga kwo n'okwo; ci yênene barhamubwîne!»

25 Obwo anacibabwîra, erhi: «Abà bahwinjà n'ab'emirhima mizibu oku kuyêmêra ebyaderhagwa n'Abalêbi!

26 Ewe! ka kurhàli kukwânîne Kristu ababale ntyo lyo ajà omu irenge lyâge?»

27 Arhondêrera kuli Mûsa n'Abalêbi boshi, abahugûla ngasi byoshi byàli bimuyêrekîre omu Mândiko.

28 Erhi bayegera lulya lugo bàjagamwo, ajira nka owajà kuli kulusha.

29 Banamusêza, mpu: «Bera haguma nîrhu, bulya bikola bijingo bwamânayira». Anacijà omu lugo mpu abêre haguma nabo.

30 Erhi abà akola ali oku cîbo haguma nabo, anaciyanka omugati, avuga omunkwa, agugisha, n'erhi abà amagubega, abagabira.

31 Amasù gâbo gazibûka, bamumanyirira; ci yêhe anacihirigirha omu masù gâbo.

32 Banacijânamwo, mpu: «Ewa! k'emirhima

yîrhu erhakag'iyâka ene akarhuganîza omu njira n'okurhuhugûlira Amandiko?»

³³ Ho na halya bagandûla, bashubira e Yeruzalemu, bashimâna balya bânali boshi.

³⁴ Banacibabwîra, mpu: «Kwo binali! Nyakasane afûsire, anabonekîre Simoni!»

³⁵ Nabo babaganûlira oku byâbâga omu njira n'oku bamumanyaga omu kubega omugati.

Yezu abonekera Entuma

³⁶ Oku banacidwîrhe baganîra ntyo, Yezu apamuka ekarhî kâbo, ababwîra, erhi: «Omurhûla kuli mwe!»

³⁷ Banacijuguma, bageramwo omusisi mpu bamayagânwa n'omuzimu.

³⁸ Anacibabwîra, erhi: «Cirhumire muyôboha n'entanya zimmuja emurhima?»

³⁹ Loli amaboko n'amagulu gâni, oku nie ono nienênè! Mummamarhe, mulole; bulya omuzimu arhajira mubiri erhi rhuvuha nk'oku mubwîne mbigwêrhe».

⁴⁰ Erhi abâ adwîrhe aderha ntyo, abayêreka amaboko n'amagulu gâge.

⁴¹ Balahira kwayêmêra erhi mwîshingo gurhuma, banakazânwa. Anacibabwîra, erhi: «Ka ntâ cirîbwa mugwêrhe hano?»

⁴² Ba muhereza ecihimbi c'enfi nyôce.

⁴³ Aciyanka, acirya banabona.

Enyigîrizo nzinda oku Ntumwa

(Mat 28, 18-20; Mrk 16, 15-16; Ebj 1, 7-8)

⁴⁴ Okubundi anacibabwîra, erhi: «Byo nakâg'immubwîra ebi erhi nciri haguma ninyu:

oku kuhika ebinayandikiragwa omu citabu ca Mûsa n'omu Balêbi n'omu Nnanga biyunjule».

⁴⁵ Obwo abalangaza obukengêre lyo bayumva Amandiko.

⁴⁶ Ababwîra, erhi: «Kristu àli ayandikîrwe okubabala n'okufûka omu bafû olusiku lwa kasharhu;

⁴⁷ “n'oku amashanja goshi, kurhondêrera e Yeruzalemu, gâyigîrizibwa obuciyunjuze bw'okubabalirwa ebyâha oku Izîno lyâge”.

⁴⁸ “Ninyu mwe muli bahamîrizi b'okwo”.

⁴⁹ “Nkolaga nâni nammurhumira olya wala-ganyibagwa na Larha”. “Mwêhe mubêre muli cino cishagala kuhika mubwîkwe n'obuzibu bw'enyanya!”»

Yezu arheremera empingu

(Mrk 16, 19-20; Ebj 1, 9-12)

⁵⁰ Anacibahulukana, abahêka olunda lw'e Betaniya; alambûla amaboko, abagisha.

⁵¹ Oku adwîrhe abagisha, anacicîyêgûla kuli bo, amânâmânwa omu malunga.

⁵² Nabo erhi babà bamâharâmya, bashubira e Yeruzalemu bashagalusire bwenêne.

⁵³ Barhârhengaga omu ka-Nyamuzinda bakuza Nnâmahanga n'okumuvuga omunkwa.

BIBLIYA NTAGATIFU OMU MASHI
The Holy Bible in the Shi language of the Democratic
Republic of the Congo: Bibliya Ntagatifu omu mashi
(Bible with Deuterocanon)
La Sainte Bible en langue shi de la République
démocratique du Congo

copyright © 2024 BUKAVU Mashi and other Kivu Languages Bible

Language: Mashi (Shi)

Contributor: BUKAVU Mashi and other Kivu Languages Bible

Bibliya aha nfune ajage n'emurhima n'omu bijiro

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025

32d7d8c6-4f1f-556c-bf3d-9ed771bbfd1e